

30 ervaringsverhalen over kindermishandeling

#lerenvanelkaar



'Kijken door de ogen van het kind'

'Hoe houd je ouders aangehaakt als je zelf een oordeel hebt over hun gedrag?'

'Je kunt problemen hebben, maar het wordt pas echt een probleem als je er niets mee wil doen.'



Week tegen
Kindermishandeling

Heb je zorgen over een kind?

Iedereen kan als hij zich zorgen maakt over een kind (anoniem) advies vragen en melden bij Veilig Thuis.

Website: [Veiligthuis.nl](https://veiligthuis.nl) > Met chatfunctie van 9.00 tot 17.00 uur.
Telefoon: 0800 2000 > 24 uur per dag.

Kinderen en jongeren kunnen om raad vragen bij de Kindertelefoon

Website: [Kindertelefoon.nl](https://kindertelefoon.nl) > Met chatfunctie van 11.00 tot 21.00 uur.
Telefoon: 0800 0432 > Van 11.00 tot 21.00 uur.

Voor professionals is de Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld de leidraad voor het omgaan met vermoedens van kindermishandeling. De meldcode geeft aan wanneer je advies vraagt of meldt bij Veilig Thuis. Lees wat je als professional van Veilig Thuis kunt verwachten. Kijk voor meer informatie ook op www.ikvermoedhuiselijkgeweld.nl.

In ons land worden elk jaar meer dan honderdduizend kinderen mishandeld. Dat is onvoorstelbaar en onaanvaardbaar. Kinderen horen kind te zijn en moeten thuis gezond en veilig kunnen opgroeien. Ieder kind moet alle kansen krijgen zich optimaal te ontwikkelen. En iedere Nederlander kan daaraan bijdragen. Door alert te zijn op signalen van mishandeling en daarover het gesprek aan te gaan of te melden, bijvoorbeeld bij Veilig Thuis of de wijkagent.

Jaarlijks vindt de Week tegen Kindermishandeling plaats. Met deze week willen we mensen die beroepsmatig betrokken zijn bij kindermishandeling helpen hun werk zo goed mogelijk te doen. Daarvoor zijn er verschillende activiteiten georganiseerd, coronaproof, dus digitaal. Van documentaires, tot online colleges en werkgroepen. Vooral in deze coronaperiode, waarin mensen veel thuis zijn en spanningen binnen gezinnen kunnen oplopen, moeten we extra alert zijn.

Dit digitale magazine wil u ondersteunen en inspireren bij uw werk. Hierin staan 30 persoonlijke ervaringsverhalen van professionals, ouders en kinderen centraal. Verhalen die laten zien hoe zij met kindermishandeling omgaan. Zodat u ervan kunt leren.

Een indrukwekkend voorbeeld is het verhaal van wijkagent Gerard. Gerard, die zelf het slachtoffer is geweest van kindermishandeling, wil een houvast voor kwetsbare kinderen zijn. Hij vertelt: "Ik heb gemerkt dat kinderen die mishandeld zijn een stabiel punt nodig hebben. 'Ben je er voor me? Ik heb verdriet, ik heb pijn, ik voel me eenzaam... ben je er voor me?' Mijn antwoord is altijd: ja. Als je me nodig hebt, ben ik er voor je."

Deze en andere ervaringsverhalen zijn vaak hartverscheurend en raken ons diep. Ze laten overduidelijk zien hoe belangrijk het is om er samen voor te zorgen dat ieder kind een veilig thuis kan hebben.

Paul Blokhuis, staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Sander Dekker, minister voor Rechtsbescherming

De Week tegen Kindermishandeling 2019 was de aftrap om een jaar lang ervaringsverhalen te delen. Nu, een jaar later, praten we over de geleerde lessen en inzichten, zodat steeds meer kinderen veilig, gezond en kansrijk kunnen opgroeien. Dit doen we met de bundeling van deze verhalen en via een podcastserie die te luisteren is via [Weektegenkindermishandeling.nl/podcasts](https://weektegenkindermishandeling.nl/podcasts).

Behalve deze en meer activiteiten, die jaarlijks tijdens de Week worden georganiseerd, zijn er ook aanknopingspunten die langer zichtbaar en beschikbaar zijn. Zo zijn er veel boeken met ervaringsverhalen geschreven, alsook boeken die kunnen helpen om het gesprek met kinderen aan te gaan over vermoedens van kindermishandeling. Daarnaast zijn er diverse series van portretten en films. Allen kunnen ze een aanknopingspunt zijn om met elkaar te praten over kindermishandeling en te #lerenvanelkaar.

Voorbeelden van portrettenseries:

- [WJ... doorbreken de cirkel van geweld](#)
- [Getekend - Sporen van kindermishandeling](#)

Voorbeelden van films:

- [Buiten is het feest](#)
- [Jij bent de baas](#)

Inhoudsopgave

1. 'Ik kan die boosheid nog steeds voelen'
2. 'Of ik knok of ik beland op de straat'
3. 'Eindelijk werd ik niet meer gedwongen'
4. 'Heb geen oordeel, zie wie ik ben'
5. **'Dit kind was het gewend om geschopt te worden'***
6. 'Geen vechtscheiding, want wij hadden Marieke'
7. 'Mooi om een mens bij te staan in zo'n moeilijke fase'
8. 'Ze wilde zo graag kind zijn'
9. 'Mijn ouders gaven onze pleegbroer niet op'
10. 'Ze ging in het weekend gewoon naar huis'
11. 'Vertrouwen op de kracht van het eigen netwerk'
12. 'Had ik anders kunnen handelen?'
13. 'Had ik maar...'
14. 'Het is zo dapper dat de kinderen zijn gaan praten'
15. 'Mijn verhaal dient nu als instrument'
16. 'Kijken door de ogen van het kind'
17. **'Sarah werd mijn motivator'***
18. 'Wat er ook gebeurt, zie ons als ouders'
19. 'Zachte heelmeesters maken stinkende wonden'
20. **'Macht moet altijd zorgend zijn'***
21. **'Bij ome Dik en tante Ger kon ik even kind zijn'***
22. 'Ik kwam terecht in een familie die ik thuis niet had'
23. 'Vaak gaan we voor het veiligste, maar is dat ook het beste'
24. 'Ik kan op mijn gevoel vertrouwen'
25. 'Elk kind verdient liefde'
26. 'Als jeugdarts en als moeder wil ik niet de andere kant op kijken'
27. 'Niets is wat het lijkt, dat heb ik wel geleerd.'
28. 'Ik heb nooit kind mogen zijn'
29. 'Iedereen in de omgeving van een jongere kan van positieve invloed zijn'
30. 'Wat is jouw verhaal? Wat heeft jou geholpen?'

* Deze verhalen worden uitgebreid besproken in de [podcastserie #lerenvanelkaar](#).

‘Ik kan die boosheid nog steeds voelen’

Marianne over Rita

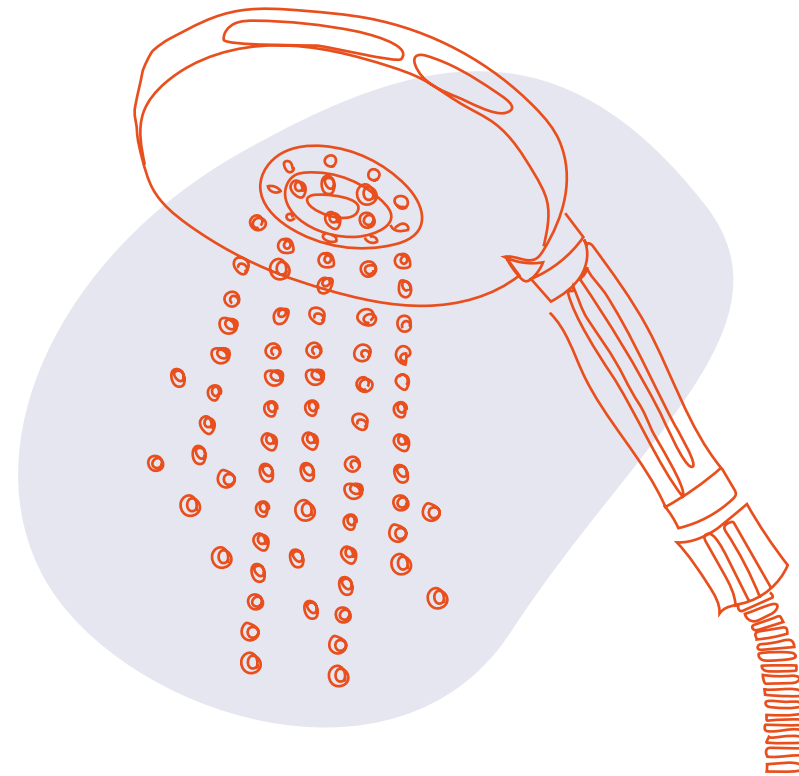
Marianne was actief als GZ psycholoog en is inmiddels gepensioneerd.

Iedereen vond Rita een moeilijk mens. Ze maakte altijd ruzie en raakte haar werk kwijt door haar gedrag. Ik weet nog dat ik dacht: je wordt niet zomaar moeilijk. Ik besloot haar te observeren. Seksueel misbruik kwam niet bij me op. Dat was in die jaren geen onderwerp. Het ging over het recht op seksualiteit voor mensen met een verstandelijke beperking.

Begin jaren 80 was ik net afgestudeerd orthopedagoog met specialisatie zwakzinnigenzorg, zoals dat heette. Als teambegeleider kwam ik in het gezinsvervangend tehuis waar Rita woonde met nog 24 anderen. Niet echt kleinschalig, denk je nu, maar indertijd was dat een eerste stap in die richting. Voor die tijd was je met een verstandelijke beperking veroordeeld tot een leven in een instelling ver weg in de bossen.

Rita kwam er wonen na het overlijden van haar moeder. Haar vader en broer konden haar niet aan. Ze ging nog wel af en toe een weekendje bij ze logeren. Toen ik haar leerde kennen, was ze een jaar of 40. Niemand wist raad met haar. We deden indertijd niets met diagnostiek, die was door de orthopedagogiek ten grave gedragen.

Hoewel het de bedoeling was dat ik als orthopedagoog alleen het team begeleidde, verdiepte ik me ook altijd in de cliënten. Bij Rita kwam ik er niet goed achter wat het probleem was. Pas toen een begeleider me vertelde dat ze elke ochtend om 4.00 uur opstond om de doucheruimte niet te hoeven delen met mannelijke bewoners, begon er een lampje bij me te branden. Alles wees in de richting van seksueel misbruik maar die gedachte stond ik mezelf nog niet toe. Ik realiseerde me wel dat Rita een zwaar getraumatiseerde vrouw was. Toen ook



Alles wees in de richting van seksueel misbruik maar die gedachte stond ik mezelf nog niet toe.

uit onderzoek bleek hoe vaak mensen met een verstandelijke beperking slachtoffer waren van seksueel misbruik, wist ik niet wat ik moest doen.

Uiteindelijk heb ik bij de RIAGG aangeklopt met de woorden: ‘Ik denk dat ze thuis misbruikt wordt, kunnen jullie helpen?’ Als antwoord kreeg ik te horen: ‘Dat doen we niet want ze heeft een verstandelijke beperking.’ Ze gaven me gedragsbeïnvloedende pillen, die zouden haar wel rustiger maken. Zo ging dat toen. Als ik eraan terugdenk, kan ik die boosheid nog steeds voelen. Discriminerend, vond ik hun reactie. Hoe konden ze zo laatdunkend doen over een vrouw die heel hard hulp nodig had?

Tegen beter weten in gaven we haar die pillen, maar die hielpen natuurlijk niet. Toen ben ik zelf met haar gaan praten. Doodeng. Ik wist niet hoe ik zo’n gesprek moest voeren. Wat als ze zou zeggen dat haar vader haar misbruikte? En inderdaad vertelde ze over misbruik. Niet door haar vader, maar door de buurman. Al sinds haar 11e en niemand die het wist. Wat nu? Er waren geen handleidingen en de politie bellen

daar dacht je in die tijd niet aan. Het hoofd van het tehuis heeft toen haar vader geïnformeerd maar die geloofde het niet: 'Dat verzint ze maar, want ze heeft een verstandelijke beperking.' Datzelfde hoofd heeft de buurman er toen zelf op aangesproken. Dat had effect: het misbruik stopte. Rita vertelde ons dat het niet meer gebeurde.

Met alles wat ik in me had, heb ik geprobeerd Rita te helpen. Ik had geen therapeutische opleiding dus ging ik af op mijn intuïtie. Haar gedrag veranderde niet meteen maar het werd wel rustiger voor haar. Ook omdat we haar een eigen douche gaven, waardoor ze eindelijk weer genoeg slaap kon krijgen.

Door Rita ging ik me verder specialiseren in diagnostiek en behandeling van seksueel misbruik bij mensen met een verstandelijke beperking. Samen met een collega hebben we onze praktijkkennis gebundeld en opgeschreven. Dat resulteerde onder meer in een training om professionals beter toe te rusten als het gaat om seksueel misbruik bij deze kwetsbare mensen.

We weten nu beter hoe we deze problematiek moeten aanpakken. Toch gaan professionals het onderwerp nog vaak uit de weg. Ik wijt dat aan onze eigen machteloosheid. De angst voor wat je te horen krijgt en de angst om het niet te kunnen oplossen. Ik vind dat we het nodeloos ingewikkeld maken met als excuus dat het te dichtbij komt. Wat een onzin! Seks hebben we allemaal, maar misbruik is wat anders. Die nuchterheid mis ik in de hulpverlening. Het is je vak. Leer praten over seksueel misbruik. Dat doe je toch ook over ADHD? Vraag gewoon: 'Maak je wel eens nare dingen mee? Bijvoorbeeld met pesten, slaan of seks?' En dat je het soms ook even niet weet, dat hoort erbij. Natuurlijk gaat er wel eens wat fout. Wees daar eerlijk over, daar leer je van.

Eigenlijk dacht ik na mijn pensioen wel klaar te zijn met dit onderwerp. Maar als ik dan op tv weer een bestuurder een incident zie goedpraten, voel ik die boosheid weer terugkomen en denk ik: ik moet er nog steeds wat mee. Rita heeft een vuurtje in me aangewakkerd en dat laat zich niet zomaar doven. ■

Vraag gewoon:
'Maak je wel
eens nare
dingen mee?
Bijvoorbeeld
met pesten,
slaan of seks?'

'Of ik knok of ik beland op de straat'

Sofie

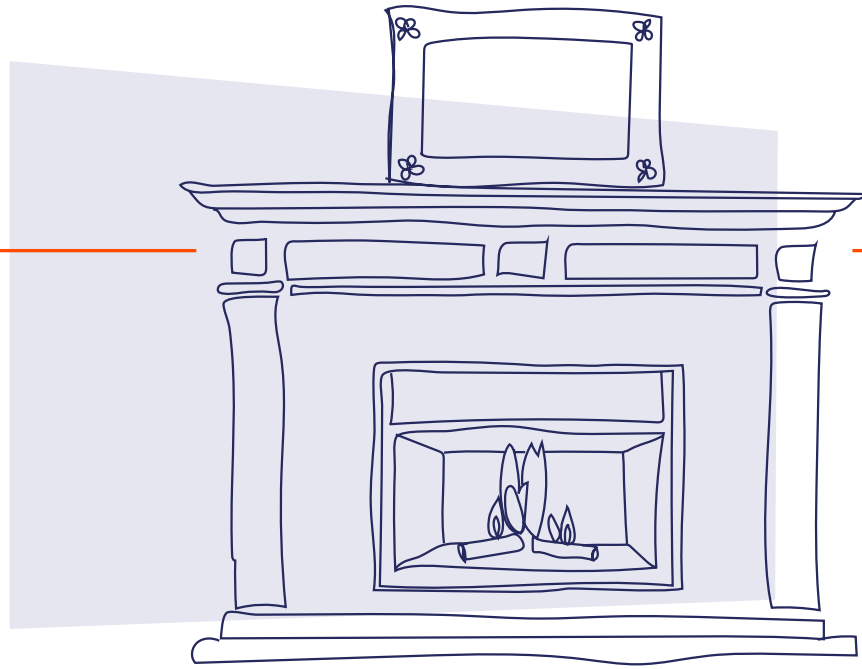
Wie mij niet kent, zal niet vermoeden welk pad er achter me ligt en hoeveel moeite het me heeft gekost om hier te komen. Ik heb een mooi gezin, maatschappelijk relevant werk, ben sociaal goed aangesloten en sta positief in het leven. Kortom, veel om dankbaar voor te zijn. Toch draag ik ook dat zware, eenzame verleden met mij mee, dat mijn leven nog elke dag beïnvloedt. Dit is het contrast waarin ik leef. En ik beseft dat ik hierin niet de enige ben.

Al heel jong werd ik slachtoffer van misbruik door een buurman. Hij was een familie vriend, iemand met aanzien in ons katholieke dorp. Het ingewikkeldste aan mijn verleden is dat de ruimte ontbrak om te delen wat er speelde. Intuïtief heb ik dit altijd gevoeld, maar echt duidelijk werd dit toen ik niet meer anders kon dan vragen stellen. Vanaf dat moment gingen stukje voor stukje de luiken open van het mysterie dat ik met me meedroeg en begreep ik waarom ik zo gruwelijk in de war was. Die hele setting, die mooie familie waar iedereen bij elkaar over de vloer kwam, bleek onvoorstelbaar onveilig om in op te groeien.

Er waren tekenen. Als kleuter had ik last van blaasontstekingen, bloedarmoede en ik huilde veel.

Als twaalfjarige schreef ik in een dagboek: ik word later directeur van het Rode Kruis of hoer, of ik knok of ik beland op de straat. Een heftig beeld. Het heeft me beschermd dat ik altijd goed heb kunnen leren en dat ik kon blijven functioneren, wat er ook speelde.

Op m'n zeventiende liep ik hersenletsel op door een fietsongeluk en vanaf dat moment kon ik niet langer zeggen dat het goed ging. Ik was angstig, in de war en viel steeds zomaar neer. Epilepsie dacht men, maar het was dissociatie. Dit 'wegvallen' komt eigenlijk alleen voor bij mensen die zwaar getraumatiseerd zijn. Ik had voortdurend flashbacks en nachtmerries, en voelde steeds rillingen over mijn rug lopen. Ik ben zelfs opgenomen geweest in een epileptisch centrum, waar ik in een groep zat met allemaal mensen die misbruikt waren. Maar toch kwam ik niet bij mijn eigen ervaring.



'Zou het kunnen dat...?'

Bij de eerste ontmoeting met mijn man was er iets dat ik herkende. Ik zag het aan zijn ogen. Hij bleek een verschrikkelijke jeugd te hebben gehad. Om die reden was voor hem niets te gek, alles mocht er zijn. Soms moeilijk, maar óók de kracht van onze relatie.

De jaren vlogen voorbij. Ik volgde therapieën, rondde m'n studie af en deed werk waarin ik me inzette voor de Rechten van het Kind. Dolblij was ik met mijn eerste zwangerschap. 27 was ik, maar direct voelde ik dat ik heel hard met mezelf aan de slag moest. Mijn schoonzus raadde lichaamswerk aan. Een extreme pijn in mijn kruis voelde ik toen de therapeut haar hand op mijn onderrug legde. Ik huilde als nooit tevoren.

Ik stortte
helemaal in. Niet
eerder durfde ik
zijn naam hardop
uit te spreken.

Een paar weken later, inmiddels vier maanden zwanger, zaten we bij mijn ouders aan het kerstontbijt. Opeens kreeg ik een flashback die ik al vaker had gehad, de bevriende buurman droeg mij als klein meisje op een manier die niet oké was. 'Zou het kunnen zijn dat oom Toon niet lief voor kinderen was?', vroeg ik. Mijn moeder kreeg grote ogen en riep: 'Ja!'. Mijn vader zei er achteraan: 'Met je moeder is dit ook gebeurd.' Ik stortte helemaal in. Niet eerder durfde ik zijn naam hardop uit te spreken. De twee weken erna kreeg ik de ene flashback na de andere. Maar weet je wat het is, je geheugen is kapot, dus ik moest ook veel vragen aan mijn ouders. Door mijn

moeders verleden konden mijn ouders er moeilijk over praten, waardoor ik heel ingewikkelde informatie kreeg. Dan zei mijn moeder: 'Nu weet ik het weer, op een dag kreeg ik een telefoontje van de kleuterschool dat je zonder onderbreuk op school was aangekomen.'

Of mijn vader: 'Je rende zelf altijd naar hem toe.' Dat is er zo verwrongen aan: ik was natuurlijk heel speciaal voor hem. Aan de oppervlakte kwam hoe beschadigd ik was.

Het dieptepunt was dat ik weeën kreeg op oudjaarsavond. De huisarts kwam meteen en gaf mij een kalmeringsmiddel. 'Je moet nu rustig worden, anders verlies je je kind', zei hij. Dit gaat hij me niet ook nog aandoen, dacht ik. Ik nam me voor met mijn verleden te gaan dealen. Het was heel naar, maar ergens was ik opgelucht: hè hè, nu kan ik beginnen met leven. Ik had verdriet, maar aan de andere kant voelde ik me krachtig en bovendien zeer verbonden met het mannetje in mij.

De afgelopen twintig jaren heb ik af en aan therapie gehad en is er langzaam een completer beeld ontstaan van al die verwarrende herinneringen. Ik was de eerste in mijn familie die over misbruik sprak. En die last is enorm. Ik bleek een van de velen te zijn die dit was overkomen, maar iedereen bleef het verzwijgen en vrijwel niemand verleende steun. 'Krijgen alle verhalen nu pootjes?', kreeg ik van ooms en tantes te horen. En zelfs: 'Alle kinderen werden vroeger verkracht.' Dit geeft zo'n kou, bijna niet te doen.

Het is zo belangrijk om beschadigde kinderen een veilige plek te bieden. Dat zij van iemand horen dat wat je ook doet of wat je ook te vertellen hebt, 'het mag er zijn'. Met de juiste steun heeft een mens enorme veerkracht. Ik red het dankzij mijn man en een paar krachtige vriendschappen. Door de posttraumatische stressstoornis (PTSS) heb ik voortdurend dingetjes. Een gesprek zoals dit brengt me terug naar de grote eenzaamheid in mij. Maar ik heb me voorgenomen: vandaag mag ik lekker huilen, en straks als ik thuis ben, doe ik de haard aan, knuffel ik de kinderen en weet ik dat morgen een nieuwe dag aanbreekt.

Mijn verleden heeft me ook veel gebracht, zoals diepgang en empathisch vermogen. Ik ben dankbaar voor wat er wél is, kan enorm genieten en kan heel veel aan. Ik ben niet bitter geworden. En dat is bijna een soort zoete wraak aan hem.' ■

Ik was de eerste
die erover sprak in
mijn familie.

‘Eindelijk werd ik niet meer gedwongen’

Evi schreef het boek ‘Ik ben (niet) normaal’ over haar ervaringen binnen de gesloten jeugdzorg.

Dit verhaal is onderdeel van een tweeluik.

Lees verhaal [nummer 4](#) voor de perspectieven van Erik.

Ik heb me altijd anders gevoeld dan anderen. Leeftijdsgenoten gingen op een makkelijke manier met elkaar om, haalden goede cijfers en deden wat hen opgedragen werd.

Ik niet, ik had vaak strijd met anderen, zeker met leraren, en had m'n ongezoeten mening altijd klaar. Wat was er toch mis met mij?, vroeg ik me steeds af. Op mijn 12^e ontwikkelde ik anorexia nervosa. Ik genoot van de controle die ik had over het eten en dacht dat ik makkelijker vrienden zou maken als ik dunner en mooier was. Hier startte mijn tocht in de ggz.

De eetstoornis wist ik met therapie en de inzet van mijn ouders aardig los te laten. Maar op mijn veertiende gebeurde er in korte tijd te veel: ik deed een nare, traumatische ervaring op en vlak daarna gingen mijn ouders scheiden. Aan m'n mentor vertelde ik over mijn suïcidale gedachten. ‘Dit moet ik met je ouders bespreken’, reageerde hij, ‘ik ga hen vanavond bellen.’ Daarom deed ik 's middags een halfzachte poging, want nu had ik nog de kans.

Mijn broertje was degene die me vond, heel erg vind ik dit achteraf. Ik volgde EMDR-therapie, kreeg medicatie en er kwam een diagnose: autisme. Fijn, dacht ik eerst, nu kan ik beter worden. Maar ik was helemaal niet autistisch, bleek jaren later.

Ik was gewoon boos op de hele wereld. Kampte met de gevolgen van mijn nare ervaring(en), waarover ik mijn hulpverleners niet kon vertellen, omdat ik deze mezelf zo kwalijk nam.

Van de gewone ggz ging ik naar kinder- en jeugdpsychiatrie en vervolgens naar jeugdzorg: inmiddels was ik weer suïcidaal, zeer opstandig, ik sneed mezelf en weigerde elke behandeling.

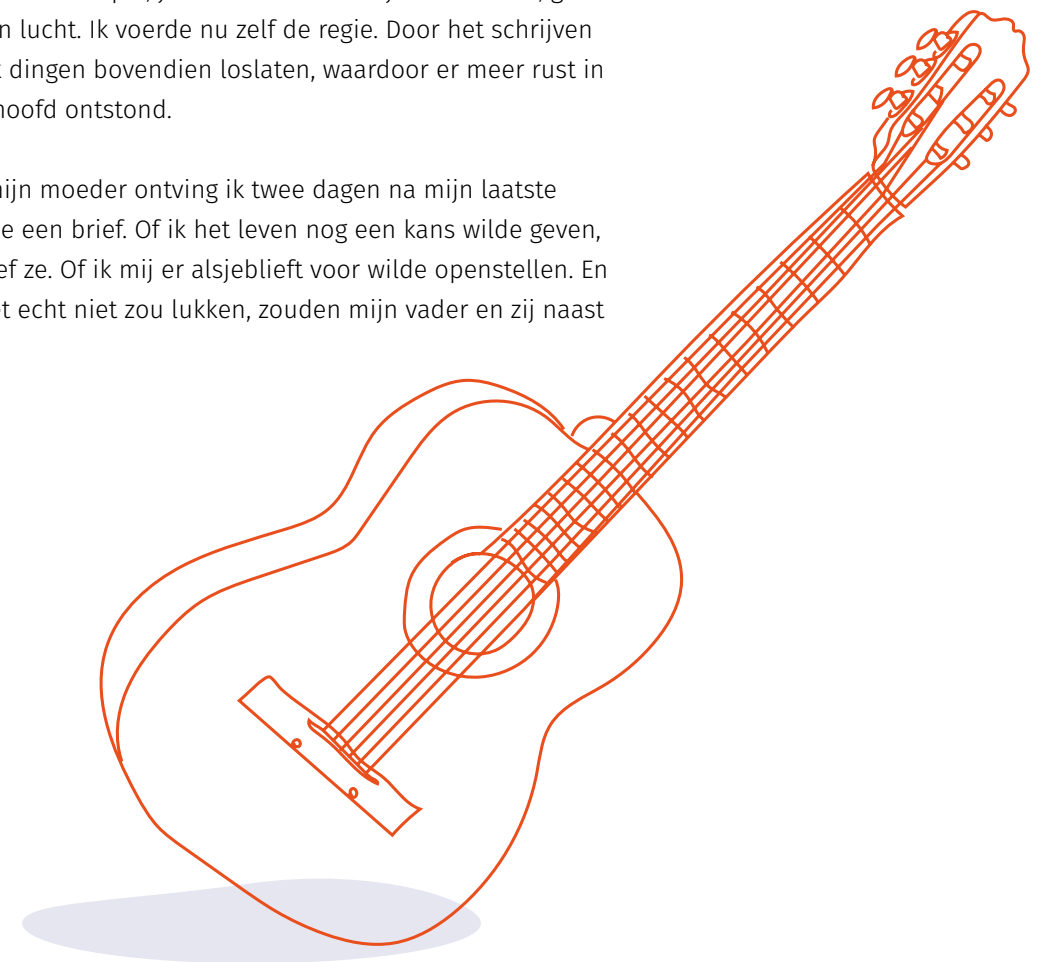
En zo kwam ik terecht op een besloten stabilisatie- en observatiegroep. Erik was hier mijn mentor. Die eerste weken ging ik heen en weer tussen de Evi die sociaal wenselijk gedrag vertoonde en de Evi die niets wilde. Op vrijdag in week drie vroeg Erik mij of ik plannen had voor suicide. ‘Nee’, antwoordde ik, terwijl ik die wel had, maar hoe goed kende ik hem nou. En eerlijk zijn tegen hulpverleners had me eerder weinig opgeleverd. Die middag deed ik een nieuwe poging, en drie dagen later nog een. Toch voelde ik me er rot over naar Erik toe. Hij had mij juist het vertrouwen gegeven. Daarom schreef ik hem een brief waarin ik sorry zei en uitlegde waarom ik had gelogen.

Eindelijk werd ik niet meer gedwongen

Vele andere brieven aan hem volgden hierna, over alles wat mij bezighield. Hij las ze, oordeelde niet en begon er zelf niet over.

Het voelde vrijblijvend om te kunnen delen wat ik wilde, om erover te kunnen praten als ik hiervoor voelde. Ik werd eindelijk niet meer gedwongen. Na zoveel jaren van: ‘Je moet naar deze therapie, je moet deze medicijnen slikken...’, gaf dit bergen lucht. Ik voerde nu zelf de regie. Door het schrijven kon ik dingen bovendien loslaten, waardoor er meer rust in mijn hoofd ontstond.

Van mijn moeder ontving ik twee dagen na mijn laatste suïcide een brief. Of ik het leven nog een kans wilde geven, schreef ze. Of ik mij er alsjeblieft voor wilde openstellen. En als het echt niet zou lukken, zouden mijn vader en zij naast



Door personeels-tekorten kreeg ik telkens andere begeleiding. Dit wilde ik niet, want wat ik vertelde was superpersoonlijk.

me staan als ik op mijn 25e een euthanasieverzoek zou indienen, zoals we hadden afgesproken. Zo kon ik op een goede manier sterven en gaf ik iedereen de kans om afscheid van mij te nemen. Ik zag in hoeveel verdriet mijn ouders om mij hadden, en wat een moed zij had om dit aan mij, haar kind!, te kunnen schrijven. Door dit alles ontstond in mij wat motivatie om weer therapie te gaan volgen.

Ook toen ik na tien weken doorstroomde naar een nieuwe groep, bleef Erik betrokken. Ik startte er met dialectische gedragstherapie en EMDR en ging door een lastige periode. Ik kreeg steeds herbelevingen. De mentor van mijn nieuwe groep zou mij bij mijn therapieën begeleiden, maar door personeelstekorten kreeg ik telkens andere begeleiding. Dit wilde ik niet, want wat ik vertelde, was superpersoonlijk. Daarom heb ik gevraagd of Erik mij hierbij mocht begeleiden. Tot ik daar wegging, is hij intensief betrokken geweest.

Erik stond naast me

Erik stond naast me in plaats van tegenover me. Hij praatte met me in plaats van tegen me. 'Hoe gaan WE dit doen?', vroeg hij bijvoorbeeld. Hierbij liet hij mij in mijn waarde. Hij nam geen genoegen met de mededeling dat dit meisje een gevaar was voor zichzelf, nee, hij vroeg zich af hoe dit was gekomen. Samen muziek maken heeft me ook erg geholpen. Een liedje zegt zoveel over je gevoel. Eindeloos heb ik met Erik naast me het liedje Lijmen van Maaïke Ouboter gespeeld en gezongen.

'Ik denk dat ik niet te lijmen ben', zei ik hem eens. 'Dat ben je wel, de lijm is alleen nog aan het drogen', antwoordde hij dan. Of: 'Ik ben niet heel.' Erik: 'Laat ons je helpen bij het lijmen, zodat jij weer jezelf kan worden.' Dit was zo helpend.

Ook voor mijn ouders was Erik belangrijk, hij kon ons goed vertalen. Als ik zei: 'Ik wil geen contact meer met mijn ouders,' antwoordde hij: 'Je wilt wel contact, maar je wilt hen geen pijn doen.' Hij bood perspectief en wist op een goede – lees niet botte – manier over te brengen wat ik wilde zeggen. Hierdoor konden mijn ouders en ik in gesprek komen en zijn we dichter naar elkaar toegegroeid. ■

Inmiddels begrijp ik mijzelf steeds beter. Mijn gedrag heb ik aangepast, al blijft mijn gevoel nog wat achter. Ik hoop dat dit nog verandert. Ik kan steeds beter praten met andere mensen, heb veel hobby's en sinds kort heb ik ook een vriend. Als ik mijn studie psychologie heb afgerond, wil ik mijn ervaring in combinatie met mijn wetenschappelijke kennis doorgeven aan kinderen en jongeren, op een manier die hén past. Tijdens stages merk ik dat anderen zich begrepen voelen door mij. En als ik ergens blij van word, is het dit.



'Heb geen oordeel, zie wie ik ben'

Daar stond Evi in haar eentje in die grote gang, haar ouders waren net vertrokken, haar koffer nog onuitgepakt. Een klein ingetogen meisje zag ik, dat niet wist wat te doen of waar te gaan. Ik stak mijn hand naar haar uit en zonder aarzelen pakte zij deze aan. Ik nam haar mee naar de woonkamer. 'Dit zijn de andere jongeren op deze groep. Ga lekker een spelletje met elkaar doen', zei ik.

Maximaal twaalf weken zou zij op onze gesloten groep verblijven. Hier werken wij intensief met jongeren die suïcidaal zijn. Van Evi was ik mentor. Haar suïcidegedachten waren niet acuut, wel beschadigde ze zichzelf en men vermoedde dat er gedragsmatig veel speelde. Op een ochtend in haar derde week hoorde ik bij de overdracht dat Evi zich niet goed voelde.

Ze uitte direct haar suïcidale gedachten toen ik haar opzocht. Ik luisterde en zag de spanning in haar afnemen. 'Heb je op dit moment plannen voor zelfdoding?' vroeg ik haar. 'Nee', antwoordde ze. We spraken daarom af dat we er de volgende ochtend verder over zouden praten. Maar later die dag ging

Erik over Evi

Dit verhaal is onderdeel van een tweeluik. Lees verhaal [nummer 3](#) voor de perspectieven van Evi.

het toch mis. Evi had een serieuze suïcidepoging gedaan. Mijn collega's waren er behoorlijk van ontdaan.

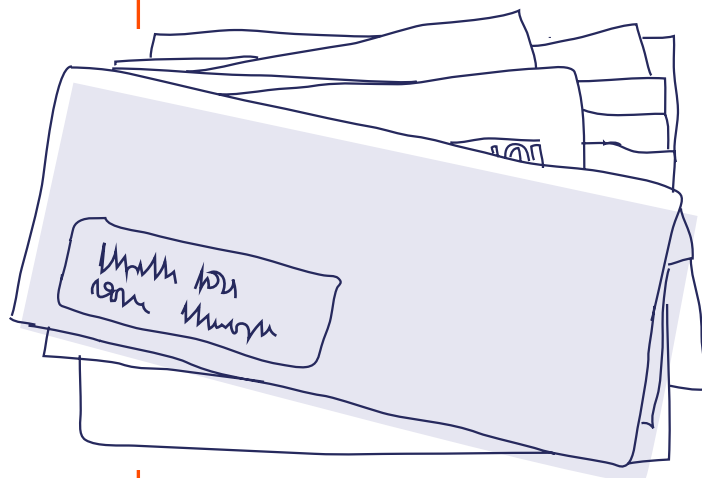
In mijn postvak vond ik een brief met de woorden: 'Sorry Erik, ik heb me niet aan onze afspraak gehouden.'

Met de brief nog in mijn hand liep ik naar haar toe. Ze vertelde dat zij het makkelijker vond om te schrijven dan te praten. Voortaan zou zij opschrijven wat ze kwijt wilde of zelfs kwijt moest, spraken we af. Die brief zou ze in een open, ongeadresseerde envelop in mijn postvakje leggen, zodat deze ook inzichtelijk was voor mijn collega's. 'Waar heb je nog meer behoefte aan?', vroeg ik haar. 'Dat je geen oordeel hebt over wat ik schrijf, Erik', antwoordde ze. 'En stel geen vragen.' Dit beloofde ik haar. Als ze wilde napraten over haar brief, zou ze zelf naar mij toekomen. Op deze manier heeft Evi veel verteld en veel gevoelens geuit. Ze raakte zo meer vertrouwd met wie ze was en wat ze deed, bovendien kregen wij er een inkijsje in.

Spannend om haar los te laten

Als de spanning in haar opliep, nam ik haar graag mee naar de piano. Daar speelde en zong zij de druk van zich af. Ik hoor nog geregeld liedjes op de radio voorbijkomen, die me aan Evi doen denken. Na twaalf weken hard werken mocht ze naar een besloten groep binnen onze instelling.

Ik vond het spannend om haar los te laten: had ze genoeg meegekregen van ons team om deze nieuwe vrijheden aan te kunnen? Collega's van haar nieuwe groep hielden mij op de hoogte van haar situatie en vroegen me soms om langs te komen als ze niet meer wisten wat met haar te doen.



Ook ging Evi daar therapie volgen. Binnen onze instelling is het gewoonte dat er groepsleiding aanwezig is bij de therapie. Wanneer nodig kan hierover worden nagepraat met de jongere. De eerste paar keer ging er iemand mee van haar nieuwe groep, maar al snel kwam de vraag of ik dit voor mijn rekening wilde nemen. De instelling wilde dit graag faciliteren.

Zo'n therapie is heftig. Het raakte me dat zij zichzelf zo durfde te laten zien. Dat zij al die gebeurtenissen en trauma's die haar gebracht hadden tot waar ze was, wilde delen. Dat ze ervoor koos zo hard aan zichzelf te werken. Na enkele maanden was Evi klaar om naar een kamertrainingsgroep te gaan in Nijmegen en kon zij voorzichtig haar opleiding oppakken. Ik gaf haar de map mee waarin ik al haar brieven had bewaard. 'Wie weet helpen ze je ooit', zei ik. Via de werkmail hielden Evi, haar ouders en ik contact en hoorde ik dat ze een boek aan het schrijven was over haar leven en hetgeen haar geholpen had. De eerste exemplaren werden zelfs aan haar vader en aan mij uitgereikt.

De dankbaarheid van haar en haar ouders deed me goed. Het vormde een motivatie om door te gaan, om een positief effect te hebben op jongeren die vaak zeer getraumatiseerd zijn. Ik hoop ze mee te geven dat ze het waard zijn om te leven en dat, ongeacht hoe je eruit ziet of wat je hebt meegemaakt, er altijd dingen zijn om voor te knokken.

'Heb geen oordeel, zie wie ik ben'

Met weinigen houd ik zo lang contact, de een komt, de ander gaat. Daarin is Evi voor mij een uitzondering. Maar wat mij vooral zal bijblijven, is hetgeen ik van haar heb mogen leren: heb geen oordeel, zie wie ik ben. Dagelijks herhaal ik deze zin in mijn hoofd. Een oordeel hebben, kan het contact enorm in de weg staan, maar onbewust is een oordeel zo gevormd. Zeker in ons werk, waar jongeren vaak al dikke dossiers hebben opgebouwd voordat ze op onze groep komen. Hierin staat nooit wat een jongere goed doet, wat hem of haar leuk, lief of bijzonder maakt. Geregeld lees ik over agressieve uitbarstingen en gestelde diagnoses. Als ik hierin mee ga, staat iemand al met 5 0 achter. Hoe mooi is het als een jongere binnen kan komen op de manier zoals hij of zij is, met aandacht voor zijn of haar kwaliteiten! Deze houding heeft me rust gebracht in m'n werk en meer zelfvertrouwen gegeven. ■

Geregeld lees ik over agressieve uitbarstingen en gestelde diagnoses. Als ik hierin mee ga, staat iemand al met 5 0 achter.

‘Dit kind was het gewend om geschopt te worden’

Rosa over Mandy

Rosa is directeur op een school voor speciaal basisonderwijs.

Al een tijdje zag ik dat Mandy erg overprikkeld de school binnenkwam. Er bleek thuis veel ruzie te zijn, en zij vertelde dat haar moeder haar weleens een klap gaf. We hebben direct haar moeder gebeld, en er kwam snel hulpverlening in het gezin.

Op een ochtend – kwart voor acht, ik was net op school – kwam Mandy in paniek op haar fiets het schoolplein op. Ze vertelde dat ze was geslagen en geschopt door haar moeder. En dat ze uit huis was gevlucht. Haar verhaal raakte mij, als schooldirecteur en als mens. Ik vond het vooral zorgelijk om te horen dat zij tactieken had ontwikkeld om de klappen op te vangen. Hoe ze in elkaar dook zodat ze de minste schoppen zou krijgen. Dit was geen incident. Dit kind was het gewend om geschopt te worden.

Mandy vertelde dat ze nooit meer naar huis wilde. Dat ze echt niet terug kon. Haar veiligheid leek in het geding te zijn. Ik overlegde met onze aandachtsfunctionaris kindermishandeling. We hadden ervoor kunnen kiezen om eerst haar moeder te bellen. Maar liepen we dan het risico dat zij direct naar school zou komen om Mandy op te halen? We wisten het niet zeker, en besloten de situatie geanonimiseerd voor te leggen aan Veilig Thuis.

De medewerker van Veilig Thuis vond de situatie zo heftig dat zij het direct behandelde als een melding. Voor mij was dat prettig. Veilig Thuis nam onze hulpvraag serieus, en vanuit hun ervaring kunnen zij een goede inschatting maken. Dit betekende wel dat wij direct moeder moesten uitnodigen voor een gesprek. Veilig Thuis schoof daarbij aan, net als

de hulpverlener van het gezin. Aan tafel heb ik voorgelezen wat Mandy eerder die ochtend had verteld. Daarna bleef het stil. Dat was een pittig moment. Het voelde alsof Mandy ook ineens in de kamer zat. Maar het maakte wel direct duidelijk waarom we daar zaten.

Ik vroeg aan de moeder of ze wilde reageren. Het klopt wat zij vertelt, zei ze. Vervolgens schoot ze in de emotie. En wat ze toen zei, kwam hard bij me binnen. Ik weet het nog letterlijk: ‘Met dit kutkind heb ik al problemen sinds ze peuter is.’ Op dat moment kon ik even niets. Mijn eerste gedachte was: ‘Wat zeg jij nou, ben je helemaal gek geworden?’ Ik heb zelf drie kinderen en ik kan me niet voorstellen dat je werkelijk vanuit je tenen zulke intens nare emoties kunt voelen.

Daar schrok ik enorm van. Maar ik realiseerde me dat het niet zou helpen als ik dat zou zeggen. Ik kon op dat moment niet goed in mijn professionele rol blijven. Dus hield ik mijn mond.

Gelukkig namen de medewerkers van Veilig Thuis het gesprek direct over, en wow, wat deden zij dat waanzinnig knap. Ze waren ontzettend respectvol naar deze moeder. Ze benoemden hoe zwaar het voor haar moest zijn, en dat ze zagen dat ze een heel betrokken moeder was. Tegelijkertijd waren ze heel duidelijk over de grens. Dat vond ik zo knap. Ondanks dat je in je lijf enorme afkeuring voelt, houd je zo de moeder bij het gesprek.

De medewerkers van Veilig Thuis spraken ook apart met Mandy. Dat was voor haar moeder een moeilijk moment. De hulpverlener zag dat, en stelde voor om een stukje te gaan wandelen. Dat was heel slim. Zo deed iedereen waar die goed in was. Mijn rol was vooral om er voor Mandy te zijn. Zij heeft rustig op mijn kamer gezeten. Ik heb haar een kop thee gegeven en een dekentje over haar heen gelegd. Eigenlijk was ik op dat moment niet echt meer de schooldirecteur. Maar ik vond het wel nodig.

Veilig Thuis besloot dat Mandy niet meer terug naar huis kon. Zij moest diezelfde dag nog ergens anders heen. Haar moeder wilde dat eerst niet, maar ze besloot om wel mee te werken. Mandy kon naar haar opa en oma, maar wie bracht haar daarheen? Ik wilde dat niet. Als mens misschien wel. maar

Aan tafel heb ik voorgelezen wat Mandy eerder die ochtend had verteld. Daarna bleef het stil.

niet in mijn rol als schooldirecteur. Veilig Thuis had dit besluit genomen, dus het was beter dat zij haar brachten. Gelukkig stelden ze dat direct voor.

In een kamertje nam Mandy afscheid van haar moeder. Dat voelde voor mij niet goed. Wat als ze zou zeggen: 'Jij rotkind, kijk nou eens wat je hebt gedaan!' Dan zou ze nooit meer iets vertellen. Ik zei tegen de medewerkers van Veilig Thuis dat ik ontzettend de neiging had om naar binnen te gaan. Dat leek hen goed.

Ik heb gezegd hoe fijn ik het vond om te zien dat ze elkaar zo'n dikke knuffel gaven.

Ik heb benadrukt hoe knap ik het vond wat Mandy had gedaan. En dat ik hoopte dat zij wist dat mama enorm meehielp. 'Want mama wil ook graag hulp. En doordat jij eerlijk hebt verteld wat er aan de hand is, kunnen nu de goede mensen jullie gaan helpen.' Haar moeder was in tranen. Het was goed om te zien dat er wel degelijk hechting en liefde was. Mandy heeft een tijd bij haar opa en oma gewoond, en daar knapte ze enorm van op. Wij zagen op school een vrolijk en relaxed meisje. Dat was voor mij een bevestiging dat we het goede hadden gedaan. Maar ik vond het ook schokkend. Hadden wij niet eerder signalen kunnen oppikken?

Terugkijkend was het gesprek met haar moeder en Veilig Thuis het meest leerzaam. Hoe houd je ouders aangehaakt als je zelf een oordeel hebt over hun gedrag? De samenwerking met Veilig Thuis en de hulpverlener was heel prettig. Er was vertrouwen in de professie van de ander en waardering voor elkaars werk. Iedereen nam zijn eigen rol en verantwoordelijkheid. Daardoor konden wij gewoon school blijven.

Het is raar om te zeggen, maar ik kijk er tevreden op terug. Alleen was de aanleiding erg verdrietig. ■



Hoe houd je ouders aangehaakt als je zelf een oordeel hebt over hun gedrag?

'Geen vechtscheiding, want wij hadden Marieke'

Elke

Mijn scheiding is niet uitgelopen op een vechtscheiding. Met kindermishandeling heb ik daarom geen ervaring. Maar eerlijk is eerlijk: Ik heb toch heel scherp gevoeld hoe makkelijk het zou zijn om af te glijden naar een bedenkelijk niveau. Een paar keer heb ik op het punt gestaan om al mijn goede gedrag aan de wilgen te hangen. Dochters of geen dochters. Ik heb gedacht: Ik ga je afmaken, terugpakken, straffen, wreken. Had je het maar niet zó bont moeten maken. Oog om oog, tand om tand.

Ja, er is dat moment geweest waarop ik mijn ex bij zijn nekvel greep, hem een trap gaf, aan zijn haar trok, in zijn gezicht sloeg, waarin we elkaar op straat de vreselijkste verwensingen naar het hoofd hebben geslingerd met onze jongste dochter als getuige. Vanuit de deuropening keek zij naar haar vechtende en scheldende ouders. Ze heeft het er nu nog weleens over.

Maar gelukkig hadden wij Marieke. Marieke is de kindbehartiger die ik helemaal aan het begin van ons scheidingsproces al in de arm had genomen. Via een nieuwsbrief van de basisschool van onze dochters had ik haar gevonden.

'Het is interessant waarom jij per sé niet wil scheiden,' zei ze tegen mij tijdens de eerste gezamenlijke bijeenkomst. 'En het is interessant waarom jij per sé wél wil scheiden,' zei ze tegen mijn ex. 'Laten we dat eerst onderzoeken.' In het jaar dat volgde heeft Marieke precies voor ons gedaan wat wij op dat moment nodig hadden. Met ons praten. Ons laten zien wat er gebeurde. En ons soms terugfluiten ook.

Ze is bij ons nooit echt toegekomen aan haar oorspronkelijke werk als kindbehartiger. Namelijk een vertrouwensband met onze meisjes opbouwen zodat zij te midden van hun ruziënde ouders óók een stem zouden hebben. Toch behartigde zij nu juist hun belang.

Ik merkte dat onze dochters heel blij waren dat wij ‘een mevrouw’ hadden die ons hielp. Dan hoefden zij die onmogelijke taak niet op zich te nemen. En er was iemand die een oogje in het zeil hield nu hun ouders al hun redelijkheid verloren leken te hebben. Ik weet nog dat ik zei: ‘Nee, papa en ik praten nu niet met elkaar. We willen elkaar niet zien. Maar we hebben binnenkort een afspraak bij Marieke, en zij gaat ons helpen om hieruit te komen. Zij gaat ons helpen ons probleem op te lossen. Wij gaan ervoor zorgen dat het goedkomt.’ De zuchtjes van verlichting van die twee.

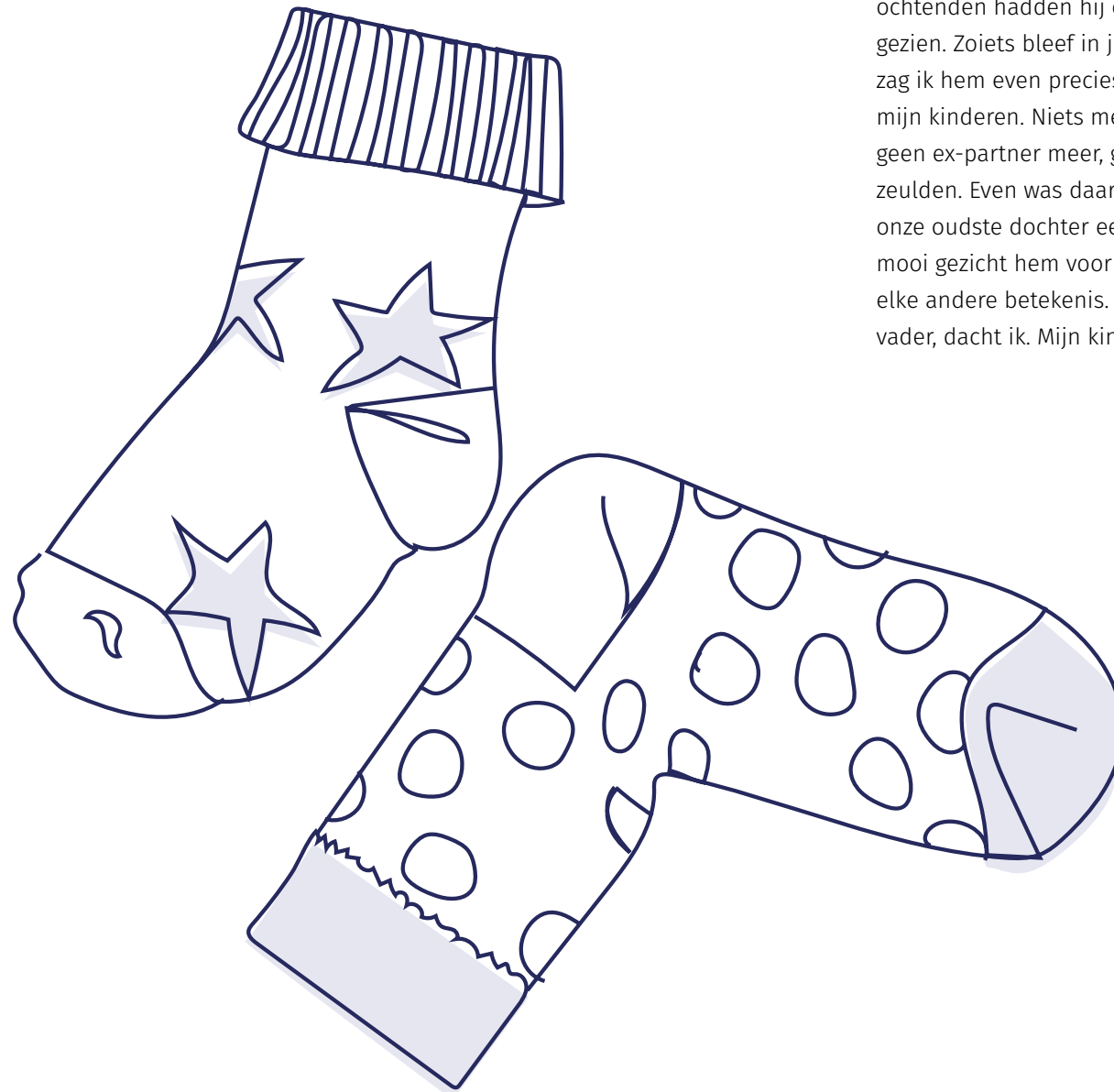
We hadden onszelf natuurlijk, maar we hadden vooral Marieke die het grote verschil maakte. Wij vertrouwden haar allebei volledig en voelden ons veilig, omdat ze zonder oordeel naar ons luisterde en waar wij, als we het niet meer wisten, graag naar wilden luisteren. Ze had verstand van scheiden, verstand van kinderen in scheidingsituaties en ze kende het slopende proces waarin wij terechtgekomen waren én de valkuilen waarin ook wij zouden trappen. Wij hadden Marieke met wie we op kritieke momenten een afspraak konden maken. Ze was er.

In die moeilijke periode stond Marieke in de cc van elk bericht dat we elkaar stuurden. Ze greep ook in zodra er iets in onze communicatie mis dreigde te gaan. Ze leerde ons het onderscheid te maken tussen ouderschap en ex-partnerschap, waar ze ons steeds weer wees op het belang van onze kinderen, zodra wij hun belang uit het oog dreigden te verliezen en onze kwetsuren lieten prevaleren boven hen. We hadden Marieke die ons telkens opnieuw, en opnieuw, terugbracht naar waar het werkelijk om ging: onze meisjes. Onze verantwoordelijkheid als ouders. Samen.

Ik weet natuurlijk niet hoe het zou zijn gelopen als we dit proces alleen hadden moeten doorstaan. Ik weet wel zeker dat het zonder Marieke allemaal niet zo goed was gegaan. Dat we aan onszelf niet genoeg hadden.

Dochters of geen dochters.

Ik heb gedacht: Ik ga je afmaken, terugpakken, straffen, wreken.



Laatst verrees het hoofd van mijn ex voor mijn keukenraampje. Zijn voorhoofd tegen het glas gedrukt, naast het dode plantje dat aan mijn buitenmuur hing en dat ik ook niet goed had verzorgd. Zijn handen, als scherpjes, naast zijn slapen. Zijn glimlach zodra hij ons aan de ontbijttafel zag zitten, het oude gezin, nog in pyjama. ‘Hé, daar heb je papa,’ zei ik, ‘wat komt die nou doen?’

Even later stond ik in de deuropening van mijn huis in mijn hoodie nachtjapon, uitgelopen mascara, haren alle kanten op. Twee verschillende sokken aan mijn voeten. Niemand anders zou ik zo onder ogen komen. Hem wel. Meer dan achtduizend ochtenden hadden hij en ik elkaar vlak na het wakker worden gezien. Zoiets bleef in je systeem zitten. Maar op deze ochtend zag ik hem even precies om wie hij was; namelijk de vader van mijn kinderen. Niets meer dan dat. Ook niets minder. Er was geen ex-partner meer, geen verleden dat we met ons meezeulden. Even was daar alleen de vader van mijn kinderen die onze oudste dochter een rokje na kwam brengen. Het was een mooi gezicht hem voor mijn deur te zien staan. Ontdaan van elke andere betekenis. Dat is – objectief gezien – een leuke vader, dacht ik. Mijn kinderen hebben het getroffen. ■

Ik weet wel zeker dat het zonder Marieke allemaal niet zo goed was gegaan. Dat we aan onszelf niet genoeg hadden.

‘Mooi om een mens bij te staan in zo’n moeilijke fase’

Peter over Eva

Peter is kinder- en jeugdpsychiater en bestuurder van Accare.

Ik ken Eva al vele jaren. Inmiddels is ze volwassen, maar als kind heeft ze van alles meegemaakt in haar leven. Ze heeft daarvoor onder andere bij ons een lange en intensieve behandeling gehad.

Zo’n tien jaar geleden was ik naast behandelaar ook directeur bij Accare. In die periode stuurde Eva mij een brief, waarin ze beschreef hoe zij het separeren had beleefd, en alle dwang en drang die daarmee te maken had. Ik nodigde haar uit voor een gesprek en we hebben uitgebreid gesproken over haar ervaringen. Haar verhaal maakte grote indruk op me. Separeren is gewoon te pijnlijk, dacht ik. Dit moet anders kunnen.

In die tijd wisten we al, op basis van literatuur, dat we in Nederland relatief veel separeerden. Als organisatie dachten we dat het niet anders kon. Maar wat leverde separeren eigenlijk op? In ieder geval zagen we dat het heel ingrijpend was voor de betreffende jongeren.

Het verhaal van Eva was de druppel en we besloten dat het anders moest. Naast de literatuur en onze eigen ervaringen hielp dit gesprek me om te besluiten te gaan stoppen met separeren. Inmiddels zijn we daarin geslaagd.

Voor mij laat dit zien dat je met cliënten en patiënten moet omgaan zoals je met iedereen omgaat. Later begreep ik dat er mensen waren die dachten: ze kan wel een brief sturen, maar daar doet de directeur toch niets mee. Maar dat deed ik wel, iets wat me niet bijzonder leek. Het is belangrijk om open te

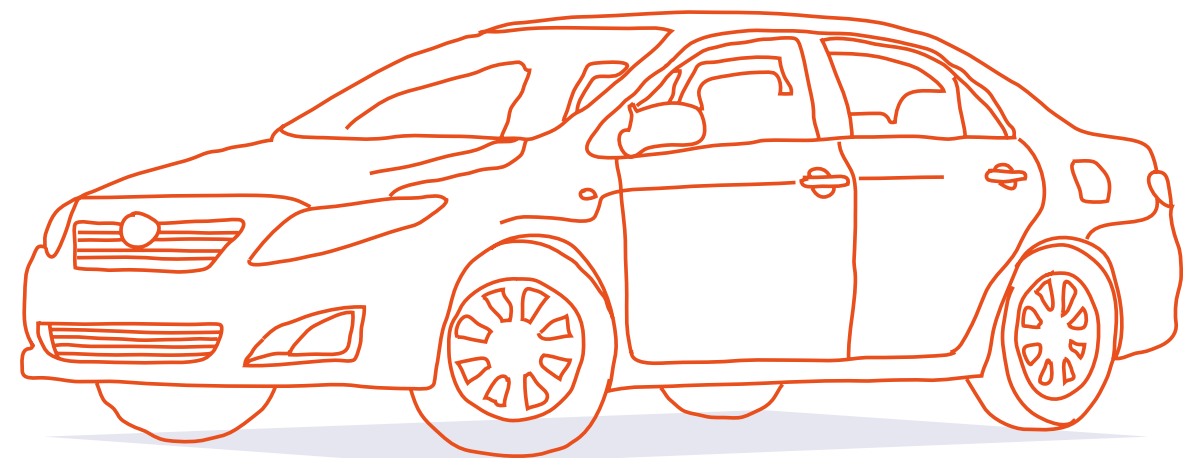
staan en goed te luisteren naar het verhaal van patiënten. En daarbij nieuwsgierig te blijven: kan iets ook op een andere manier?

Later had ik samen met een collega Eva in behandeling. Die ‘dialectische gedragstherapie’ leidde ertoe dat zij helemaal stopte met zichzelf beschadigen en met haar suicidepogingen. Behandeling geslaagd dus? Tegelijkertijd wisten wij uit onderzoek dat mensen door deze behandeling weliswaar stoppen met het beschadigende gedrag, maar dat ze niet echt gelukkig worden. Op dat moment was echter geen betere behandeling beschikbaar. De behandeling was dus ook niet geslaagd.

Eva heeft dit zelf ook eens tegen me gezegd, toen ze haar leven weer had weten op te pakken. “Het is toch raar: ik heb een lieve man, een leuk kind en ik kan het goed vinden met m’n familie. Maar toch word ik maar niet gelukkig. Blijkbaar zit dat er voor mij niet in.”

Ik weet wat Eva allemaal doorgemaakt heeft. Ik weet wat we in de behandeling ingezet hebben, steeds weer op basis van de nieuwste kennis. We konden redelijk tevreden zijn, want feitelijk gezien kreeg ze een stabiel leven. Maar ja, het bleef jammer dat ze niet gelukkig was.

Ze bleek ook nog eens hartstikke gelukkig te zijn. Voor mij was dat een enorme bekrachtiging van mijn werk.



Inmiddels werkt Eva bij ons als ervaringsdeskundige. Daardoor heb ik nog steeds contact met haar, vele jaren na het afsluiten van haar behandeling. Een tijd geleden hadden we beiden een verhaal gehouden bij een bijeenkomst over jeugdzorg. We reden met nog een collega terug naar huis. Het was donker, ze zat naast me in de auto, en ze vertelde over van alles. En ineens zei ze: "Ik ben toch zo gelukkig de laatste tijd!"

Het was al een emotionele avond. Maar dat ze mij dit vertelde, emotioneerde mij nog meer. De therapie had haar niet alleen een eind verder geholpen in haar leven. Ze bleek ook nog eens hartstikke gelukkig te zijn. Voor mij was dat een enorme bekrachtiging van mijn werk.

Hoe mooi kan het zijn om een mens bij te staan in zo'n moeilijke fase. En kennelijk moet je dan geduld hebben om resultaat te zien.

Ik denk dat we in het jeugd domein veel vaker moeten terugkijken: wat wordt er nu eigenlijk van de mens die wij hebben bijgestaan in zijn ontwikkeling? Op deze manier reflecteren is leerzaam, omdat soms blijkt dat ons handelen weinig oplevert. Dat geldt bijvoorbeeld voor uithuisplaatsingen. In Nederland plaatsen we veel kinderen uit huis, naar eer en geweten. Maar we realiseren ons niet genoeg wat hiervan de gevolgen zijn op de lange termijn. Vaak blijken die niet zo fraai te zijn.

En soms kijk je terug en zie je dat je handelen nog meer heeft opgeleverd dan je dacht. Dat iemand uiteindelijk toch gelukkig is geworden. Toen Eva mij dat vertelde, jaren na afsluiting van haar behandeling, dacht ik: dit werk is nog veel mooier dan ik dacht. ■

Het verhaal van Eva was de druppel en we besloten dat het anders moest.

'Ze wilde zo graag kind zijn'

Anja over Carlijn

Anja is gz-psycholoog bij Pro Persona Jeugd

Er stond een spelobservatie in mijn agenda gepland. Met een vijfjarig meisje, dat mogelijk seksueel was misbruikt. Er was aangifte gedaan, en tijdens het gesprek met de zedenrechters was ze dichtgeklapt. Ze wilde niets meer zeggen. Met een spelobservatie hoopte ik meer zicht te krijgen op haar belevingen en functioneren.

Ik liep naar de wachtkamer en daar zat Carlijn. Een klein, tenger meisje met een bleek gezichtje, naast haar oma die haar deze eerste keer bracht. Na een slap handje liep ze zonder moeite met mij mee naar de spelkamer. Ze ging op een stoeltje zitten en keek naar het speelgoed om haar heen. Ze was afwachtend, ging niet op onderzoek uit. Haar schouder-tjes waren opgetrokken en ze was op haar hoede. Haar oogjes hielden mij goed in de gaten.

Ik vertelde haar dat hier veel kinderen komen, die weleens boos, bang of verdrietig zijn. En dat we dan kijken hoe ze zich weer een beetje fijner kunnen gaan voelen. Carlijn luisterde aandachtig. Ze vertelde dat ze zich fijn voelde op school en een lieve juf had. Ze vond het niet fijn dat ze vaak eng droomde. Over een spin die haar bijt, of over papa. Toen stopte ze met praten. Ze werd onrustig en stond op van haar stoeltje.

Ze liep naar het keukentje. Het viel me op dat ze moeilijk liep, met haar beentjes uit elkaar. Toen zag ik wat daarvan de reden was. Haar hele broek was nat geplast, zelfs haar sokjes waren nat. Ook rook ze naar ontlasting. Ze had alles laten lopen en stond daar als een verzopen katje in de spelkamer. Ze gaf aan dat die natte broek niet fijn voelde. Maar ze wilde toch nog heel graag met het keukentje spelen. Ik zei tegen Carlijn dat ik het heel vervelend voor haar vond dat dit



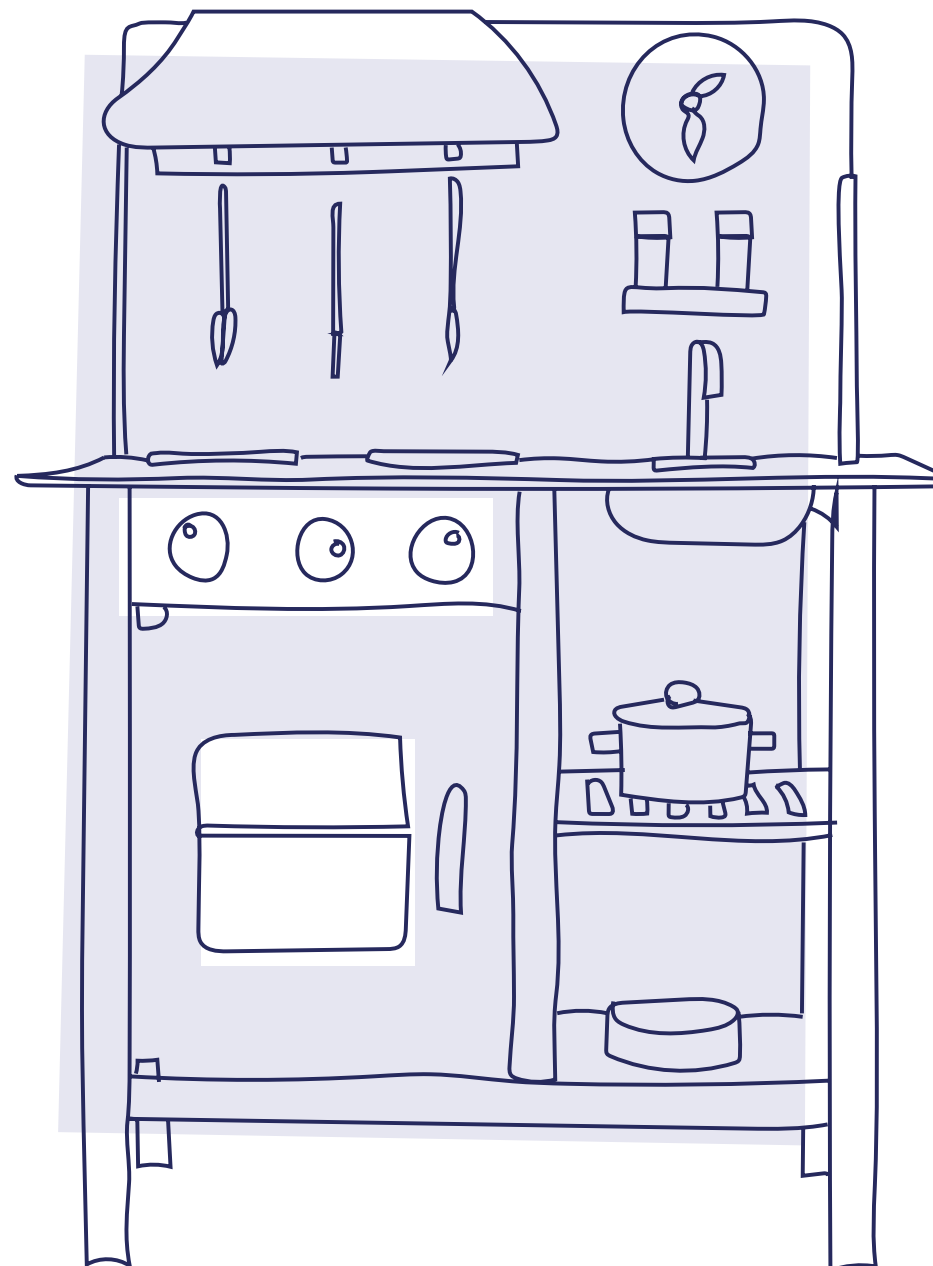
gebeurde. Samen gingen we naar haar oma en maakten we een nieuwe afspraak. Dan zou ze met een droge broek lekker kunnen gaan spelen.

Dit moment zie ik nog weleens voor me. Zo schrijnend, wat een kwetsbaarheid en een eenzaam hoopje ellende. Een meisje dat zo graag kind wil zijn, maar zoveel ballast met zich meedraagt die helemaal niet past bij een vijfjarige. Die ze nauwelijks kan dragen, en ervoor zorgt dat ze op deze manier haar pijn en spanning weergeeft.

Wat Carlijn op dat moment liet zien, was voor mij veelzeggend. Dit meisje had al zoveel meegemaakt, en kon al die spanning en stress alleen op deze manier uiten. Ik zie dit meer bij jonge kinderen, die vaak niet de woorden hebben om zich goed te uiten. Ze verstarren en durven weinig te zeggen. Maar non verbaal gebeurt er van alles.

Vaak is niet het belangrijkste wat een kind zegt, maar hoe het iets zegt. Een kind krijgt rode wangetjes of wordt onrustig. Blijkbaar geeft het gesprek of de omgeving dan spanning. Juist bij jonge kinderen vind ik het ontzettend belangrijk dat we daar alert op zijn en aandacht aan geven. Dat we goed kijken naar wat ze ons met hun lichaamstaal vertellen en in hun spel laten zien.

Haar schoudertjes
waren opgetrokken en
ze was op haar hoede.
Haar oogjes hielden mij
goed in de gaten.



Vaak is niet het belangrijkste wat een kind zegt, maar hoe het iets zegt. Een kind krijgt rode wangetjes of wordt onrustig.

De week erna kwam Carlijn terug, en sindsdien zie ik haar wekelijks. Na verloop van tijd merkte ik dat Carlijn het leuk begon te vinden. Ze maakte tekeningen die ze voor me meenam. Haar vertrouwen groeide. Ze begon meer te vertellen over de dingen die ze had meegemaakt en waar ze nog aan moest denken. Dat haar vaak pijn was gedaan bij haar plassertje en billetjes. Het was een opluchting voor haar dat ze haar geheim niet langer voor zich hoefde te houden.

Deze kinderen dragen veel leed met zich mee, maar er zijn altijd lichtpuntjes. Daar haal ik kracht uit: we kunnen kinderen een stukje op weg helpen. Met Carlijn ben ik met EMDR en speltherapie gestart, en dat doet ze erg goed.

Ik vind het een bijzonder en intens proces om een kind hierbij te mogen helpen en begeleiden. Carlijn durft haar boosheid en verdriet inmiddels meer te uiten, wat ik erg positief vind. Ik zie ook een meisje dat weer kan lachen. Ik hoor het als ze in de wachtkamer zit. Ze schatert, daagt haar broertje uit, doet spelletjes met haar moeder. Ze is weer een kind en niet meer dat bange vogeltje van de eerste keer. ■

‘Mijn ouders gaven onze pleegbroer niet op’

Esther over Dave

Esther is kinder- en jeugdpsycholoog en orthopedagoog. Esther geeft leiding aan een team van kinder- en jeugdbehandelaren bij (complexe) psychologische problemen.

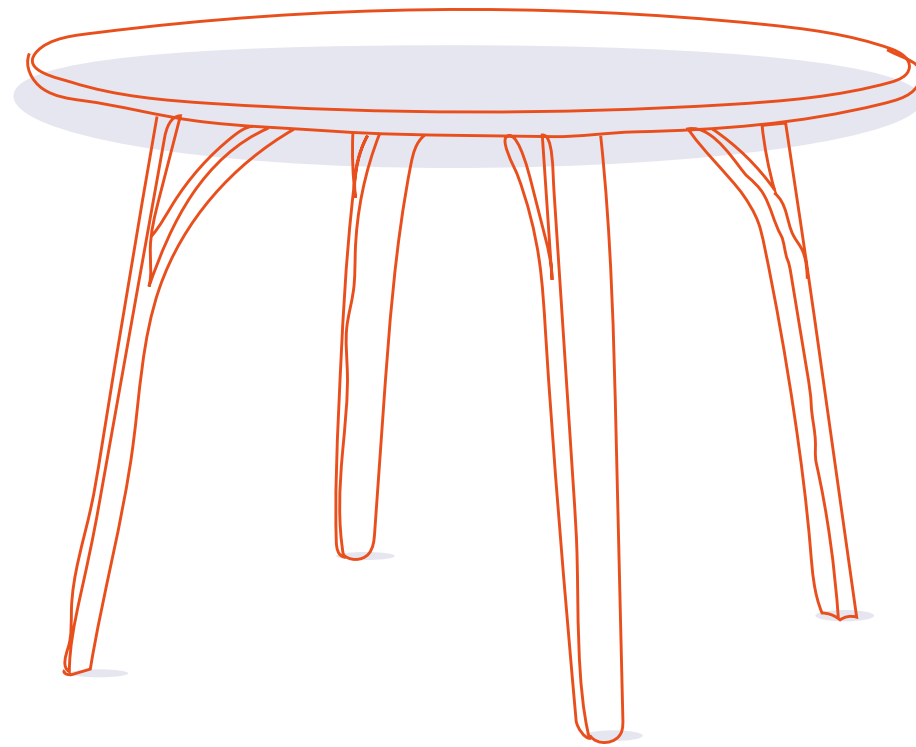
Dave was 7 jaar toen hij bij ons binnenstapte. Alhoewel mijn ouders alleen de grote lijnen van zijn verhaal kenden, was het wel duidelijk dat hij al veel had meegemaakt.

Ons gezin bestond destijds uit mijn ouders, mijn tweelingzus, mijn jongere zusje en ik. Mijn ouders vingden al eerder kinderen op, als crisisopvang. Wij vonden dat wel gezellig, maar natuurlijk gebeurde er ook wel eens wat. Al vrij jong beseften we dat het niet vanzelfsprekend is, dat je het goed hebt thuis. We waren ‘vroegwijs’.

Vechten voor zijn plek

Dave kwam bij ons om te blijven. Wat mijn ouders betreft was hij vanaf het begin lid van ons gezin. Zelf was hij daar nog niet van overtuigd. Als baby was hij in een pleeggezin geplaatst. Toen hij nog geen drie jaar oud was, werd daar een kindje geboren en was Dave niet meer welkom. Het ‘er niet mogen zijn’ was voor hem een belangrijk thema. Hij moest vechten voor zijn plek en dat deed hij: letterlijk. Hij ging de strijd aan. Vooral met mij, zijn twee jaar oudere zus. Als oudste liet ik mijn plekje niet zomaar afpakken. We vlogen elkaar regelmatig letterlijk in de haren.

En toen werd mijn moeder zwanger. Dat was héél eng voor Dave. Zo van: mijn plek wordt weer ingeruild. Onze ouders waren zich daarvan bewust. Ze spraken met ons en namen Dave heel bewust mee in de komst van de baby: ‘Je bent de grote broer van dit mannetje’. Die twee hebben tot op de dag van vandaag een sterke band.



Wat mijn ouders feitelijk aan ons voorleefden was: stel je open voor anderen. Vel geen oordeel.

Toch ging het niet goed. Het lukte Dave niet om rustiger te worden, zich veilig te voelen in de gezinsetting. Hij bleef in de aanval gaan en er was elke dag ruzie, vooral met mij. Op mijn beurt ergerde ik me aan hem: hād hij weer eens in zijn bed geplast. Als twaalfjarige vond ik het allemaal maar stom. We moesten ons gewoon aanpassen, hij toch zeker ook. Het ontwrichtte het gezin. Toen ons babybroertje anderhalf was, besloten mijn ouders en de hulpverlenende instanties dat Dave ergens anders ging wonen.

Dat nieuws sloeg in als een bom. Ik dacht dat het door mij kwam dat Dave uit huis ging. Ik vocht immers terug! Jaren durfde ik hem niet de ogen te kijken. Toen ik me tien jaar later realiseerde dat ik me nog steeds schuldig voelde, heb ik dat met mijn moeder besproken: ‘waarom hebben jullie het er nooit met mij over gehad waarom hij weggegaan is?’. ‘Dat hebben we wel degelijk gedaan’, zei ze. Kennelijk heb ik het niet kunnen horen of verwoorden. En dus ook niet kunnen verwoorden naar Dave: ‘hoe was het voor jou?’

Toch ging het niet goed. Het lukte Dave niet om rustiger te worden, zich veilig te voelen in de gezinssetting. 'Mijn ouders gaven onze pleegbroer niet op.'

Nieuwe gezinssetting

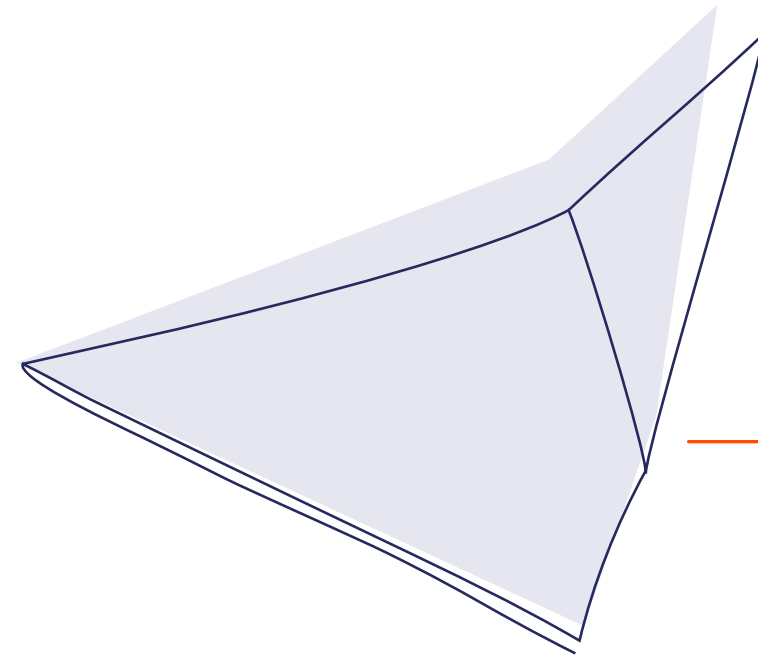
Dave woonde daarna in een gezinsvervangend tehuis en in een semi-residentiële setting. Het werkte voor hem, gelukkig. Voor mijn ouders gold: Dave was één van hun kinderen, ze gaven hem niet op. Er was alleen een nieuwe gezinssituatie. We bezochten hem vaak en hij kwam thuis met de feestdagen. Hij bleef in de gesprekken aan tafel.

Wat mijn ouders feitelijk aan ons voorleefden was: stel je open voor anderen en vel geen oordeel. Ook niet over Dave's ouders of het vroegere pleeggezin. Hun focus was 'er zijn', warm en onvoorwaardelijk, voor ál hun kinderen.

Hoe beschadigd Dave als kind ook was, hoe ingewikkeld zijn gedrag: ze bleven naar hem kijken als 'hij is maar een kind en hij heeft ons nodig'. Dat heeft ons – mij – gevormd. Door de houding en vasthoudendheid van mijn ouders, ook later, kon Dave uiteindelijk vertrouwen teruggeven. Ik zie dat hij dat doorgeeft aan zijn dochter. Dat is gaaf!

Snappen wat er anders is

Mijn ervaring als zusje van Dave werkt door in mijn praktijk als kinderpsycholoog. Ik denk dat het had geholpen als ik destijds een beetje had begrepen wat er gebeurde in het hoofd van Dave. Nu geef ik psycho-educatie aan kinderen, om uit te leggen wat er zo anders is in het hoofd van het broertje of zusje met bijvoorbeeld ADHD of autisme.' ■



'Ze ging in het weekend gewoon naar huis'

Myra over 'meisje van elf'

Myra ter Meulen was onder meer directeur van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling in Amsterdam, leidde samen met Jo Hermanns de eerste Regio's Raak en richtte Handelingsprotocol.nl op.

De meidengroep waarmee ik werkte, woonde in een 'tehuis voor moeilijk opvoedbare meisjes'. De jongste was 8, de oudste 14. Thuis waren ze onhandelbaar. Ik stapte hun leven binnen als stagiair HBO Orthopedagogiek. We schrijven 1970. Ik was net twintig en groen als gras. Maar het was me snel duidelijk dat de meiden allemaal veel hadden meegemaakt. Met name twee van hen staan me nog levendig voor de geest.

Een nieuwe benadering

Het waren de jaren van het 'roze pamflet'; studenten zetten zich af tegen de autoritaire en ouderwetse werkwijze waarop de Kinderbescherming in die tijd met kinderen omging. Ook ik stelde me kritisch op. Ik las boeken over een nieuwe Amerikaanse benadering. Die ging niet uit van straf en discipline, maar van beloning waar het goed gaat. De onderzoekers stelden: 'Je moet de kinderen zien'. Dát wilde ik gaan doen!

In het tehuis waar ik stage liep woonden kinderen van ouders met een verslavings-, psychiatrische of nog andere problemen. Ze hadden, zeg maar, alle reden om zich moeilijk opvoedbaar te



**Seksueel
misbruik niet
zien, dát wil ik
voorkomen!**

gedragen. De groepsleidsters hadden een goede mix van 'stevig' en zorgzaamheid.

Ik leerde veel van ze. Ons doel was de meiden een zo gewoon mogelijke jeugd mee te geven. Van therapie was geen sprake. Ik maakte 'mijn' meidengroep 's morgens wakker, zorgde dat ze ontbeten en op tijd naar school gingen. Ik kocht kleren met ze en nam ze mee naar de hei. Ik maakte ze, kortom, de hele dag mee. Dat was vaak heel gezellig. Maar regelmatig dacht ik ook: wat is er met jou gebeurd dat je dit nu zo moet doen?

Ik zåg de schade. Zo hadden we een elfjarige die nog in bed plaste. Een ander meisje bewaarde zilverpapiertjes. Daar vouwde ze dan een scherp hoekje in waarmee ze zichzelf in haar lip sneed. Ik maakte me zorgen en sprak erover met mijn supervisor. De groepsleidsters, de psycholoog en de maatschappelijk werkster bespraken het ook. Maar een kind zegt niet: 'Dat doe ik omdat...'. Dat weet het zelf ook niet. De mogelijkheid van seksueel misbruik kwam bij niemand op. Het paste niet in het denkkader van die tijd, stond in geen enkel studieboek. Dat meisje van elf? We stuurden haar in het weekend gewoon naar huis.

Die stage maakte diepe indruk op mij, omdat ik pas veel later realiseerde dat een aantal van deze meiden seksueel misbruikt moet zijn geweest. We hebben hen in die zin 'niet gezien'. Daar had ik gerust buikpijn van.

Nieuwe kennis

Toen dachten we er echt niet aan – en dus vroegen we er niet naar. Nu wéten we hoe vaak seksueel misbruik voorkomt. En welke enorme impact het heeft op een mensenleven. Terugdenkend aan die stage en mijn vermoedens achteraf, met name over dat meisje van elf, besloot ik al in de jaren '80: seksueel misbruik niet zien, dát wil ik voorkomen!

Sinds dit besef praat ik erover. Jonge kinderen zijn loyaal aan hun ouders en verzorgers. Pubers zeggen het soms wel, zij kunnen in alternatieven denken en weten dat bepaalde dingen 'niet normaal' zijn. Ik geloof ze onvoorwaardelijk. Soms – niet altijd! – zijn er signalen.

Bijvoorbeeld seksueel wervend gedrag, ook bij de leraar en de pleegouder... Omdat dat in de wereld van het misbruikte kind dé manier is om liefde te krijgen.

Vraag het maar eens

Later in mijn carrière vroeg ik moeders die ik bij intakes sprak altijd: 'Heb je zelf akelige seksuele ervaringen gehad in je jeugd?' Ook heb ik anderen gestimuleerd hetzelfde te doen. Tachtig procent van de moeders antwoordde bevestigend. Die vraag laten liggen mag dan ook geen optie zijn. Dat is mijn ervaring. ■

Maar een kind zegt niet: 'Dat doe ik omdat...'. Dat weet het zelf ook niet.

'Vertrouwen op de kracht van het eigen netwerk'

Marieke over Lianne

Enkele feiten zijn veranderd om de privacy van de betrokkenen te waarborgen.

'We hebben de bewoonster al een tijd niet buiten gezien'; 'Haar baby huult zo veel.' En: 'De woning maakt een vervuilde indruk.' In korte tijd ontvingen wij bij het toenmalige Advies en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) meerdere anonieme meldingen over hetzelfde adres. We besloten daarom onaan-gekondigd langs te gaan. Ik weet het nog goed, het was een van de eerste opdrachten die ik als onderzoeker binnenkreeg.

Via de intercom vertelde ik aan de bewoonster, Lianne, dat mensen zich zorgen maakten over haar en haar zoontje. 'Ik kom kijken hoe het met je is, misschien kunnen wij je ondersteunen.' Samen met een vertrouwensarts stond ik in de portiek van de flat. Ze reageerde geschrokken, wilde niet dat we haar kwamen bezoeken. Waarom hadden we niet eerst even gebeld? Dan had zij zich kunnen aankleden, haar flat kunnen opruimen. Lianne bleef minutenlang met ons in gesprek via de intercom, maar hield een ontmoeting stellig af.

Daarom voelden mijn collega en ik steeds meer de noodzaak om haar te zien. Ik kon de adrenaline door mijn lijf voelen stromen.

Dolblij waren deze twee mensen dat zij contact zocht, omdat zij zich ernstig zorgen over haar maakten

We troffen overal stapels vuilniszakken en beschimmelde etensresten aan. Het jongetje bewoog zich hier vrolijk tussendoor, zichtbaar vies. 'Laat ons je vanaf hier helpen, Lianne', zei ik. 'Je zoontje kan hier niet blijven. Hij heeft een schone plek nodig waar hij in bad kan. Is er iemand in jouw omgeving naar wie hij toe kan?' Ze belde haar moeder en zus zelf. Dolblij waren deze twee mensen dat zij contact zocht, omdat zij zich ernstig zorgen over haar maakten. Ook hen liet zij sinds enkele weken niet meer binnen. Zij hadden het niet aangedurfd om contact op te nemen met onze organisatie, uit vrees voor wat er met haar en het kindje zou gebeuren. Maar nu konden ze iets voor haar betekenen.

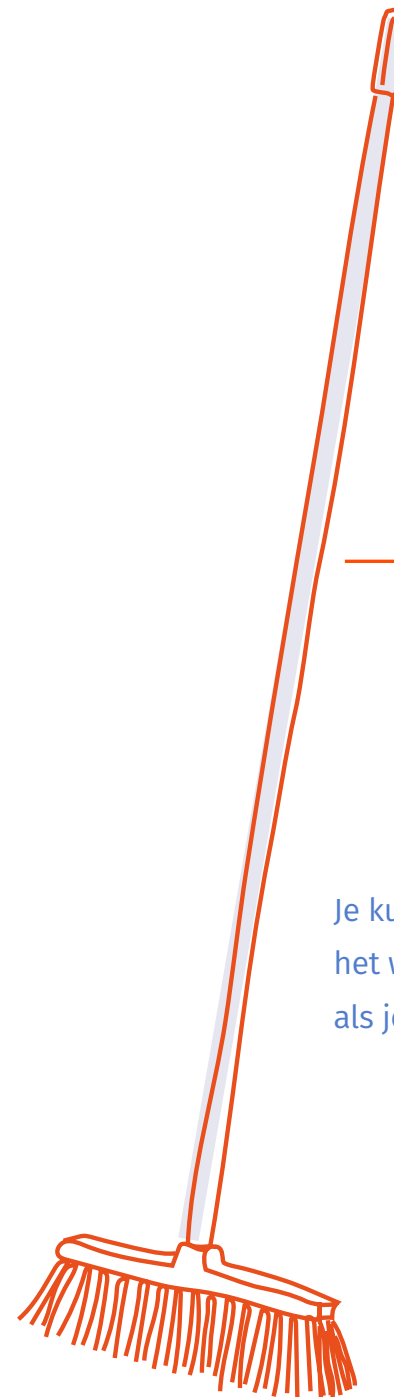
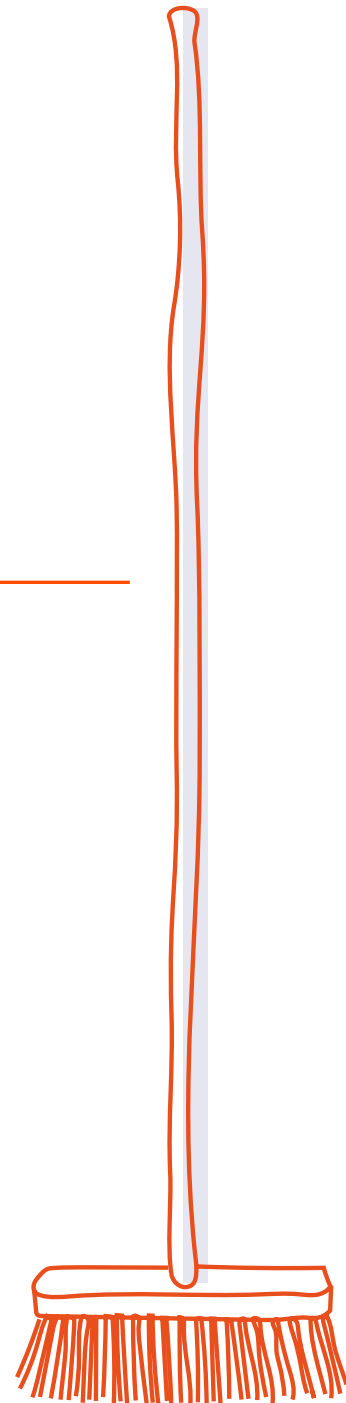
Binnen een uur stonden er familieleden op de stoep

Gewapend met schoonmaakemmers, bezems en vuilniszakken. De familie vond het belangrijk dat de twee bij elkaar mochten blijven. We spraken af dat beiden met de zus meegingen en dat de zus de dagelijkse verzorging van haar neefje op zich zou nemen.

Lianne kreeg zo de ruimte om uit te rusten en hulp voor zichzelf op te starten.

Aan het einde van de dag gingen de vertrouwensarts en ik langs bij de zus. Het jongetje zat op zijn moeders schoot, beiden waren gedoucht en droegen schone kleding. Hij lachte naar haar en zij reageerde hier liefdevol op. Ik vond het fijn om te zien dat het kindje zich prettig voelde bij zijn moeder. Voorlopig zouden zij bij de zus blijven. Nader onderzoek wees uit dat Lianne een psychiatrische stoornis had. Het jongetje was vervuild, maar medisch gezien was hij in orde.

'Ik schaam me voor mijn situatie', zei Lianne huilend, nadat zij ons toch binnen had gelaten.



Zes weken later kwamen alle hulpverleners, Lianne en haar familie bijeen. Ik wist niet wat ik zag: Daar liep niet de kwetsbare, jonge vrouw binnen die ik eerder had ontmoet, maar iemand die kracht uitstraalde. Haar persoonlijke problemen waren nog niet opgelost, toch was er al veel in beweging gezet. In mijn loopbaan heb ik niet eerder meegemaakt dat een familie zo stante pede verantwoordelijkheid nam. De ernstige vervuiling in Lianne's flat vond ik heftig, haar ontredde ook. Het zal je maar gebeuren dat er iemand van het AMK aan je deur klopt, dat een vreemde zich mengt in het meest intieme stuk van jou als mens, namelijk jouw moederschap.

En dat terwijl je zelf ook voelt dat je het vergald hebt. Waar Lianne het meest bang voor was, gebeurde, maar wel behield zij zelf de regie. En te midden van deze diepste ellende toonde zij enorme veerkracht, waarbij ze liefdevol werd ondersteund door haar eigen familie. Dat gaf echt een kick.

Van Lianne leerde ik te geloven in de veerkracht van mensen, om te vertrouwen op de kracht van het eigen netwerk. Uit deze periode stamt mijn motto: "Je kunt problemen hebben, maar het wordt pas echt een probleem als je er niets mee wil doen." Het benutten van iemands netwerk vormt een belangrijke basis binnen mijn werk. Wanneer de eigen omgeving een positieve bijdrage kan leveren, kan juist dit een waardevol verschil maken. En dit is precies waar we binnen Veilig Thuis op inzetten." ■

Je kunt problemen hebben, maar het wordt pas echt een probleem als je er niets mee wil doen.

‘Had ik anders kunnen handelen?’

Maarten over ‘opa’

Maarten is medewerker bij Veilig Thuis

We kregen bij Veilig Thuis een anonieme melding. In een gezin met twee meisjes en een jongen zouden grensoverschrijdende dingen op seksueel gebied gebeuren. Door een familielid van moederskant.

Ik ging bij het gezin langs. Terwijl ik daar op de bank zat, viel me snel op dat er hulp nodig was. Ik zag twee ouders die betrokken waren, maar ook onmachtig. Ik zag hoe weinig structuur ze konden bieden, en hoe ze waarschuwingen maar bleven herhalen. De ouders hadden zelf geen gelukkige jeugd gehad, met een verleden in internaten. Ik zag de risicofactoren zich opstapelen.

Ik probeerde vooral aansluiting te vinden bij de ouders. Niet oordelen, maar samen met hen kijken waaraan zij en de kinderen behoefte hadden. De ouders stonden gelukkig open voor hulp en er kwam snel ambulante hulpverlening in het gezin.

Ik was echter naar het gezin toegegaan vanwege de melding en nam contact op met het betreffende familielid. Na een gesprek werd mij snel duidelijk dat het verhaal van de melder niet klopte.

In mijn gesprekken met de ouders en de kinderen kwam ook een huisvriend ter sprake, die de meisjes ‘opa’ noemden. Zij kwamen regelmatig bij deze huisvriend en bleven daar ook weleens slapen. Omdat hij zo’n belangrijke rol in hun leven speelde, voelde ik de behoefte om met hem te spreken.

Met de ouders ging ik naar hem toe. Toen ik daar binnenkwam, kreeg ik een onderbuikgevoel. Hier klopte iets niet. Maar ik kon dat gevoel niet onderbouwen. Opa was een aardige man, bij wie vaker kinderen over de vloer kwamen. De ouders hebben het zwaar, zei hij, dus ik help ze graag door de meisjes hier op te vangen.

Maar vindt u het niet kwetsbaar, vroeg ik hem, een alleenstaande man met zoveel jonge kinderen? Hij snapte goed wat ik bedoelde. Ik heb de man nagetrokken bij de politie. Er bleek een zedenzaak te hebben gespeeld in een ver verleden, maar die was geseponeerd.

Ik heb de situatie intern besproken. Dit zijn de feiten die ik had. Ik kon het vermoeden niet bevestigen. Op school deden de kinderen het redelijk. Er was hulpverlening in het gezin. Mijn onderbuikgevoel was niet weg. Maar dit was wat ik op dat moment kon doen. Wel heb ik tegen de ouders gezegd dat ze hun kinderen misschien niet meer bij deze huisvriend moesten laten slapen.

Drie maanden later heb ik weer contact opgenomen met de ouders en de hulpverlener. Het bleek aardig te gaan. De ouders waren tevreden over de hulpverlener en het ging nog steeds goed op school.

De huisvriend maakte zich zorgen

Weer een paar maanden later belde de vader mij. De ouders hadden besloten dat de kinderen niet meer naar deze huisvriend zouden gaan. Maar de vader was bang dat hij hier niet zomaar mee akkoord zou gaan. Kort daarna belde de huisvriend mij om te zeggen dat hij zich zorgen maakte. Een van de meisjes zou hem in vertrouwen hebben verteld dat haar vader haar regelmatig sloeg. De huisvriend wilde echter geen melding doen, maar het liever zelf met de ouders oplossen.

Maar vindt u het niet kwetsbaar, vroeg ik hem, een alleenstaande man met zo veel jonge kinderen?



Kort daarna had ik een voicemailbericht van de politie. Op de achtergrond hoorde ik de oudste dochter schreeuwen. Zij was weggelopen naar deze huisvriend. Ze was door haar vader geslagen en wilde niet meer terug naar huis.

Shit, dacht ik. Had die huisvriend toch gelijk? Ik had het helemaal verkeerd ingeschat. Dit meisje zou regelmatig een pak slaag van haar vader krijgen. Ik ben ook maar een mens, ik maak ook fouten. En ik heb regelmatig twijfels. Dat hoort bij ons werk.

Toen kwam die zondagavond. Ik vergeet dat moment nooit meer. Ik zat aan tafel en kreeg een voicemailbericht van de moeder. Kan je me met spoed bellen? Foute boel, dacht ik. Ik kreeg een huilende moeder aan de telefoon. De meisjes zijn gaan praten, vertelde ze. Het bleek om de huisvriend te gaan. Al jarenlang.

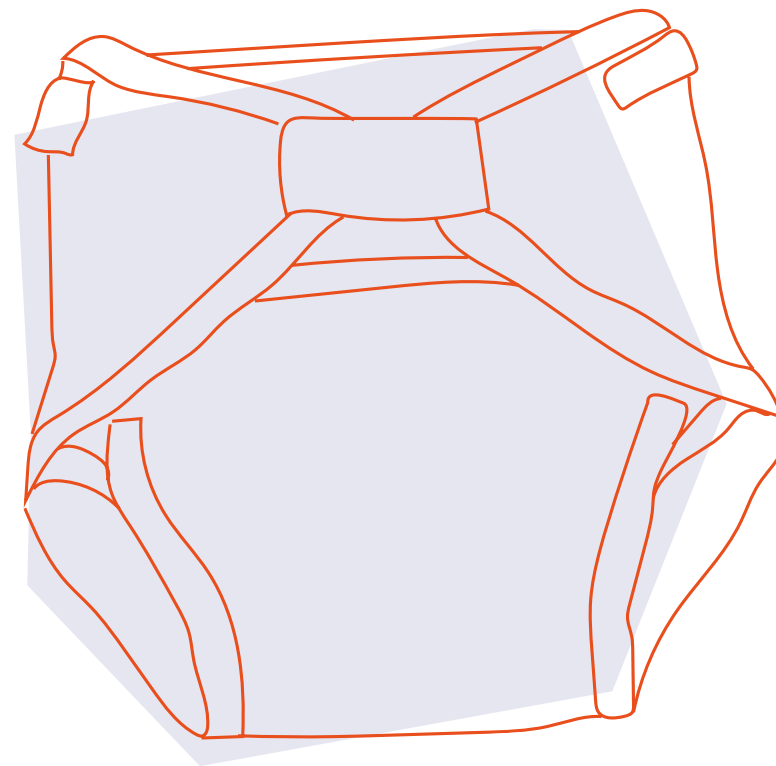
Op dat moment voelde ik me heel erg schuldig. Hoe kan het dat ik dat niet had gezien? Ik had een onderbuikgevoel, maar kon dat niet feitelijk onderbouwen. Had ik anders kunnen handelen?

Er is snel hulpverlening op gang gekomen, voor de kinderen en voor de ouders. Ik heb het gezin onlangs nog gesproken, en het gaat redelijk goed. De kinderen krijgen goede traumagerichte therapie. Die kunnen er weer bovenop komen.

Het goede aan deze zaak is dat het misbruik uiteindelijk is gestopt. Maar dit moment raakt me nog steeds. Twee meisjes die aan hun moeder vertellen wat er jarenlang aan de gang is geweest. Ik heb de kans gehad om daar iets aan te doen. Ik ben daar even binnen geweest en heb kunnen aanvoelen dat er iets niet klopte. En ik ben onvoldoende in staat geweest om de kinderen en de ouders hiervoor te behoeden.

Op de vraag of ik iets anders had kunnen doen, weet ik het antwoord nog niet. Ik heb geleerd dat ik geduld moet hebben om die vraag te beantwoorden. Misschien weet ik het antwoord volgende week, misschien als ik met pensioen ga. Misschien wel helemaal nooit. ■

Toen kwam die
zondagavond. Ik
vergeet dat moment
nooit meer. Kan
je me met spoed
bellen?



‘Had ik maar..’

Desirée
Desirée is Jeugdarts en
Aandachtsfunctionaris
Kindermishandeling

“Had ik maar... Met dit gevoel denk ik terug aan de peuter die ik als jeugdarts bij GGD regio Utrecht onder mijn hoede had.

Op een dag kwam bij ons bureau een telefoontje binnen van haar ongeruste moeder: de leidsters van het kinderdagverblijf hadden signalen opgemerkt die hen aan seksueel misbruik deden denken. Het meisje reageerde heftig bij luierswisselingen. Ze wilde niet stilliggen en trapte van zich af. De ouders waren ontzettend geschrokken. Ze hadden elkaar bevroegd, de opa's en oma's, vrienden, kennissen, maar hadden geen enkel idee van wie de dader zou kunnen zijn.

De jeugdverpleegkundige, die de moeder te woord stond, hoorde de paniek en stelde voor om langs te komen. Dit wilden beide ouders graag. Hieraan voorafgaand vroeg de jeugdverpleegkundige advies aan mij. We namen door wat er ter sprake kon komen, welke vragen zij kon stellen. Dat wij eventueel Veilig Thuis voor hen konden inschakelen.

Tijdens dit gesprek kwam weer naar voren dat de ouders echt niemand in hun omgeving als dader konden aanwijzen. Zij weten het pittige gedrag van hun dochter aan de peuterpubertijd. Het meisje was in andere situaties eveneens snel boos. Ook vertelden de ouders dat ze relatietherapie volgden, omdat deze onder spanning stond. We besloten hierop geen verder onderzoek in te stellen, wel adviseerden we hun om alert te blijven.

Twee maanden later kwamen moeder en dochter bij mij op het halfjaarlijkse spreekuur van het consultatiebureau. Moeder was heel open: over de scheiding die inmiddels was doorgezet



‘Vind je het
fijn om hier
professionele
hulp bij te
krijgen?’, vroeg ik

en over haar depressieve gevoelens. Hierdoor had zij weinig aandacht kunnen geven aan haar dochtertje. Ze vroeg zich af of haar eigen hechtingsproblematiek misschien bijdroeg aan het pittige gedrag van haar peuter, dat wispelturiger was geworden: van het ene op het andere moment kon het veranderen van heel lief naar iemand slaan. Ook haalde het meisje soms zonder aanwijsbare oorzaak uit naar andere kinderen, haar ouders en oppas. Moeder vertelde zelf ook een moeilijke jeugd te hebben gekend. ‘Vind je het fijn om hier professionele hulp bij te krijgen?’, vroeg ik. Dit wilde ze heel graag.

In de verwijzing naar het IMH (Infant Mental Health) nam ik ook het vermoeden van seksueel misbruik mee. Bij het IMH werkten moeder en kind aan de hechting. De moeder was hier heel tevreden mee, het ging ook beter met het meisje.

Op een ochtend, acht maanden na haar telefoontje aan de jeugdverpleegkundige, kietelde de moeder haar dochter in haar nek. Opeens zei het meisje: ‘Dit moet ik ook altijd doen bij de plasser van oom’, de nieuwe partner van oma. Oma paste één keer per week op dit meisje. ‘Maar’, zei het meisje, ‘het is een groot geheim.’ Eigenlijk had ze het niet mogen vertellen. De moeder schrok enorm en belde direct haar ex-man. Hij nam contact op met de zedenpolitie, die hem adviseerde het Centrum Seksueel Geweld in te schakelen. Daarna belde hij mij. Ik weet het nog goed. Het was kwart over acht ’s ochtends, ik zou bijna mijn spreekuur gaan draaien. Wat een schrik. Ook ik legde in overleg direct contact met het Centrum Seksueel Geweld waar ze een paar dagen later terecht konden.

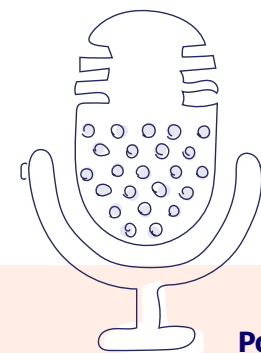
Had ik maar... direct contact opgenomen met de leidsters van het kinderdagverblijf. Dit was de les die ik er met mijn collega’s uit trok. Ik denk dat ik actiever was geweest als ik direct van hen had gehoord welke signalen hen verontrustten. Waarschijnlijk was ik dan te rade gegaan bij het Centrum Seksueel Geweld. Eigenlijk hebben we de deskundigheid van de kinderdagverblijfleidsters gebagatelliseerd. Mogelijk waren we het misbruik dan eerder op het spoor gekomen, al is het uiterst moeilijk om hier met een jong kind over te praten. Met de ouders heb ik hier nog uitgebreid over gesproken, maar zij nemen ons niets kwalijk. Zij waren heel coulant.

Dit neemt niet weg dat deze gebeurtenissen grote indruk maakten op mij en anderen op het consultatiebureau.

Deze situatie heeft gemaakt dat ik nog alerter ben geworden... Ik deel dit verhaal nu graag, omdat ik het belangrijk vind dat wij leren van elkaar. Uit onderzoek komt naar voren dat wij veel signalen op het gebied van kindermishandeling missen. Voor de 2e fase van mijn opleiding tot arts Maatschappij & Gezondheid wil ik daarom onderzoek doen naar deze problematiek. Het is zo belangrijk dat ouders zich vrij voelen om met ons te praten over opvoedingsproblemen. Dat zij deze openheid als normaal ervaren en dat zij mogen rekenen op onze oprechte belangstelling.

In Zweden worden in lokale familiecentra voor én na de geboorte ouderschaps cursussen aangeboden tot het kind 6 jaar is. Hierdoor is de drempel om ook later om hulp te vragen laag. Kindermishandeling komt daar minder voor. In Nederland hebben onze eerdere pogingen tot spreekuren en Centra voor Jeugd en Gezin dit effect nog niet gehad. Hoe kunnen we dit wel bewerkstelligen? Vanuit mijn onderzoek wil ik me graag ook met deze vraag bezighouden.” ■

Uit onderzoek komt
naar voren dat wij
veel signalen op
het gebied van
kindermishandeling
missen



Podcastserie #lerenvanelkaar

Behalve de verhalen in dit magazine delen we ook ervaringshoorcolleges. In deze podcastserie praat Anita Kraak van het NJi met vier verhalenvertellers over geleerde lessen en inzichten, zodat steeds meer kinderen veilig, gezond en kansrijk kunnen opgroeien.

Luister de podcasts hier [Weektegenkindermishandeling.nl/podcasts](https://weektegenkindermishandeling.nl/podcasts).

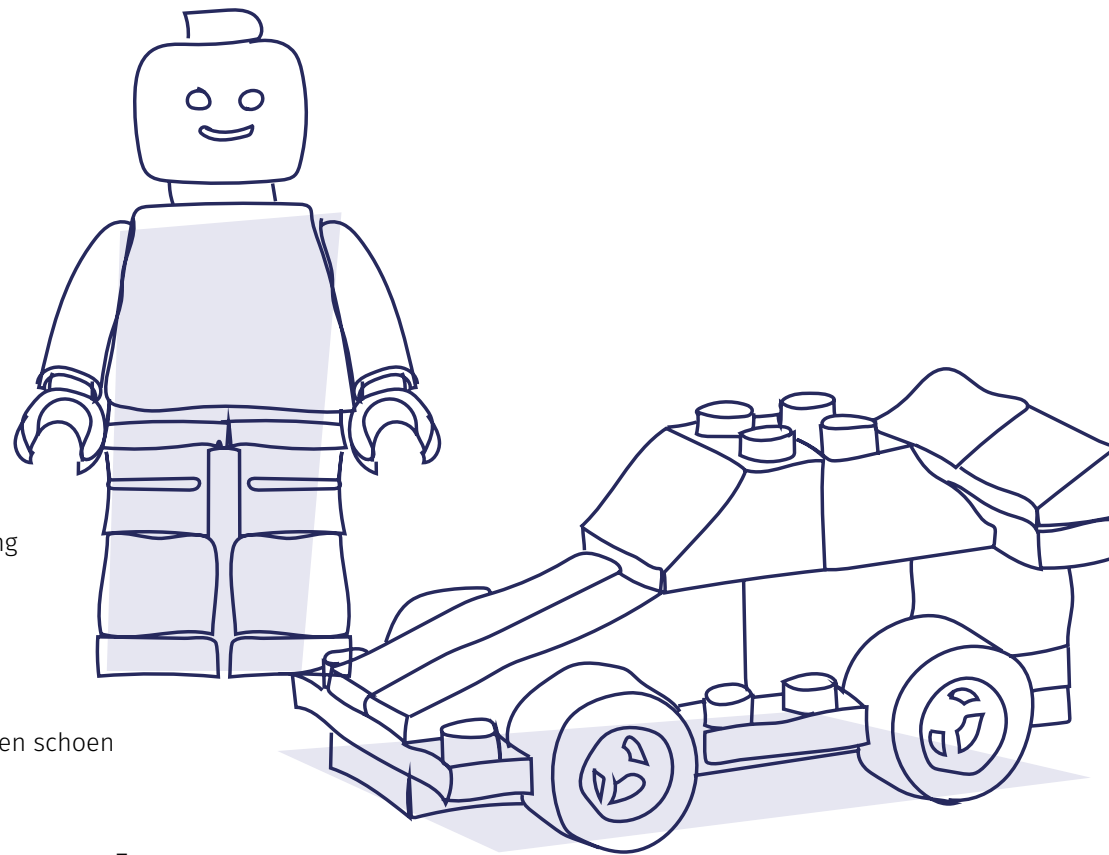
‘Het is zo dapper dat de kinderen zijn gaan praten’

Laura, medewerker bij Veilig Thuis

Bij Veilig Thuis kregen we een anonieme melding over een gezin met drie kinderen: een jongen van 12 en twee meisjes van 9 en 6 jaar. Volgens de melder dronken de ouders veel alcohol en schreeuwde de vader veel tegen met name zijn zoon. Ook had de melder gezien dat de vader een schoen naar het hoofd van de jongen had gegooid.

Ik ben naar de ouders toegegaan, die erg overstuur waren. Ze gaven aan dat er niets aan de hand was. Misschien hadden ze een keer geschreeuwd, maar dat kwam dan door hun financiële zorgen. De vader gaf aan dat het best kon zijn dat hij weleens ergens mee gooide. Hun zoon was namelijk een moeilijk kind. Maar hij had nooit een schoen naar zijn hoofd gegooid. De vader vertelde ook dat hij zelf in zijn jeugd fors was mishandeld. En dat hij het heel graag anders wilde doen. En hij bleef maar zeggen dat hij alleen alcoholvrij bier dronk. Hij rende zelfs naar de keuken om mij de flesjes te laten zien. Hij heeft me wel echt iets te bewijzen, dacht ik toen. Maar ik wist ook dat de vader laagbegaafd was. De ouders waren nerveus, maar wekten wel de indruk te willen meewerken. Ik wist het niet goed.

Hij zat een beetje te wurmen in zijn stoel, en begon te vertellen over de Lego die bij zijn bed stond. Ik legde uit wat ik voor hem kon betekenen. En ook dat ik niets voor hem kon doen als hij niets zou vertellen, wanneer er wel iets aan de hand was. Toen begon hij te vertellen. Dat het allemaal waar was, en zelfs nog erger. Dat ze weleens zonder eten naar bed werden gestuurd. Dat hij regelmatig een schop tegen z'n kont kreeg. Dat die schoen echt zijn voorhoofd had geraakt, en dat dat



flink hard was. Dat ze nooit knuffels kregen, en ze zich eigenlijk heel alleen voelden. Dit deed iets met me. Ik vond het zo aandoenlijk hoe hij als jochie van twaalf enthousiast vertelde over zijn Lego. Maar zo sneu hoe hij vervolgens vertelde over zijn eenzaamheid, en dat hij zo graag een knuffel wilde.

Zijn zusjes sprak ik op school. De jongste vertelde dat ze vaak 's avonds in bed hoorde dat hun ouders ruzie met elkaar hadden. Dat ze daar bang van werd, en dan bij haar zus in bed kroop. Ook vertelden ze dat hun broer een keer als straf sambal in zijn mond had gekregen.

Het meest spannende vond ik dat ik eigenlijk niet wist of ik deze kinderen echt kon helpen. Die verwachting had ik wel gecreëerd. We zouden de kinderen in ieder geval niet helpen door ze uit huis te halen. In dit gezin zelf moest het geweld stoppen, dat van generatie op generatie leek te zijn doorgegeven. Maar daarvoor waren we afhankelijk van de ouders. Ik kon echter niet inschatten hoe de ouders zouden reageren. Na overleg met enkele collega's besloot ik het wijkteam mee

Hierna had ik een gesprek met de zoon, op zijn eigen kamer terwijl zijn ouders beneden waren. Ook vertelden ze dat hun broer een keer als straf sambal in zijn mond had gekregen.

We maken ons
veel zorgen
over de manier
waarop jullie
met de kinderen
omgaan. Er moet
echt verandering
komen.

te nemen naar het vervolgggesprek met de ouders. Er moest meteen hulp in dit gezin, en de ouders moesten zien dat wij dit hoog opnamen.

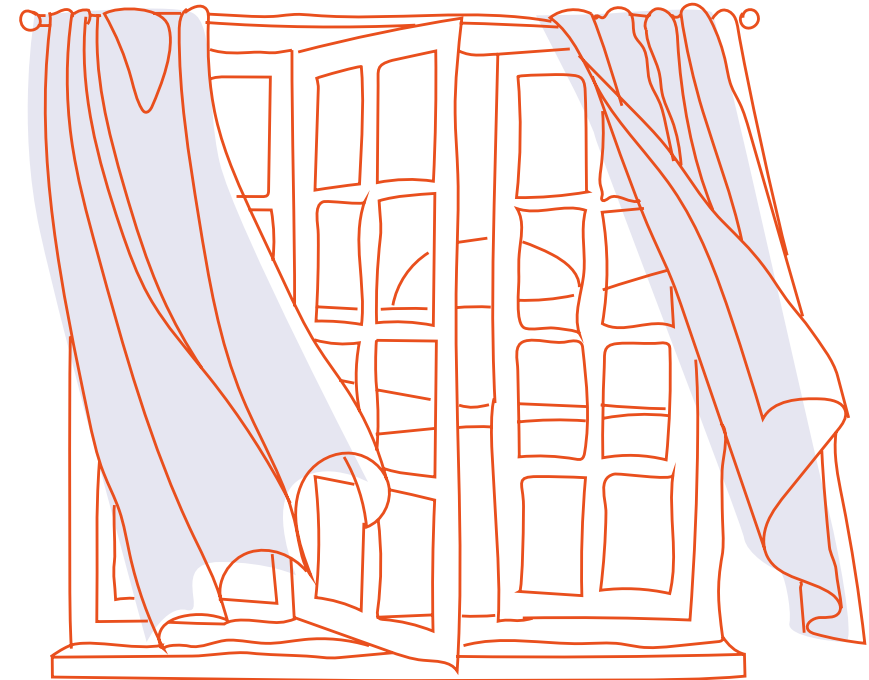
Terwijl ik daar aan tafel zat, zag ik aan de moeder dat zij zich zorgen maakte. Vader ogenschijnlijk niet. Het komt wel goed, zei hij. Ik gooide de boodschap maar meteen op tafel. "Ik ga ervan uit dat het goed komt, maar het is nu niet goed. We maken ons veel zorgen over de manier waarop jullie met de kinderen omgaan. Er moet echt verandering komen."

Sommige ouders roepen dan meteen dat het allemaal niet waar is. Deze ouders niet. Hun reactie verraste mij enorm. Ze gaven aan dat het verhaal klopte. En ze beseften dat het anders moest. Ik voelde me daardoor ontzettend opgelucht. Ik vind dat ontzettend knap van deze ouders. Zij handelden zo vanuit onmacht, en vanuit hun eigen beschadiging. Dat was sneu voor de kinderen, maar ook voor de ouders. Eigenlijk waren ze alle vijf slachtoffer.

Het wijkteam heeft snel hulp ingezet, vanuit twee verschillende organisaties zodat er veel zicht was op hoe het ging met het gezin. Ik heb het gezin een jaar lang gemonitord, en al snel zagen we verbetering. De ouders hadden veel opvoedvragen, en daar namen de hulpverleners ruim de tijd voor. Er ontstond snel openheid in het gezin, en er werden dingen besproken. De kinderen werden blijer, en de ouders rustiger en gelukkiger.

De hulpverleners vertelden dat de ouders vrij namen voor verjaardagen, en in het weekend met de kinderen naar het bos gingen. Dat hadden ze nog nooit gedaan. De ouders knuffelden ook meer met de kinderen. Dat moest allemaal aangeleerd worden. Maar de ouders waren daartoe bereid. Ze wilden heel graag goede ouders zijn voor hun kinderen. Dat vind ik mooi.

Ik denk nog weleens terug aan dit gezin. De mate van geweld was fors, en van de manier waarop de kinderen erover vertelden kreeg ik echt wel pijn in mijn buik. Ik vond het zo dapper dat de kinderen zijn gaan praten over wat er thuis gebeurde. En dan vooral de jongen. Doordat hij zoveel vertelde, hebben we zijn ouders kunnen ondersteunen en zo het gezin weer op de rit gekregen. ■



‘Mijn verhaal dient nu als instrument’

Hameeda

Meer lezen over het werk van Hameeda Lakho? Kijk op haar website of op de website van de Academie voor Herstel en Ervaringsdeskundigheid.

“Met welke voorwerpen mijn vader en stiefmoeder mij ook sloegen, hoezeer zij mij ook manipuleerden en wat zij mij ook voor de voeten wierpen: mijn innerlijke stem was sterker. Steeds zei ik tegen mezelf: ‘Ik word geen hoer, ik raak niet verlaafd, ik laat me niet kapotmaken.’” Hameeda is gevormd door haar jeugd, maar niet gebroken: “Ik heb een positieve draai gegeven aan mijn verleden door mijn traumatische ervaringen om te zetten in kracht. Hiermee strijd ik voor de wereldwijde (h)erkenning van slachtoffers van geweld.”

“Er zit een gat in mij dat niemand kan dichten. Alleen als je mishandeling hebt meegemaakt, kun je de impact ervan begrijpen. Het gaat om het gevoel er niet te mogen zijn. Om de schaamte voor wat er gebeurt -misschien ligt het wel aan jou-, de angst om hiermee naar buiten te komen, de eenzaamheid. Ik heb als kind op alle mogelijke manieren geprobeerd om liefde, warmte en waardering te krijgen. Ik snapte

gewoonweg niet waarom mijn inspanningen niet goed genoeg waren. Continu liep ik op m'n tenen, ook als mijn vader niet thuis was. School ging om drie uur uit, waarna ik als een bezetene naar huis moest rennen, zodat ik om 15.10 uur zijn telefoontje kon beantwoorden. Was ik niet op tijd, dan sloeg hij me 's avonds met een stok of een ketting. Zo zat mijn vader altijd onder mijn huid.

De eerste keer dat ik me realiseerde dat er iets niet pluis was in ons gezin, was ik zeven jaar. Dit was drie jaar nadat ik vanuit Pakistan naar Nederland was gekomen voor gezinshereniging. Mijn stiefmoeder stond mijn zus en mij op te wachten op het schoolplein. Ik had mijn traktatie van die dag bewaard, mijn zusje vroeg mij nog in de gang of zij deze mocht opeten. 'Wat heb je in je mond?', vroeg mijn stiefmoeder. Bij thuiskomst sloeg zij mijn zusje in elkaar. Dat lekkers was voor haar zoon bedoeld, niet voor haar stiefdochter. Toen mijn stiefmoeder hiermee klaar was, tilde zij mij op aan mijn trui en liet me plat op mijn rug vallen. Ik schrok hier zo van. Ik dacht dat zij me wilde troosten.

'Wanneer zie je nu eens in dat ze niet lief is', zei mijn zus hierna. En: 'Ben jij vergeten dat zij niet onze moeder is?' Een nieuwe schok ging door mij heen. We hadden nooit meer over onze moeder mogen praten na haar zogenaamde dood. Ik had me daarom als vierjarige vastgeklampt aan mijn stiefmoeder. Van wie mijn zusjes en ik niet mochten lachen, die onze haren kortwakte omdat wij smerig waren, die liever tien kinderen uit Vietnam zou opvoeden dan ons, en die ons opsloot in aparte kamertjes.

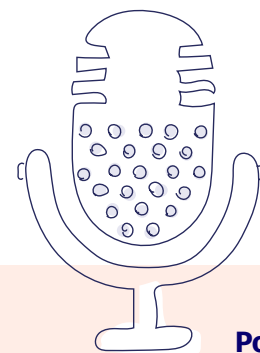
Tien jaar heeft dit geduurd. Als ik erop terugkijk, was er niets van mij over. Ik had een ontwikkelingsachterstand, stotterde. Eten hield ik niet binnen, waarna ik gedwongen werd mijn braaksel op te eten. School vormde een veilige haven. Ik was een open meisje en vertelde gewoon aan mijn leerkrachten dat we waren thuisgehouden van school, omdat we te bont en blauw waren geslagen. Maar als mijn vader op het matje geroepen werd, wist hij het verhaal zo te verdraaien dat ik een lastig kind was en werd ik bij thuiskomst nog harder geslagen. Dan moesten wij alweer naar een andere school. Aan mij

vertelde mijn vader dat ik de oorzaak was van de wisseling: de leerkrachten moesten mij niet meer.

Er waren gelukkig ook lichtpuntjes. Van een juf bij wie ik op schoot mocht zitten, tot het winnen van de verhalenwedstrijd op school. Van vriendinnetjes die wel met mij wilden spelen tot een Engelse docent die mij de hele brugklas liet nablijven, omdat ze mij hadden uitgelachen om mijn gestotter. Deze mensen en gebeurtenissen gaven me troost, maakten dat ik het gevoel kreeg ertoe te doen.

Rond mijn dertiende ging ik me steeds meer afzetten en nadat ik alweer op het politiebureau was geweest om mijn verhaal te vertellen, zei mijn vader: 'Je bent dood voor mij.' Hierop werd ik eerst vier nachten in de cel gestopt. Waarom word ik nu gestraft?, dacht ik. Daarna ging ik van kindertehuis naar kindertehuis. Het was de meest eenzame en verdrietige periode uit mijn leven, totaal verstoken van contact met mijn familie.

Er waren gelukkig
ook lichtpuntjes.
Van een juf bij wie ik
op schoot mocht zitten,
tot het winnen van
de verhalenwedstrijd
op school.



Podcastserie #lerenvanelkaar

Behalve de verhalen in dit magazine delen we ook ervaringshoorcolleges. In deze podcastserie praat Anita Kraak van het Nji met vier verhalenvertellers over geleerde lessen en inzichten, zodat steeds meer kinderen veilig, gezond en kansrijk kunnen opgroeien.

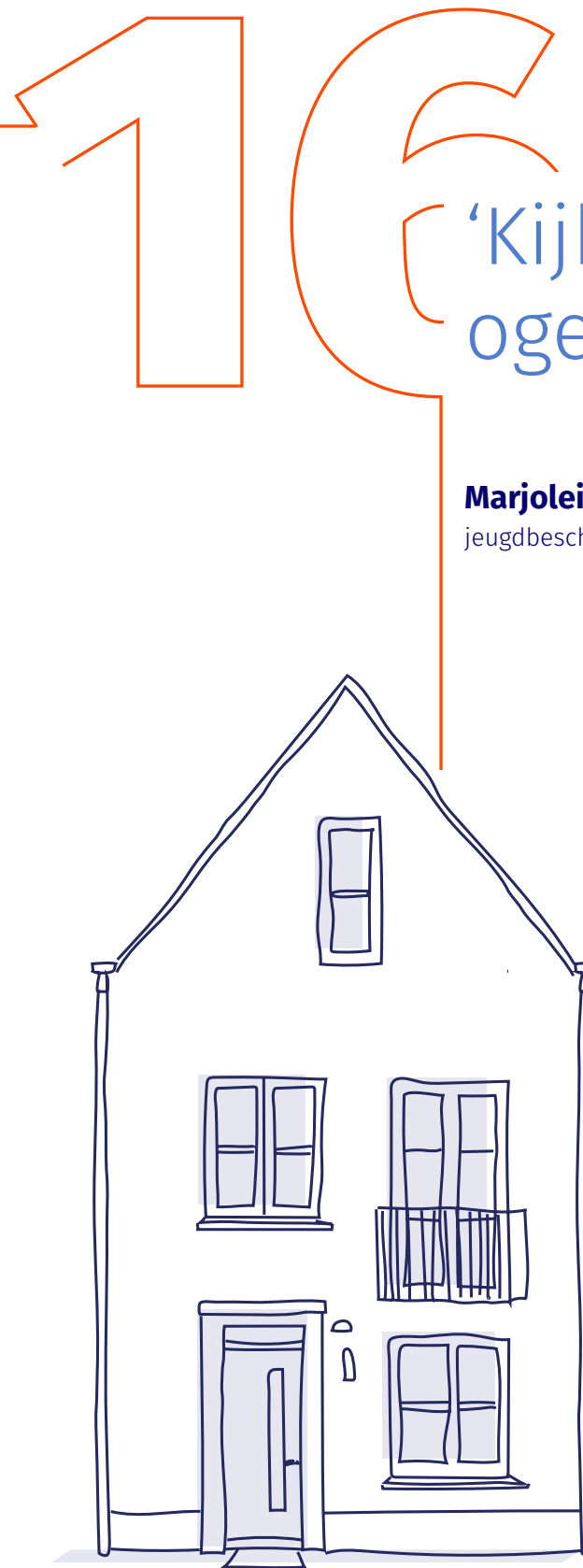
Luister de podcasts hier [Weektegenkindermishandeling.nl/podcasts](https://weektegenkindermishandeling.nl/podcasts).

Vele jaren verstreken. Ik studeerde, kreeg zelf kinderen en ging de zoektocht naar mijn verleden aan. Ik vond na dertig jaar mijn dood gewaande moeder terug, maar slaagde er niet in onze moeder-dochterband te herstellen. Ook bracht ik mijn verlangten ten uitvoer om mijn bewogen levensverhaal te delen, opdat het anderen zou steunen. Dat ik een uitgever vond die in mij geloofde, vormde nog zo'n groot lichtpunt voor me. Inmiddels heb ik vier bestsellers geschreven en gebruik ik mijn ervaringen ook in mijn werk als gastdocent, herstelcoach en motivational speaker. Voor deze verdiensten ben ik zelfs geridderd in 2009.

Mijn verhaal dient nu als instrument

Als kind keek ik vanaf mijn afgesloten kamertje door het raam naar buiten en zag de horizon: zo vele uren heb ik mezelf voorgelaten: daar wil ik zijn. Ik droomde van vakanties, ijsjes en samen spelen bij elkaar. Mijn innerlijke kracht heeft mij enorm geholpen in mijn leven, net als mijn openheid, kwetsbaarheid en mijn wens om iets te creëren. En ik kan niet tegen onrecht, dit is mijn grote motor. Ik blijf vechten voor mijzelf, voor mijn kinderen en voor alle slachtoffers van mishandeling die geen woorden kunnen geven aan hun verdriet of die een manier zoeken om verder te kunnen gaan.

Als ik terugkijk, zie ik hoe hard ik aan mezelf gewerkt heb. Ik heb geleerd dat we een keuze hebben in hoe we omgaan met ons trauma, mits we deze keuze kunnen zien en aankunnen. In de nieuwe wereld die ik voor mezelf geschapen, is wel liefde aanwezig. Dat wat duister en zwaar was, heb ik naar het licht gebracht. Het mooie is dat het nu niet meer om mij gaat, mijn verhaal dient slechts als instrument, waarin mensen zich kunnen herkennen. Het gaat er nu om dat ik me open stel voor mensen, dat ik mezelf weet te ontstijgen in zo'n mate dat ik het grotere geheel kan dienen." ■



'Kijken door de ogen van het kind'

Marjolein, oud-
jeugdbeschermer

"Kijken door de ogen van het kind: hierin heb ik altijd geïnvesteerd als jeugdbeschermer. Van twee zusjes in het bijzonder heb ik op dit vlak veel geleerd. Ruim zestien jaar had ik hen onder mijn hoede. Toen ik voor het eerst bij het gezin op huisbezoek ging na de ondertoezichtstelling, was Romy anderhalf en Syl drie jaar oud. Hun ouders maakten de hele tijd ruzie, het huis was half aangekleed. Na een half uur dacht ik: neem ik deze meisjes direct mee of kijk ik het aan?"

Ik koos voor het laatste, ook omdat ik voelde dat ik niet veilig weg zou komen met de kinderen. Eén van de duivelse dilemma's van een jeugdbeschermer. Een andere, belangrijke reden is, dat ik wilde onderzoeken wat de ouders nodig hadden om hun opvoedkundige taken uit te kunnen voeren. Ik maakte afspraken met hen over taken binnen het gezin en het huishouden. De meisjes bezochten een Medisch Kinderdagverblijf, er kwam onder andere gespecialiseerde gezinsopvang, maatschappelijk werk, thuishulp. Maar toch was dit niet afdoende om de ontwikkeling van de meiden te garanderen.

Het besluit tot uithuisplaatsing maakte de vader furieus, de bedreigingen waren niet van de lucht. De meisjes konden terecht bij hun opa en oma op wie ze erg gesteld waren.

Nadat de grootouders hun caravan verruilden voor een nieuwbouwwoning, waren zij officieel in staat om pleegzorg te bieden. De ontmoetingen tussen dochters en ouders vonden onder onze begeleiding plaats, eerst bij de ouders thuis, en later, toen zij op straat zwierven, bij het Leger des Heils.

‘Dankzij hun vragen leerde ik hen, zo jong als zij waren, mee te nemen in mijn besluiten’

Wanneer Syl en Romy rond de tien jaar zijn, vertellen de ouders dat moeder in verwachting is. Het eerste wat de meiden hierover tegen mij zeggen, is: ‘De baby mag niet bij papa en mama blijven, hoor, want zij kunnen het niet.’ Of: ‘Mama wil het wel, wat vind jij Marjolein?’ En, heel ontroerend vond ik: ‘Mag de baby na de geboorte wel even bij mama zijn?’ Dankzij hun vragen leerde ik hen, zo jong als zij waren, mee te nemen in mijn besluiten. Dit ervoer ik als boeiend en ingewikkeld tegelijk. Ik maakte het mijn gewoonte om hen ook te bevragen: ‘Heb ik het duidelijk uitgelegd? Ben ik iets vergeten?’ Zo werden de uiteindelijke beslissingen voor de kinderen acceptabel. Op dezelfde manier werkte ik met ouders en grootouders. Wat ik beloofde, deed ik en kreeg ik dit niet voor elkaar, dan legde ik dit uit. Ik heb de ouders nooit losgelaten, hoe zij zich ook gedroegen.

Tot mijn enorme verbazing

De baby werd direct na zijn geboorte naar een pleeggezin overgeplaatst. De meisjes hadden al geruime tijd voor de bevalling met zijn pleegouders kennisgemaakt en hun kunnen vragen wat zij wilden. Ook hun wens om over en weer bij elkaar op bezoek te komen, werd positief beantwoord.

Op alle mogelijke manieren hebben de ouders mij verrast. Tijdens de zitting over de onttrekking van het gezag zeiden zij tot mijn enorme verbazing: ‘Wij gaan akkoord, mits Marjolein de voogd van onze zoon wordt. Zij kent ons, zij weet alles.’ Ik had me goed kunnen voorstellen dat zij mij iets heel anders toewensten.

Voor de meisjes was het moeilijk dat hun ouders zich niet aan de bezoekenregeling voor de baby hielden. Hierover stelden zij mij geregeld vragen. Welke antwoorden kunnen zij aan?, woog ik. Alleen die waarnaar zij gevraagd hebben, leerde ik. Niet teveel vertellen.

Romy was veertien toen ze aangaf dat zij het contact met haar ouders wilde verbreken. Weer: wat ziet zij, wat heeft zij nodig? Vanuit mijn visie zou ik zeggen: ‘Doe het niet, de band tussen ouder en kind is zo belangrijk, houd contact, al is het minimaal.’ Maar Romy voelde continu een claim van haar ouders. Ze waren zo trots op haar. Zij redde zich goed op school en daarbuiten, was veel begaafder dan hen. Romy bekende dat zij

zich schaamde voor haar ouders, ze had het gevoel dat zij door hen geremd werd in haar ontwikkeling. Daarnaast was ze hun loze beloften moe. Ze vroeg me of ik haar wilde ondersteunen tijdens het gesprek met haar ouders. ‘Jullie houden zichtbaar van elkaar’, kon ik na Romy’s boodschap uitleggen, ‘maar zij heeft deze afstand nu even nodig.’ De lading ging er zo vanaf.

Een jaar later gaf Romy aan dat zij weg wilde bij haar oma, opa was inmiddels overleden. Oma was heel liefdevol, maar kon haar niet bieden wat zij nodig had. Ik had gewacht tot zij zelf met deze vraag zou komen.

Ze wilde graag naar de zus van haar opa, waar ze de aandacht, verantwoordelijkheden en begrenzing kreeg die zij nodig had. Syl, die een lichte beperking heeft en graag grenzen opzoekt, ging in die periode begeleid wonen.

‘Hoe kijken jullie terug op alle besluiten?’

Vlak voor mijn pensioen heb ik een laatste keer met hen om tafel gezeten. Romy was nog net geen achttien. Zij had het contact met haar ouders kort ervoor hersteld. ‘Hoe kijken jullie terug op alle besluiten?’, vroeg ik. ‘Jij bent altijd in ons leven geweest’, zei Romy. ‘In overleg met ons heb je alle beslissingen genomen.’ Ik vond het schokkend en droevig tegelijkertijd. Syl gaf aan dat zij mijn begrenzing moeilijk had gevonden. ‘Vind je dat ik iets anders had moeten doen?’ ‘Ik weet waarom je het deed’, antwoordde ze. ‘We hebben er samen over gesproken, maar leuk vind ik het niet.’

Ik vind het bijzonder hoe open en eerlijk deze kinderen zijn. Ik heb veel van hen geleerd: door hun ogen kijken, hen om hulp vragen en transparant zijn. Ook mijn rapportages besprak ik met hen. Zij dwongen mij tot nadenken en reflectie.” ■

‘Ik vind het bijzonder hoe open en eerlijk deze kinderen zijn. Ik heb veel van hen geleerd’

‘Sarah werd mijn motivator’

Linda over Sarah

Linda Terpstra is bestuurder van Fier, landelijk expertise- en behandelcentrum op het terrein van geweld in afhankelijkheidsrelaties.

Eind jaren tachtig gaf ik les op een mbo. Als docent had ik een aantal mentorkinderen. Een van hen was Sarah, een druk en opvallend meisje. Een wervelwind, die altijd met fotografie bezig was en grootse verhalen had. De eerste tijd had ik geen flauw benul van wat er schuilging achter die verhalen. Maar gaandeweg zocht ze mij steeds vaker op en leerde ik haar beter kennen.

De moeder van Sarah had een psychiatrische stoornis, en was vaak opgenomen in een inrichting. Af en toe kwam zij daaruit, en vaak raakte ze dan zwanger. Ik geloof dat ze zeven kinderen heeft gekregen. Sarah had geen contact met haar broertjes en zusjes. Al op jonge leeftijd was ze in een pleeggezin geplaatst. In de loop der jaren ging Sarah van instelling naar instelling, en van pleeggezin naar pleeggezin. Ze werd verwaarloosd en in de steek gelaten, en raakte steeds opnieuw getraumatiseerd. Liefde en veiligheid bleek ze nooit gekend te hebben.

Sarah ontroerde me, en haar verhaal raakte me. Hoe kan het dat dit met jonge mensen gebeurt? Ik zag dat ze op het school goed deed. Ze leek over veel veerkracht te beschikken, dus ik wilde haar daarin ondersteunen.

Ze woonde inmiddels op kamers, en leek best een sociaal rijk leven te leiden. Ze had vrienden, er kwamen regelmatig mensen bij haar eten. Ook had ze nog contact met een oud-hulpverlener. Ik had de indruk dat ze in goede handen was.

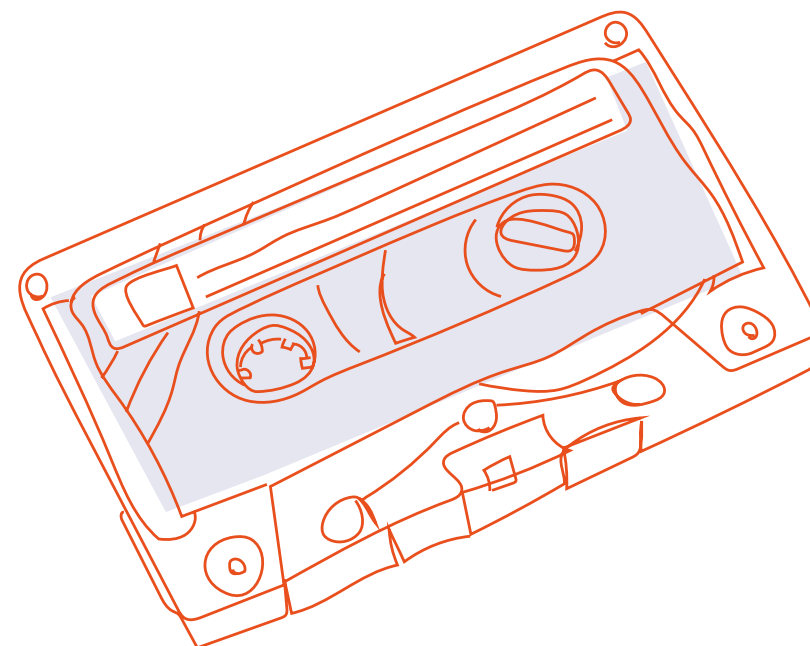
Na haar schooltijd hield Sarah contact met mij. Ze schreef me brieven en kaarten, met Kerst of als ze een mooie film had gezien en dat wilde delen. Het bevreedde mij niet. We hadden goed contact gehad op school en af en toe vond ze het blijkbaar leuk om een teken van leven te geven. Ik vond het passen bij hoe zij als mens was. Hoe ik dacht dat zij als mens was.

Een paar jaar later was ik op Curaçao voor onderzoek. Ik ontving daar een pakketje van Sarah. Er zat een cassettebandje in en een kaartje, met de boodschap: ‘Voel je niet schuldig’. Ik had geen idee wat ze bedoelde. Ik dacht dat ze een aantal liedjes die ze mooi vond, had opgenomen. Ik heb het mee naar huis genomen en weggelegd. Het cassettebandje heb ik niet afgeluisterd.

Na een paar maanden werd ik gebeld door de politie met de vraag of ik Sarah kende. Ze was dood aangetroffen op haar kamer. Zelfdoding.

Drie maanden had Sarah in haar kamer gelegen voordat haar dood werd opgemerkt. Drie maanden! Omdat niemand haar had gemist. Omdat niemand haar werkelijk had gezien.

Natuurlijk dacht ik: wat staat er op dat cassettebandje? Maar ik heb het niet afgeluisterd. Stel je voor dat er een aanwijzing op staat dat het slecht met haar ging. Ik kon niet verteren dat ik dat moment dan gemist zou hebben. Ik kon het bandje niet afluisteren, en dat kan ik nog steeds niet. Het ligt hier in de kast, maar ik weet niet of ik het ooit ga afluisteren. Dat is me te indringend.



We hadden goed contact gehad op school en af en toe vond ze het blijkbaar leuk om een teken van leven te geven.

Zij vormen voor mij de bevestiging dat het anders kan, dat we wel het verschil voor deze kinderen kunnen maken.

Ik ging naar haar begrafenis. Dat was schrijnend. De hulpverlener met wie ze nog contact had was er. Er was een pleegouder bij wie ze ooit in huis had gewoond. En ik was er, met mijn vriendin. That'sit. Tijdens de begrafenis werd mij indringend duidelijk hoe eenzaam Sarah moet zijn geweest. Dat moment vond ik zo erg. Ik heb niet in de gaten gehad dat ze zo eenzaam was. Ze had altijd vrolijke verhalen, maar hoe was haar leven echt geweest? En wat was er in die jaren daarna gebeurd? Ik had geen idee. Had ze signalen afgegeven? Had ik van betekenis kunnen zijn, moeten zijn? Ik heb daar nog steeds geen antwoorden op.

Sarah's dood raakte mij diep. Het maakte me verdrietig en machteloos. Maar er ontstond ook strijdlust in me. Sarah werd mijn motivator. Laat dit niet voor niets zijn gebeurd. Laat dit op z'n minst mij drijven om alles op alles te zetten om kinderen als Sarah te helpen.

Sinds haar dood houd ik me bezig met de vraag wat we kunnen en moeten doen met kwetsbare kinderen zoals zij. Hoe kan het dat we ondanks alle hulpverlening niet weten hoe het echt met deze kinderen gaat? Sarah is voor mij een enorme spiegel geweest, die altijd bij me blijft.

Nu, bijna veertig jaar later, zie ik nog steeds kinderen bij wie veel hulpverlening is ingezet, maar waar hulpverleners nog steeds langs elkaar heen werken. Maar ik zie ook kinderen met wie het nu heel goed gaat. Ook die kinderen zitten in mijn hart. Zij vormen voor mij de bevestiging dat het anders kan, dat we wel het verschil voor deze kinderen kunnen maken. Maar dat dit een bovengemiddelde inspanning kost.

Het verhaal van Sarah is pijnlijk en verdrietig. Maar het heeft mij wel gedreven, tot op de dag van vandaag, om mijn steentje bij te dragen. Ik put kracht en moed uit al die verhalen, om te willen blijven veranderen en verbeteren. En om te blijven geloven in een betere wereld voor deze kinderen. ■

'Wat er ook gebeurt, zie ons als ouders'

Paulien

Samen met Herman Baartman schreef Paulien Bom het boek 'Als het misgaat thuis. Verhalen van ouders.' Hiervoor sprak ze 22 ouders.

Tot 2001 werkte ik als verpleegkundige op een consultatiebureau. Ik deed het met hart en ziel. Nu nog kom ik wel eens ouders tegen die zeggen dat ze echt wat hebben gehad aan een advies van mij. Dat is leuk om terug te krijgen. Maar wat ik nooit terug hoor is bij welke ouders ik de plank heb misgeslagen. Dat voelt gek, want ik ga ervan uit dat dat wel eens gebeurd zal zijn.

Iets van een antwoord heb ik toch gekregen, maar dan in algemene zin, toen ik ja zei op de vraag of ik een boek wilde maken met verhalen van ouders bij wie het mis is gegaan. Ouders die te maken hebben gehad met professionals die zich zorgen maakten over de veiligheid van de kinderen.

Ik heb sindsdien met veel ouders gesproken en iedere keer was ik weer geraakt door het vertrouwen dat ze me gaven.

Eén verhaal dat ik te horen kreeg staat me helder voor ogen, iedere keer weer als ik aan al die ouders denk. Het gaat om Fred (niet zijn echte naam). Hij vertelde, af en toe drinkend uit een mok waar 'Pappa' op stond, dat hij vrachtwagenchauffeur was en zijn vrouw voor hun twee kinderen had gezorgd. Hij had niet gelijk in de gaten gehad dat zij de zorg voor de kinderen, het huishouden en de dieren niet aankon.

Toen hij inzag dat er echt wat aan de hand was, stond het water hen al bijna aan de lippen. Ze wilden graag hulp van professionals die hun gezin konden ondersteunen. Wat ze kregen was een keer per week een gesprek, wat niet hielp.

Want als hij zijn eigen kamertje en zijn eigen speelgoed zou zien, zou hij weer terug naar huis willen.



Toen het echt niet meer ging, kregen ze het aanbod om de kinderen van 4 en 2 jaar een tijdje onder te brengen bij pleegouders. Daar zeiden ze ja op. De kinderen hebben sindsdien niet meer thuis gewoond.

Eén ervaring bleek Fred nog steeds dwars te zitten. Zijn zoon en dochter waren onder begeleiding van een gezinsvoogd thuis op bezoek toen Fred zag dat het zijn zoontje te veel werd. Hij wilde zijn zoon even naar boven brengen, maar dat mocht niet van de gezinsvoogd omdat daar een verkeerd signaal van hoop vanuit zou gaan. Want als hij zijn eigen kamertje en zijn eigen speelgoed zou zien, zou hij weer terug naar huis willen.

Fred zette toch door, omdat hij uit ervaring wist dat op deze manier een driftbui te voorkomen was.

Dat is hem duur komen te staan, want daarna mochten zijn kinderen niet meer thuiskomen. Het was er te onveilig, vond de gezinsvoogd.

Wat Fred nog het meeste stak is, dat hij niet gezien is als ouder. Wie kende zijn zoontje nou het best? Fred begreep hem, omdat hij zelf ook de neiging heeft om zich terug te trekken als het te veel wordt. Dat zijn zoon niet naar boven mocht, en daardoor keihard tegen het nee van de gezinsvoogd aanliep, dat vond hij pas onveilig.

Met het verhaal van Fred in mijn hoofd, reed ik naar huis terug. Een herinnering aan mijn consultatiebureautijd kwam bij me boven: ouders die hun kind met macrobiotische voeding grootbrachten, liefdevol en nauwgezet. Ik mocht ze graag, maar vond ze ook wat afwerend. Van meet af aan voelde ik dat die voeding hen heilig was, en dat ik daar niet aan mocht komen.

Het gewicht van het kindje zat op het onderste percentiel. Geen reden om bezorgd te zijn, want het was levendig en energiek. Maar toen de gewichtscurve steeds meer naar beneden begon af te wijken werd ik ongerust en heb ik aangekaart dat we het over de voeding moesten hebben. Op dat moment ging de deur dicht bij deze ouders. Kennelijk had ik iets fout gedaan en ze zijn nooit meer teruggekomen.

Heb ik deze ouders hetzelfde gevoel gegeven als Fred had bij die gezinsvoogd? Heb ik hen het idee gegeven dat ik degene was die het beter wist en ging vertellen hoe het moest en zij niets meer in te brengen hadden? Ik weet het niet.

Het enige wat ik weet is dat ik het graag over zou doen na alle lessen die ik geleerd heb van de ouders die ik sprak. Les 1 is: zie en hoor ons als ouder! Ook als het misgaat, zij zijn en blijven de ouders.

Sommige ouders hebben het gevoel dat een keuze voor de veiligheid van het kind, automatisch een keuze tegen hen is. Terugkijkend vrees ik dat de macrobiotische ouders dat zo gevoeld moeten hebben. Terwijl ik alleen maar in gesprek wilde gaan over hun goede zorgen en mijn ongerustheid, om dan samen te kijken wat te doen. Door direct over de voeding te beginnen, was die kans verkeken.

Het stemt me nederig. Leren gaat met vallen en opstaan, daarin verschillen professionals niet van ouders. ■

Wat Fred nog het meeste stak is, dat hij niet gezien is als ouder. Wie kende zijn zoontje nou het best?

‘Zachte heelmeesters maken stinkende wonden’

Judith

Judith is vertrouwensarts bij Veilig Thuis

“Waren deze mensen in staat om na de bevalling voor hun kindje te zorgen? Nadat alle zeven hulpverleners hun zorgen hadden uitgesproken, vertelde de aanstaande vader over zijn eigen jeugd. Hij huilde zonder tranen, zijn stem trilde. Hij wilde wat hem was aangedaan goedmaken door zijn eigen kind een gelukkige jeugd te geven. Zijn verdriet raakte me diep en zijn verlangen herkende ik. Op slag voelde ik hoe de vertrouwensarts in mij plaatsmaakte voor de medemens, die deze man zijn kind, zijn geluk gunde. Maar zachte heelmeesters maken stinkende wonden.

De mevrouw was al 36 weken zwanger toen wij als Veilig Thuis betrokken werden. We moesten snel handelen. Bij dit stel speelden veel risicofactoren, zoals een strafblad, psychiatrische, lichamelijke en financiële problemen. Hun relatie was tamelijk pril, ze kenden elkaar net een jaar. Al jaren liepen er verschil-

lende hulpverleners om beiden heen. Best pittig zou het voor hen zijn om ook nog eens een kindje op te voeden. De hulpverleners die betrokken waren, verschilden hierover van mening.

Tijdens dit eerste huisbezoek begin oktober was de meneer de kerstversiering al aan het ophangen. Hij zei: ‘Dadelijk krijg ik een kindje en heb ik nergens meer tijd voor, maar dit kindje moet wel een gezellige kerst hebben.’ Als ik dit nu zo vertel, raakt me zijn wens om het goed te doen direct weer.

Tussen de dozen met kerstspullen door liepen wij, de zeven hulpverleners, met hem mee naar de eettafel. Hij maakte voor iedereen koffie en thee. Zijn hoogzwangere vriendin en enkele (pleeg)familieleden zaten er al. Ik nam plaats op een klein krukje aan de kopse kant van de tafel. Nadat hij over zijn jeugd had verteld, smeekte hij ons om hen een kans te geven als ouders. Zijn pleegmoeder, die hem gered had, zo vertelde hij, keek hem liefdevol aan. Zij gunde het stel deze kans ook zo.

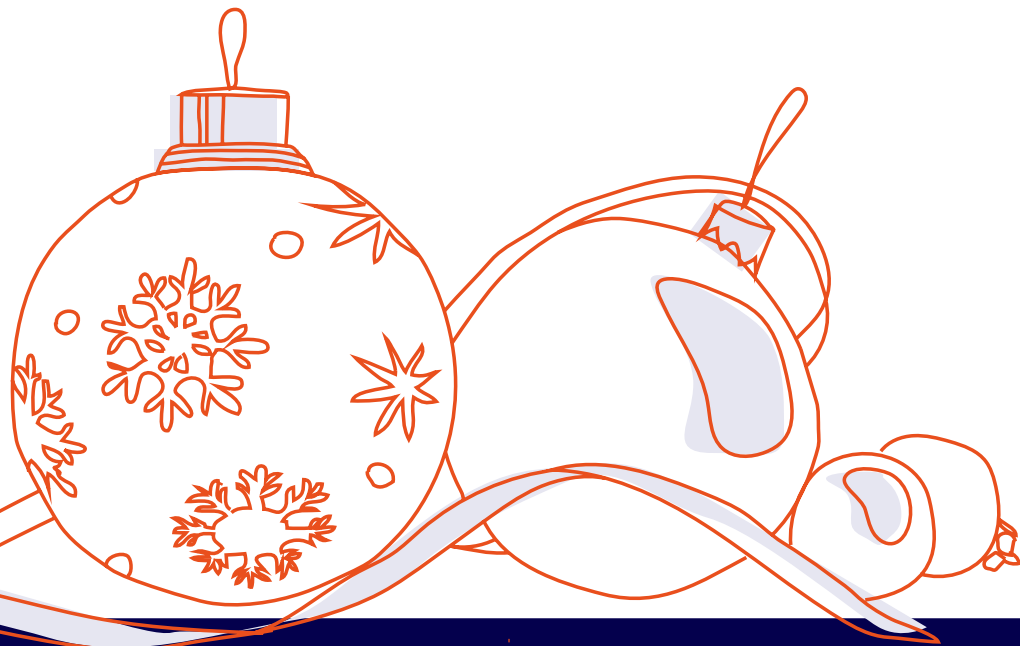
Als ik hier alleen had gezeten, zou ik het belang van het kind bijna zijn vergeten. En precies ditzelfde leek te gebeuren bij meer hulpverleners. Ik merkte dat ik in mijn taal en benadering minder concreet werd. Ik zei vage dingen, zoals: ‘We gaan kijken of HET lukt.’ HET? In plaats van: ‘We gaan kijken of jullie het kindje voldoende en op tijd te eten geven, passend aankleden en op tijd opstaan om voor hem te zorgen.’ Het lukte me tijdens dit gesprek niet om stelling te nemen.

Gelukkig was er een ervaren collega mee, die hiertoe wel in staat was. Afgesproken werd dat het kindje bij hen in huis een start mocht maken mits er 24/7 een naaste bij hen in huis zou zijn die hen hielp.

Wat ik beloofd had, kon ik nu al niet waarmaken

Ik vond het zo fijn dat wij dit als aanbieding konden doen en stelde voor dat ik een helder plan voor de baby zou maken. Als jeugdarts, een baan die ik net had opgegeven om vertrouwensarts te worden, beschikte ik immers over ruime ervaring

‘Ik weet nu hoe het voelt als ik ergens word ingezogen en welk effect dit op mij heeft.’



‘Het lukte me tijdens dit gesprek niet om stelling te nemen.’

met baby's. Ik zou pictogrammen en makkelijke taal gebruiken. Maar toen ik drie minuten bezig was met deze lijst, wist ik: dit is onmogelijk. Want wat doe je als een baby huilt? Moet je dan opstaan om hem te troosten? Of juist eten geven, een luierschoonmaken of even laten huilen, zodat hij weer in slaap kan vallen? Ik was een gebruiksaanwijzing aan het maken van een kindje dat nog niet geboren was en dat iedere dag verandert. Wat ik beloofd had, kon ik nu al niet waarmaken.

Ik realiseerde me dat ik de meneer had willen redden, het verdriet in de ruimte wilde wegpoetsen... Er kwam een steen op mijn maag te liggen. Een paar weken na de geboorte zijn wij alsnog naar de Raad van Kinderbescherming gegaan vanwege alle zorgen en signalen.

Voor deze ouders was het zoveel beter geweest als wij na het eerste gesprek hadden gezegd: ‘Er zijn te veel zorgen en als hulpverleners zitten wij niet op een lijn. Daarom laten we meteen de Raad van de Kinderbescherming met ons meekijken. Hierbij hebben wij niet de intentie om het kindje van jullie af te pakken, maar wel willen we kijken wat jullie nodig hebben om zoveel mogelijk zelf voor het kindje te kunnen zorgen.’

Dan hadden die ouders op dat moment een heel vervelende boodschap gehad, maar daarna hadden zij er mogelijk steeds iets bij kunnen winnen: dit gaat goed, dus dat mogen jullie nu zelfstandig gaan doen. Nu hebben de zachte heelmeesters hen steeds iets meer afgepakt. Hoorden ze keer op keer wat er niet goed ging. De meneer heeft er, denk ik, een nieuwe wond bij.

Ik werkte net een maand als vertrouwensarts toen dit gesprek met deze aanstaande ouders plaatsvond. Deze ervaring heeft ervoor gezorgd dat ik twintig stappen vooruit heb gezet in mijn leerproces. Ik weet nu hoe het voelt als ik ergens word ingezogen en welk effect dit op mij heeft. Ik heb ervan geleerd dat ik iemand niet help door mee te lijden. Hulp bieden betekent leiding durven nemen en liefdevol grenzen stellen. Compassie ben ik blijven houden met mensen, maar ik zeg geen dingen meer die de ander valse hoop kunnen geven.” ■

‘Macht moet altijd zorgend zijn’

Gerard, wijkagent in Amsterdam

“Bijna dertig jaar werk ik bij de politie, waarvan twaalf jaar als wijkagent in Amsterdam. In al die jaren heb ik ze veel gezien, teveel. Kinderen met een enorm verdriet, met angst. Ik zag de hulpeloosheid. Maar ook de enorme loyaliteit naar degene die het hardst slaat. Alleen maar omdat ze niet verder geslagen willen worden. Of omdat het papa of mama is. Dat raakt me diep.

Ik herinner me twee broertjes, met een ontzettend lieve moeder maar een ‘slechte vader’. De moeder kwam radeloos bij mij op het bureau. Haar mimiek en de manier waarop ze sprak, lieten zien dat ze veel verdriet had. Ze kwam niet voor zichzelf, maar voor haar jongens. Die waren een jaar of tien, twaalf. De laatste klap was de druppel geweest. Dat moest nu klaar zijn.

De oudste heb ik naar het bureau laten komen om met hem te praten. Ik zag vooral een kwetsbaar en angstig kind. Dat vond ik erg om te zien, zeker op zo'n jonge leeftijd. Hij keek naar me, maar hij keek me niet echt aan. In zijn ogen zag ik alleen oplettendheid: waar is mijn ontsnappingsroute? Ik vond dat heel erg. Zo'n vader moet boeten voor zijn daden, maar dat beslis ik niet. Ook ga ik niet over de hulpverlening die dat gezin nodig heeft. Mijn grootste en belangrijkste taak is om er voor de kinderen te zijn. Daar ben ik (wijk)agent voor en zo staat het ook in Artikel 3 van de Politiewet: ‘handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven’. Hier was mijn hulp als politieagent nodig.

Ik heb gemerkt dat kinderen die mishandeld zijn een stabiel punt nodig hebben. Ben je er voor me? Ik heb verdriet, ik heb pijn, ik voel me eenzaam... ben je er voor me? Mijn antwoord is altijd: ja. Als je me nodig hebt, ben ik er voor je.

Een paar jaar later stond één van die jongens in de tuin te zwaaien met iets dat hij beter niet in zijn handen kon hebben. Mijn collega's waren ernaartoe gegaan en bleven heel geduldig. Maar die situatie kon niet te lang voortduren. Ik had toevallig dienst, en ja, het was wel mijn jongen. Ik kwam ter plaatse, dat kind was radeloos. Ik liep naar hem toe, hij herkende mij en zijn hele houding veranderde. Misschien nam ik een risico, maar het is en blijft een kind. Ik ging naast hem zitten en pakte hem vast. Wat is er knul?

'Ik ging naast hem zitten en pakte hem vast: wat is er knul?'

Ik was er voor deze jongen, zoals ik hem eerder beloofd had. Doen wat we beloven is vaak het allerbelangrijkste voor kinderen die beschadigd zijn. Ik heb het zelf in mijn eigen jeugd meegemaakt. Dat neem ik iedere dag mee in mijn werk als politieagent.

Mijn moeder stierf toen ik 2,5 jaar was, en mijn vader toen ik 9 was. Ik ben een kind uit de jaren zestig, en zeker in het rooms-katholieke deel van het land vond men toen dat een vader alleen niet voor zijn kinderen kon zorgen. Dus ik ben op tweejarige leeftijd al uit huis geplaatst en ondergebracht in een weeshuis, bij de nonnen.

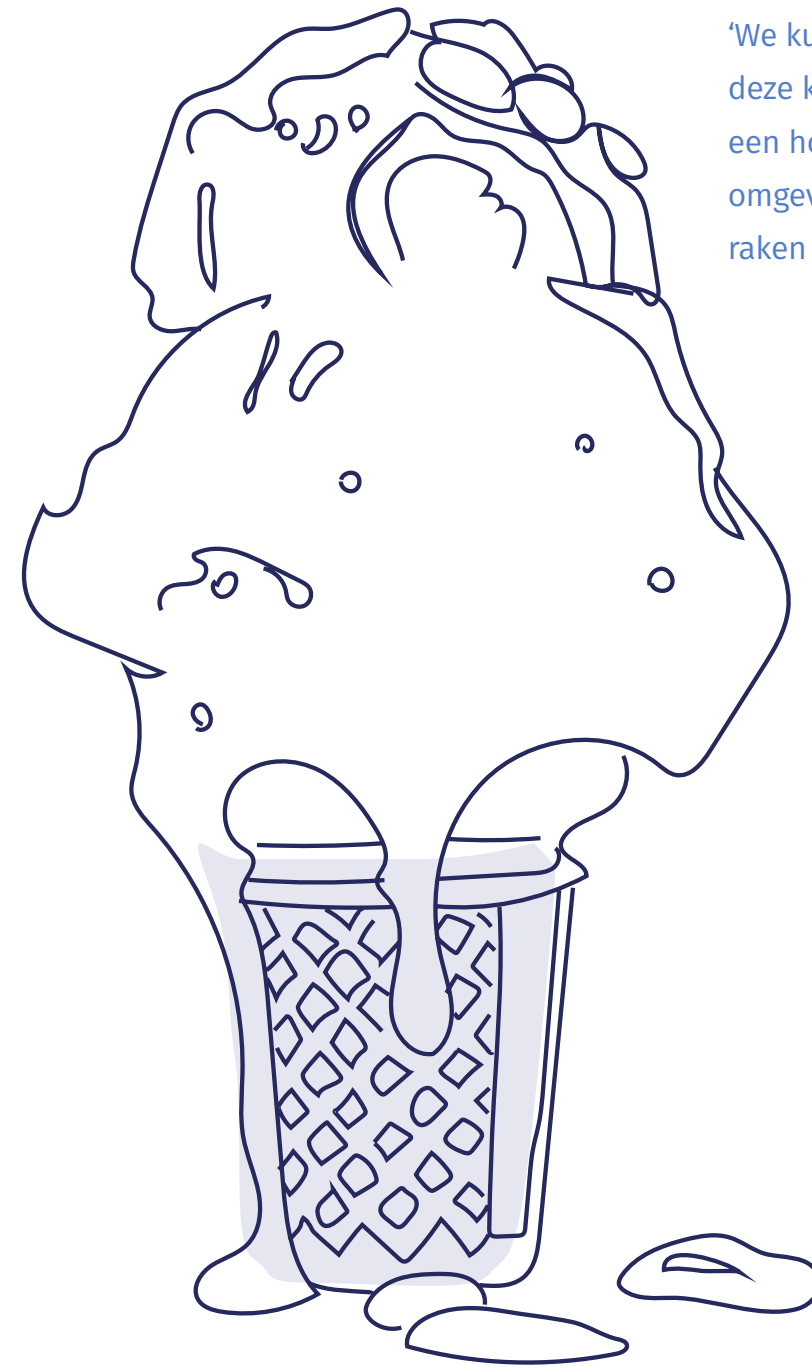
Er waren daar veel regels en daar hoorde ook geweld bij. Soms werd ik 's nachts een beetje opstandig en zwierf ik door de gangen. Dat was genoeg voor de nonnen om me vast te binden in bed: armen gespreid, tuigje eromheen, met een gesp onder het bed vastgezet. Daar lag ik dan. Ik was een jaar of zes, zeven denk ik.

Mijn oma, de moeder van mijn moeder, had haar dochter op haar sterfbed beloofd zo goed mogelijk voor haar kinderen te zorgen. Dus mijn oma kwam vaak naar me toe. Ze had een kunstheup en soms moest ze vijf kilometer lopen, maar dat maakte haar niet uit. Ze kwam, want dat had ze beloofd.

Ook mijn vader bezocht me vaak. Hoeveel verdriet hij ook had, hij was er. Een keer stond ik op een balkon van het weeshuis en zag ik hem aan komen lopen. Hij had twee ijsjes in zijn handen. Een van de nonnen greep me in m'n nekvel. "Kijk, daar is je vader. Maar jij bent niet lief geweest, dus hij kan weer weg." Ze liet mijn vader een stukje verder lopen, en maakte vervolgens zo'n wegwijsgebaar naar hem: u kunt weer vertrekken. M'n vader moest rechtsomkeert maken, met de twee ijsjes nog in zijn handen. Tegen mij zei de non: "Dit is jouw schuld." Maar ik wist niet eens wat ik gedaan had.

Daar heb ik gezien wat er met macht en gezag gedaan kan worden. De nonnen dachten het gezag te zijn en macht te hebben, maar macht wordt je gegeven en moet altijd zorgend zijn. Deze nonnen maakten er misbruik van.

Met de macht die mij als politieman is gegeven –ik noem dat zorgende macht –wil ik er zijn voor de kinderen die dat nodig hebben. Ik haal de beschadigingen er niet mee weg. De vernederingen ook niet. Maar we kunnen voor deze kinderen wel een houvast in hun omgeving zijn, anders raken we ze kwijt. En dan zijn we veel verder van huis." ■



'We kunnen voor deze kinderen wel een houvast in hun omgeving zijn, anders raken we ze kwijt.'

‘Bij ome Dik en tante Ger kon ik even kind zijn’

Ted

Ted is directeur van Stichting Praat. Deze stichting heeft als doel om het zwijgen over kindermishandeling te doorbreken.

‘Mijn jeugd is gekenmerkt door mishandeling, door mijn moeder en mijn vader. Ik ben het zesde en laatste kind in ons gezin, met een groot leeftijdsverschil met mijn broers en zussen. Mijn moeder kon het leven niet aan en was vaak ziek. Wekenlang lag ze in bed, of ze zat op een stoel in de keuken. Dat is alles wat mijn moeder deed. Wij droegen de verantwoordelijkheid voor het huishouden. Als ik zelf de was niet deed, had ik geen schone kleren meer in m’n kast.

Mijn moeder had altijd commentaar op wat ik deed. Ik deed nooit iets goed. Als ik de ramen had gelapt, had ik altijd wel ergens een druppeltje laten zitten. Haar gezicht straalde dan een en al teleurstelling uit, en ze zweeg. Soms een middag of een dag, soms twee dagen. Ik had al snel het gevoel dat ik dom en onhandig was. Mijn moeder had ook veel kritiek op hoe ik eruit zag. Ik had een lelijk gebit en was te dik. Mijn eigenwaarde, zelfvertrouwen en het gevoel dat ik er mocht zijn werden al vanaf m’n geboorte ondermijnd. Vooral ook omdat mijn moeder bijna elke dag tegen me zei dat ik een ongelukje was. Ik kreeg het gevoel dat ik er niet had mogen zijn.

Ik moest mijn bestaansrecht verdienen door een zo goed mogelijk kind te zijn. Ik probeerde dat ontzettend hard. Maar steeds kreeg ik dat vernietigende commentaar van mijn moeder.

Toen ik geboren werd, stelde het huwelijk van mijn ouders weinig meer voor. Er was veel spanning en ruzie en m’n ouders dronken veel. Op de ochtend van mijn vijfde verjaardag begon mijn vader mij seksueel te misbruiken. Vanaf dat

moment had ik voor mijn gevoel geen thuis meer. Thuis is waar je veilig bent. Maar ik was thuis nergens meer veilig.

Gelukkig zijn mijn ouders gescheiden toen ik acht was. Mijn vader wilde niets meer met ons te maken hebben, en hij verdween uit mijn

leven. Ik weet nog dat ik zingend over het schoolplein liep: mijn vader is weggelopen! Zo opgelucht was ik. Mijn broers en zussen gingen allemaal het huis uit toen ze vijftien of zestien waren. Iedereen wilde zo snel mogelijk weg. Ik heb nog een jaar of zeven alleen met mijn moeder gewoond, die steeds meer ging drinken. Dat waren verschrikkelijke jaren. De beschadigingen die ik heb opgelopen door mijn moeder zijn groter dan die door mijn vader.

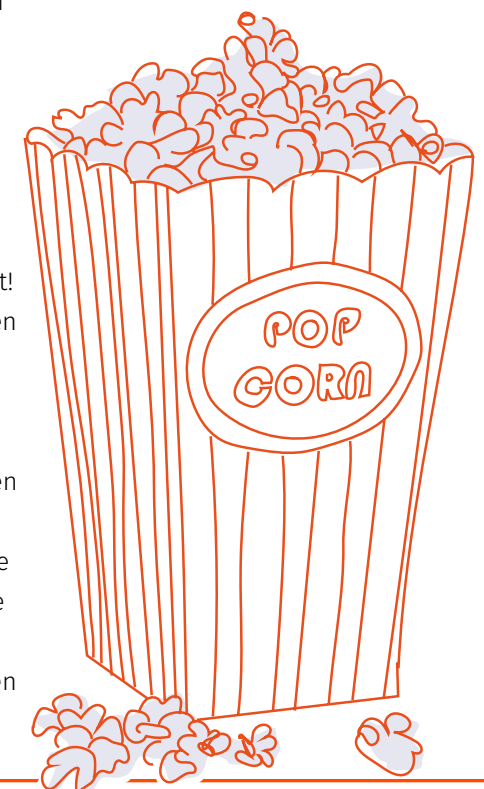
De mishandeling door mijn moeder heeft veel langer geduurd. En van mijn vader heb ik ooit, voordat hij me misbruikte, gevoeld dat hij van me hield. Maar ik heb nooit gevoeld dat mijn moeder van me hield.

Mijn moeder had een zus, tante Ger, en die woonde met ome Dik op een boerderij bij ons in de buurt. Zij waren dol op kinderen, en hebben veel voor mij en mijn broers en zussen gezorgd. Ze wisten dat een aantal dingen bij ons niet goed ging. Maar hoe erg het was, dat wisten ze niet.

Op woensdagmiddag ging ik vaak ome Dik helpen. Ik was een jaar of zeven, dus waarschijnlijk liep ik de hele middag voor zijn voeten. Toch zei hij aan het einde van de dag: wat ben ik blij dat je gekomen bent! Zo’n zinnetje was als een reddingsboei waar ik me een paar dagen aan kon vasthouden. Het was een goed tegengif tegen alle negativiteit van mijn moeder.

Al mijn goede jeugdherinneringen zijn met ome Dik en tante Ger. Cake bakken met tante Ger, en dan mocht ik de deeghaken aflikken. Voor de eerste keer naar de bioscoop, op een grote stoel tussen ome Dik en tante Ger in. Van de film kan ik me niets herinneren, maar wel het gevoel van veiligheid en geborgenheid. Bij hen kon ik even kind zijn.

Thuis is waar je veilig bent. Maar ik was thuis nergens meer veilig



Zonder ome Dik en tante Ger had ik nu dit verhaal niet kunnen vertellen. Ik weet niet of ik dan nog in leven was geweest. Door de opmerkingen van mijn moeder en het misbruik door mijn vader heb ik lange tijd een hekel gehad aan mijn lichaam. Niemand mocht mij aanraken, ik kon mezelf niet eens meer aanraken. In mijn therapie ben ik teruggegaan naar de knuffels die ik altijd kreeg van ome Dik. Ik kon voelen dat er ooit iemand was geweest die me op een prettige en veilige manier had aangeraakt. Dat heeft geholpen om mijn trauma's te verwerken.

Ome Dik en tante Ger hebben niet het probleem opgelost. Maar ze hebben wel ontzettend veel voor mij en m'n broers en zussen betekend. Door gewoon onvoorwaardelijk van ons te houden. Dat moeten we niet vergeten. Natuurlijk moeten we kindermishandeling proberen op te lossen, wat heel ingewikkeld is. Maar ondertussen zijn daar kinderen die geholpen willen worden. En een kind helpen is iets anders dan een probleem oplossen.

Vaak weten mensen niet hoe belangrijk ze kunnen zijn voor een kind. Ook leerkrachten, of een buurman of buurvrouw. Als je mishandeld wordt, heb je het gevoel dat je niet gezien wordt. Dat er niemand van je houdt, en dat je er niet mag zijn. Als een volwassene dan wel aandacht voor je heeft, en je laat voelen dat je wel belangrijk bent, dan helpt dat enorm.

We moeten als maatschappij onder ogen zien dat veel kinderen onveilig opgroeien. Ik kreeg pas hulp toen ik 27 was en een ernstige suïcidepoging had gedaan. Ik heb daarna vijftien jaar nodig gehad om mijn trauma's te verwerken. Ik hoop dat we kinderen eerder in het vizier krijgen en eerder helpen. Dat we laten merken dat we er voor ze zijn. Want ik heb het zelf meegemaakt: je kunt echt het verschil maken voor een kind. ■

Ik heb het zelf meegemaakt: je kunt echt het verschil maken voor een kind.



'Ik kwam terecht in een familie die ik thuis niet had'

Ankie, ervaringsdeskundige, journaliste en schrijfster.

'Met mijn moeder had ik helemaal niets. Ze was afstandelijk en onaardig. Ze negeerde me, nooit deed ik iets goed. Er was geen aandacht of liefde en nooit kreeg ik een zoen. Ze was als een vreemde voor me. Inmiddels weet ik dat zij niet mijn echte moeder is. Dat was haar jongste zus, mijn 'tante' Lea.

Met Lea had ik van jongs af aan een hechte band. Ik voelde me daar schuldig over tegenover mijn niet-echte moeder, ook al snapte ik het niet helemaal. Wij hadden wel liefde voor elkaar. Ik heb veel van haar geleerd, en kreeg van haar mijn eerste singletje. Ze werkte als operatieverpleegkundige in Zwitserland en logeerde bij ons als ze in Nederland was. Ik vond het iedere keer weer vreselijk als ze wegging. Eigenlijk wilde ik niet meer dat ze kwam, want het afscheid was zo heftig.

Ze had een relatie met mijn vader, die duurde heimelijk voort. Toen ik een jaar of vijf was, betrapte ik ze in bed. 'Niets tegen mama zeggen', zeiden ze. Maar ja, wat doet een kind als mama thuiskomt? Lea werd het huis uitgeschopt. Lang heb ik aan mijn niet-echte moeder gevraagd wanneer tante Lea weer kwam, want ik miste haar enorm. Haar vertrek voelde als een amputatie.

Toen zij uit beeld was, trok ik volledig naar mijn vader. Ik zat altijd bij hem op schoot. Hij stopte me in bed, ging met me mee naar de dokter, nam me mee naar zijn werk. Als kind voelde ik dat het niet goed zat tussen mijn vader en mijn niet-echte moeder. Toen ik acht jaar was, vertelde mijn niet-echte moeder dat mijn vader een vriendin had. Vanaf dat moment was hij gedurende tien jaar soms thuis, maar meestal weg. Vaak wist ik niet waar hij was.

Dat kwam hard aan, juist omdat ik dikke maatjes met mijn vader was. Ik voelde me weer afgewezen, mijn wereld stortte in. Het gezin spatte uit elkaar en ik ben maar voor mijn broertje gaan zorgen. In die jaren werd er totaal niet naar me omgekeken. Ik moest het allemaal zelf uitzoeken, voelde me alleen op de wereld. Van lieverlee werd ik een steeds stiller meisje, erg in mezelf gekeerd. Ik vluchtte een droomwereld in, waardoor ik uiteindelijk in een dissociatie belandde. Ik durfde de straat niet meer op en op school ging het slecht. Er was één leerkracht die wel lief en aardig voor me was. Maar hij was een stagiair, dus hij ging ook weer weg.

Ik werd veel te snel volwassen, vooral omdat ik vanaf mijn achtste ook seksueel misbruikt ben. Wanneer mijn vader weg was, stond een kapelaan mijn moeder bij. Hij had bijvoorbeeld een winterjas voor me, die ik bij hem mocht passen. Maar dan moest ik ook met hem 'spelen'.

Mijn leven had heel anders kunnen lopen als mensen in mijn omgeving hadden opgemerkt hoe ongelukkig ik was. Ik had het vaak willen uitschreeuwen, maar dat deed ik niet. Twee keer heeft de directeur van de middelbare school mij bij zich geroepen. 'Ankie, wat is er in godsnaam met jou aan de hand?' Hij bedoelde het goed, maar ik kon alleen mijn schouders ophalen.

We hadden wel heel lieve burens, oom Jan en tante Nel. Toen ik een jaar of tien was, deed ik alle boodschappen voor het hele gezin. Tante Nel riep me soms naar binnen en liet dan merken dat dit gesjouw niet normaal was. Bij hen heb ik zwarte koffie leren drinken. Ik weet niet of ze precies wisten wat er bij ons aan de hand was. Maar ze waren lief en zorgzaam. Soms waren haar ouders of zussen er, maar dan werd ik toch binnengelaten. Ik kwam terecht in een familie die ik thuis niet had.

Op mijn dertiende kreeg ik een vriendje, een hele lieve jongen. Hij was zorgzaam en ging overal met me mee. Ik achterop zijn Puch. Ik maakte het wel iedere week uit. Bang om weer afgewezen te worden, wilde ik hem voor zijn en wees ik hem af vanuit het ideaalbeeld dat ik in mijn hoofd had opgebouwd. Maar hij kwam iedere keer terug. Hij heeft een belangrijke rol gespeeld in mijn leven.

Als mijn situatie beter was opgemerkt, had ik niet zo'n slecht leven gehad. Ik heb niet geleefd, maar heb moeten overleven. Ik begreep bijna niemand en niemand begreep mij. Ik had veel ruzies, twee lange relaties zijn stukgelopen. Ik heb 35 jaar een psychiater gehad. Een paar maanden geleden ben ik opnieuw verliefd geworden. Meteen liep ik tegen mijn verleden aan, maar met wat hulp ben ik daaroverheen gekomen.

Ik ben nu eindelijk in staat om op een natuurlijke manier liefde te voelen, geven en ontvangen. Heel bijzonder, maar ook een beetje laat.

Ik weet wat een kind kan overkomen en hoe zijn leven daardoor naar de gallemiezen kan gaan. Ik weet ook hoe we dat kunnen voorkomen en de pijn kunnen verzachten. Er zitten nog steeds zoveel kinderen in de knel. Ik vind het niet eerlijk als ik niet mijn best voor hen zou doen. Als ik nu de andere kant uitkijk, doe ik hetzelfde als wat al die mensen in mijn jeugd hebben gedaan, bewust of onbewust. Ik zou mezelf een lafaard vinden.

We moeten meer zorg hebben voor elkaars kinderen en ons realiseren wat er met kinderen kan gebeuren. Maar iedereen heeft het druk. We leven op ons eigen eilandje en denken dat we toch niets kunnen doen. Misschien niet als jij in je eentje op de buurkinderen gaat letten. Maar wel als we dat met z'n allen doen. Later worden die kinderen de partners van onze kinderen, of komen we ze tegen op de werkvloer. Deze kinderen zijn van ons allemaal! ■

Eigenlijk wilde ik niet meer dat ze kwam, want het afscheid was zo heftig.

We moeten meer zorg hebben voor elkaars kinderen en ons realiseren wat er met kinderen kan gebeuren.

‘Vaak gaan we voor het veiligste, maar is dat ook het beste’

Marcia

Twintig jaar geleden was ik gezinsvoogd van een jongetje dat volgens artsen zo was mishandeld door zijn ouders dat hij een ernstige lichamelijke en verstandelijke beperking had opgelopen. Er is nooit duidelijk geworden wat er precies is gebeurd. Wel was duidelijk dat de moeder drugs gebruikte en af en toe van de kaart was. Toen ze zwanger bleek te zijn van een tweede kind is een voorlopige ondertoezichtstelling uitgesproken. Direct na de geboorte is het kindje uit huis geplaatst en ondergebracht in een pleeggezin.

De pleegmoeder had al veel pleegkinderen in huis gehad, die ze allemaal naar volwassenheid had begeleid. Ze had besloten om geen pleegkinderen meer aan te nemen, behalve voor kortdurende crisisplaatsingen zoals nu het geval was.

Dit meisje was verslaafd geboren. Vanaf de eerste dag heeft de pleegmoeder haar bij zich gedragen in een draagdoek. Ze deed haar best om deze kwetsbare baby weer in balans te krijgen en het meisje gedijde goed bij haar.

Kort daarna kwam de zaak voor de rechter. De vader was vooral boos. Boos op de rechter, op mij, op Nederland. En boos op zijn vrouw, die het in zijn ogen zo ver had laten komen. Hij had bedreigd om het kindje mee te nemen naar zijn familie in zijn land van herkomst. De plaatsing was daarom geheim. De ouders wisten niet waar hun kindje woonde.

De moeder gaf aan zelf voor het kindje te willen zorgen. De rechter gaf mij de opdracht om een plek te zoeken waar de moeder kon laten zien dat zij daartoe in staat was. Ik vond dat mooi, want ik voelde de liefde van deze ouders voor hun kind.

Ze had besloten om geen pleegkinderen meer aan te nemen, behalve voor kortdurende crisisplaatsingen.



Maar ik vond het ook spannend. Er was wel wat gebeurd met het broertje en ik voelde de verantwoordelijkheid dat dat niet opnieuw mocht gebeuren.

Ik vond snel een plek in een ouder-kindhuis. Maar de pleegmoeder vond dat de moeder eerst het meisje moest leren kennen. Na gesprekken met de ouders besloten we om, ondanks de dreiging van de vader, toch de ouders te vertellen waar hun kindje woonde. De moeder is iedere dag naar de pleegmoeder gegaan. Hoe gaat het met de voeding, hoe kan je dit meisje troosten, hoe doe je haar in een badje? Na drie weken heb ik moeder en kind afgezet bij het ouder-kindhuis. Daar kreeg de moeder intensieve begeleiding bij het leren opvoeden van haar kind.

Er was een duidelijke regel: geen drank en drugs. In de eerste paar weken was de moeder goed op weg, maar toen bleek bij een urinecontrole dat ze drugs had gebruikt. Ze kreeg een waarschuwing, maar ging snel daarna opnieuw in de fout. Diezelfde dag nog moest ik het kind ophalen.

Ik moest snel een plek vinden voor het meisje en kon maar één ding bedenken: de pleegmoeder. Ik wist dat zij geen langdurige plaatsing meer wilde. Maar toen ik haar belde zei ze direct ja.

De plaatsing had ik eigenlijk moeten aanvragen via een pleegzorgcentrale, maar het was spoed en ik heb het direct met de pleegmoeder geregeld. Daar heb ik gedoe over gehad. Maar ik deed dat vanuit een gevoel van verantwoordelijkheid. Dit meisje was verslaafd ter wereld gekomen. We hadden nog één kans om haar een goede basis te geven.

Vrij snel heb ik aan de ouders verteld waar hun kindje was en daarmee opnieuw het risico genomen dat de vader zijn dochter zou komen ophalen. Maar de pleegmoeder was vanaf het begin duidelijk over de betrokkenheid van de ouders: als dit meisje een jaar of twaalf is, moet zij zelf op haar fiets naar haar ouders kunnen gaan als ze dat wil. Ik vind dat een prachtige invulling van het pleegouderschap: “Ik wil in alle opzichten jouw moeder zijn, maar ik weet altijd dat je het kind van een ander bent.”

Ik wist dat zij geen langdurige plaatsing meer wilde. Maar toen ik haar belde zei ze direct ja.

We hebben een bezoekenregeling opgestart. In het begin waren de pleegmoeder en ik er allebei bij, later alleen de pleegmoeder. Ik ben nog één tot twee jaar betrokken geweest. Het laatste dat ik gehoord heb, is dat het kindje een uurtje alleen bij haar ouders kon zijn.

Ik weet niet hoe het verder gegaan is, maar terugkijkend denk ik dat we dit meisje een goede basis hebben kunnen geven. We hebben daarvoor wel allemaal een moeilijke stap moeten zetten. Van de vader hebben we gevraagd om zich over zijn schaamte en eergevoel heen te zetten. Om te accepteren dat zijn dochter in een pleeggezin woonde.

De moeder heeft haar verlies moeten nemen en moeten ervaren dat het opvoeden haar niet lukte. Daarin moest zij ook de boosheid van haar man trotseren.

De pleegmoeder was echt niet meer van plan om zich voor vele jaren te verbinden aan een kind. Maar ze heeft dat toch gedaan. En ik heb het risico moeten nemen dat de vader niet meer kon verdragen wat er met zijn kind gebeurde en dat hij de daad bij het woord zou voegen. Maar ik vond dat dit meisje de beste plek moest krijgen.

Ik weet niet of dat in deze tijd nog kan. De jeugdbescherming is er erg op gericht om kinderen weg te houden van risico's. Maar waar willen we een kind naartoe brengen? Vaak gaan we voor wat het veiligste is voor een kind. Maar is dat ook het beste?

Deze pleegmoeder ben ik daarom nooit vergeten. Zij wilde het meisje niet weghouden van de ouders, zelfs niet van een moeder die pillen slikte en een vader die dreigde haar mee te nemen. Zij wilde het meisje naar een toekomst brengen waarin de ouders juist weer een rol spelen. Ze keek niet naar wat het meest veilig was, maar zocht naar wat het beste was. ■

‘Ik kan op mijn gevoel vertrouwen’

Ilona

“Met hun ziel onder de arm kwamen de pleegouders binnen met een beeldschoon meisje van net vier: een tenger dametje met lang rood haar en sprekende groene ogen. Ik kan me haar nog precies voor de geest halen. Haar was beloofd dat ze bij dit pleeggezin, haar derde, mocht blijven wonen. Maar het ging niet meer. De pleegouders praatten in de gang met mijn collega, de koffers nog naast hen. Het meisje liep op mij toe en vroeg: ‘Word jij nu mijn nieuwe mama?’

Twintig was ik en stagiair op deze groep die tijdelijke crisisopvang bood. Ik moest heel snel schakelen om haar een passend antwoord te geven. Haar vraag was zichtbaar pijnlijk voor de pleegouders. Dit meisje had kennelijk al zoveel gezien en was al naar zoveel plekken gebracht, dat dit haar eerste reactie was. ‘Ik mag een tijdje voor jou zorgen’, antwoordde ik haar. Hierop rende ze naar de trampoline en voegde zich bij de andere kinderen.

Steeds deden zich incidenten voor waarin haar verleden naar voren kwam. Tijdens een avonddienst hoorde ik gerommel uit haar kamer komen. Ik liep naar binnen en zag dat ze haar bed aan het afhalen én verstoppen was.

Aan haar hele houding kon ik zien dat zij bang was voor mijn reactie. ‘Het is niet erg’, zei ik, ‘dit kan gebeuren.’ ‘Wij zijn hier om jou te helpen, je kunt ons daarom alles vertellen.’ Ik nam haar mee naar beneden zodat ze even lekker kon douchen en zag haar terugdeinzen toen we bij de badkamer aankwamen. Van haar biologische moeder moest ze in een koud bad als ze in bed had geplast of werd ze geslagen, vertelde ze. Ik liet haar daarom zelf de douche aandoen.

Bij mijn volgende avonddiensten gebeurde elke keer precies hetzelfde, maar nu vermoedde ik dat zij het expres deed.

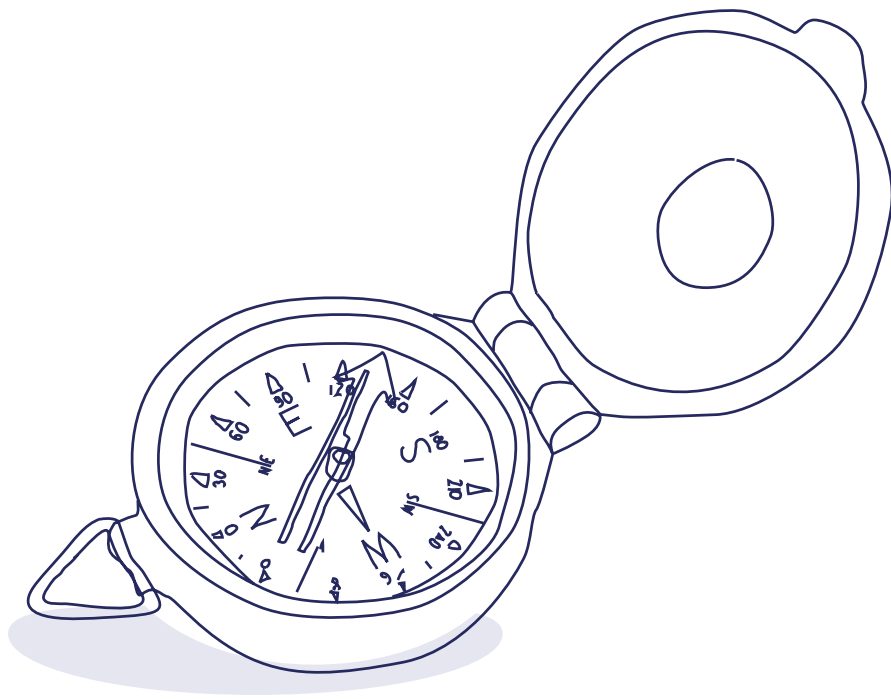
Het meisje liep op mij toe en vroeg: “Word jij nu mijn nieuwe mama?”

Telkens testte ze mij: ben jij veilig voor mij? Een collega zei: ‘Dit gaan we niet steeds doen’, maar ik voelde dat het helend voor haar zou zijn als wij niet boos zouden worden en ons antwoord liefde zou zijn. Ze lieten mij m’n gang gaan, het meisje had ook alleen ongelukjes als ik dienst had. Een nieuw ritueel deed het bedplassen stoppen.

‘Ik vertrouw het niet’

In de zomer gingen we met de groep op kamp en daar viel ze op een dag uit bed. ‘Ik heb pijn aan m’n arm’, zei ze tegen mij. Ze huilde als ik haar aan- en uitkleedde. Maar ze speelde wel gewoon verder en repte tegen mijn collega’s met geen woord over pijn.

‘Laat mij haar maar aan- en uitkleden, dan kan ik kijken’, zei mijn collega toen het bedtijd werd. Bij haar gaf het meisje geen krimp. Niets aan de hand dus. Ook al voelde ik als stagiaire bijna de ruimte niet, toch kon ik later op de avond niet anders dan tegen mijn collega’s zeggen: ‘Ik vertrouw het niet.’ Een van hen viel me bij, zij had ook gezien dat het meisje haar elleboog vasthield tijdens het rennen. ‘Dan gaan we met haar naar het ziekenhuis’, werd besloten. Daar kwam de arts na enig duw- en trekwerk tot de conclusie dat er niets gebroken kon zijn, omdat ze het anders zou uitgillen van de pijn.



Twee weken later viel ze opnieuw. Ik belde onze eigen arts om te overleggen en zij zei meteen: ‘Altijd een foto maken bij deze beschadigde kinderen. Zij zijn niet betrouwbaar in het aangeven van pijn.’ De foto toonde een breuk in haar sleutelbeen, die aan het helen was. Het arme kind liep dus al die tijd rond met pijn. Ze koos blijkbaar heel zorgvuldig uit wie ze hierover in vertrouwen nam. ‘Als ik tegen mijn (biologische) moeder zei dat ik pijn had, kreeg ik een klap of werd ik van de trap gegooid’, verklaarde ze. ‘Ik moet een grote meid zijn.’ Ze was nog zo klein, maar kon steeds haarfijn uitleggen waarom zij deed wat zij deed.

Gaandeweg nam ik waar dat zij groeide in het contact met mijn collega’s en haar pleegouders, dat zij meer vertrouwen in hen kreeg. Hierdoor zag ik in dat ik juist had gehandeld en op mijn gevoel kon vertrouwen. Mijn instinct zou mijn kompas worden in mijn werk. Ook nu nog ga ik ergens voor als ik ergens een sterk gevoel over heb. Van collega’s, inmiddels werk ik voor een buurtteam Jeugd- en Gezin, krijg ik weleens terug dat ik me ergens in kan vastbijten en dit klopt. Maar mocht ik ernaast zitten, zal ik ronduit sorry zeggen.

Van dit meisje leerde ik daarnaast ook hoe belangrijk het is om betrouwbaar te zijn en constant in mijn benadering. Ik realiseerde me verder dat ik de kwetsbaarheid van alle partijen in ogenschouw diende te nemen zonder enig oordeel. Ik kon me voorstellen dat het voor de pleegouders niet te doen was om 24 uur per dag getest te worden op hun veiligheid. Haar biologische moeder had op haar beurt een belast verleden. Na een jaar is het meisje overigens naar de pleegouders teruggekeerd.

Deze kleine dame koos mij als het ware uit toen ze de eerste stap over de drempel van onze opvang zette en dit is voor ons allebei van betekenis geweest.” ■

‘Altijd een foto maken bij deze beschadigde kinderen. Zij zijn niet betrouwbaar in het aangeven van pijn.’

25 'Elk kind verdient liefde'

Mohini

Mohini biedt met BePositive workshops, lezingen, trainingen, coaching en consultancy aan hulpverleners en jongeren. Meer lezen: becreativenow.nl

“Gevangen: dat heb ik me mijn hele jeugd gevoeld. Maar noem mij geen slachtoffer, dan zou ik stichting BePositive niet kunnen draaien of een kind kunnen verzorgen. Nee, ik ben zoveel meer dan mijn verleden.

Als je mijn verhaal wilt leren kennen, moeten we bij mijn hindoestaanse ouders beginnen. Bij mijn strikte vader, die hechtte aan ouderwetse normen en waarden. Bij mijn Surinaamse moeder die, achttien jaar oud, na slechts een paar dates met hem trouwde en in Nederland plots aan de vrijheid proefde. Al snel was zij zwanger van mij. Ik kan me geen harmonieus moment tussen hen herinneren, ook niet na hun scheiding van tafel en bed. Iedereen wist dat ik geslagen werd door mijn moeder, maar niemand deed iets. Op mijn donkere huid verschijnen geen blauwe plekken, zelfs niet na stokslagen. Mijn ouders putten gewoonweg wanhopig uit de bron van waaruit zij zelf opgevoed waren.

Als kind stond ik onder hoogspanning en dit kwam niet alleen door de situatie thuis, maar ook doordat ik me anders voelde dan leeftijdsgenoten qua huidskleur, culturele achtergrond en grote verlegenheid.

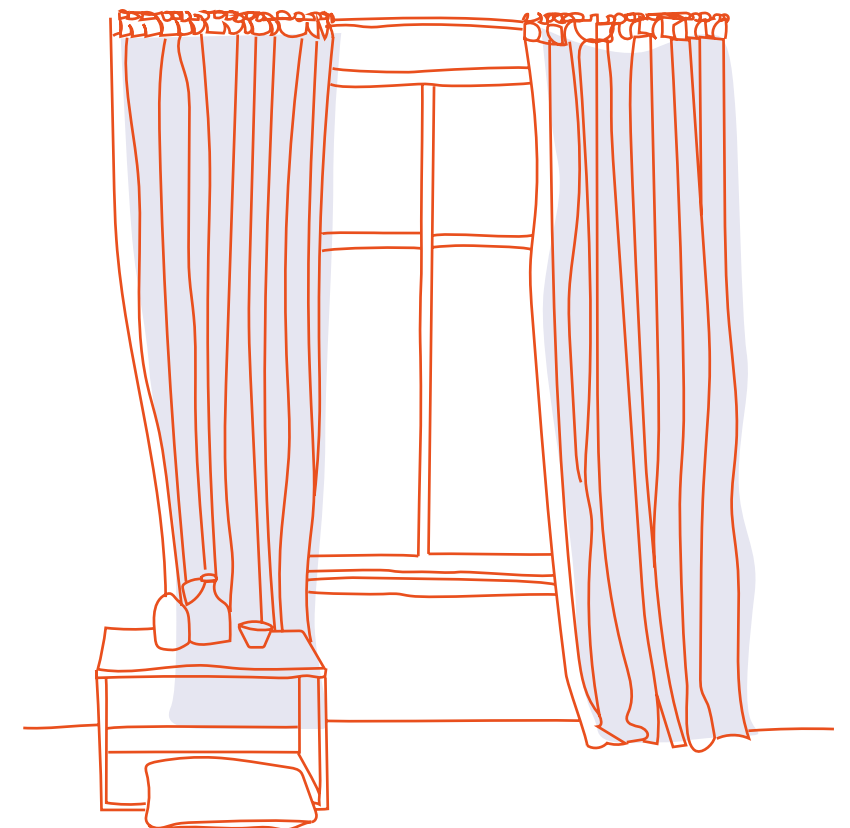
Op de middelbare begon ik met roken en mezelf snijden, zodat het gebonk in mijn lichaam voor een moment zou stoppen. In de derde werd ik rebels. Het ene moment verloor ik mezelf in mijn woede, het volgende gaf ik mijn eten en kleding weg aan mensen die het harder nodig hadden. Reclassering, jeugdzorg en gedwongen opnames werden onderdeel van mijn leven. Ik wilde dood, maar wist dat ik dit mijn ouders niet kon aandoen.

Met mijn loverboy was ik al sinds mijn twaalfde bevriend. Er was veel herkenning tussen ons door een vergelijkbare thuissituatie. Pas op mijn veertiende kregen we een relatie. Op een avond wist hij mij zo te manipuleren dat ik toch alcohol en een jointje nam. Ik ging knockout. De volgende dag werd ik naakt wakker in een geblindeerde kamer met naast me een onbekende man. Ik had blijkbaar m'n eerste klant gehad.

Verschillende keren probeerde ik te ontsnappen, maar zijn netwerk bleek te fijnmazig te zijn. Wie kon ik bovendien nog vertrouwen? Ik had veel uniformen als klant voorbij zien komen. Mijn loverboy nam zijn bedreigingen daarnaast serieus, vaak werd ik door hem geestelijk en lichamelijk mishandeld.

Na anderhalf jaar wist ik te ontkomen. Ik werd in de crisisopvang geplaatst, mede omdat ze bang waren voor eerwraak door mijn vader. Maar ook hier bleek ik niet veilig te zijn voor mijn loverboy. Gek genoeg voelde de crisisopvang onveiliger voor me dan zijn lange arm: die kende ik tenminste. Het was een tijd van overleven, van de automatische piloot.

'Ik heb mezelf geholpen door letterlijk en figuurlijk de gordijnen weer open te doen.'



Zij gaf mij liefde

Omdat mijn voogd wilde dat ik me meer zou uiten naar mijn hulpverleners, bood hij mij een gastlestraining aan bij Zorgbelang Gelderland. Ging ik niet praten met Jeugdzorg, dan zou hij me gesloten laten plaatsen. Zo kwam ik op het idee om gastlessen te geven over loverboys en zo kwam het dat ik op mijn zeventiende projectleider Hellen ontmoette. Zij hielp mij bij de voorbereiding. Voor het eerst in mijn leven vroeg iemand: 'Heb je wel iets gegeten vandaag?' Van haar leerde ik dat mijn boosheid een uiting is van een heleboel emoties, zoals angst bijvoorbeeld. Zij gaf mij liefde. Over alles kon ik met haar praten. Zij voelt als een tweede moeder.

Deze lessen luidden het begin in van mijn Stichting 'BePositive'. In eerste instantie om mezelf veilig te stellen. Als met mij iets zou gebeuren, zou het spoor naar mijn loverboy leiden. Maar ook wilde ik het respect van de maatschappij terugkrijgen, andere slachtoffers van loverboys en mishandeling helpen en jeugdzorg veranderen.

Eén zo'n gastles gaf ik in de klas van Hanno, de tweede engel in mijn leven. Door gesprekken met hem ben ik mezelf gaan ontwikkelen en scholen. Ik kreeg bovendien de moed om uit de slechte relatie te stappen waar ik op dat moment in zat, weer een van mishandeling en verkrachting. Er kwam een kracht in mij vrij die schreeuwde: nu is het genoeg. Niemand gaat mij ooit nog zo behandelen! Hanno was er ook toen die lieve jongen voorbijkwam, die mij voor het eerst in mijn leven mee uit eten nam. Toen mijn leven door al deze goedheid pas echt op z'n kop werd gezet, omdat ik voelde hoe getekend ik was: ik wantrouwde zijn goede bedoelingen en bleek nu zelf niet goed te zijn voor de ander. Ook was Hanno er toen ik dieper weg-zakte in een depressie. 24 was ik. Ik heb mezelf geholpen door letterlijk en figuurlijk de gordijnen weer open te doen.

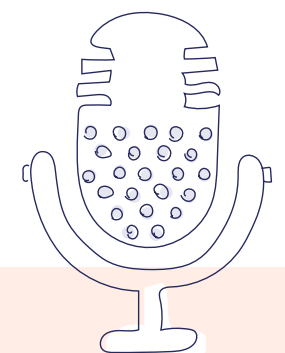
De loverboy is niet het probleem

Toen ik Hellen vorig jaar vertelde dat ik in verwachting was van mijn dochtertje, riep ze uit: 'Ik word oma!' Geweldig. Zij heeft zoveel vertrouwen in mij, ook in mijn moederschap.

Zelf heb ik er nooit aan getwijfeld of ik een goede moeder zou zijn. Ik weet wat ik anders zal doen dan mijn ouders, die nu wel heel lieve grootouders zijn voor mijn dochtertje. Zij is mijn krachtbron. Ik streef er elke dag naar om de beste versie van mezelf te zijn, zodat ik voor haar de beste moeder kan zijn. Maar ook zodat ik een bijdrage kan leveren aan een veilige maatschappij en ervoor kan zorgen zij en andere kinderen goede hulp kunnen krijgen mocht dit nodig zijn.

Elk kind verdient liefde, of dit nu van een ouder, voogd of groepsleider is. Als het overstuurt uit school komt, geef het dan een knuffel. De juiste, unieke bejegening is zo belangrijk. Zie hen en weet: de loverboy is niet het probleem, het is een uiting van het probleem. Terugkijkend was ik heel kwetsbaar en niet sterk genoeg om mijn grenzen te beschermen, omdat ik mezelf niets waard vond en niet wist wat een gezonde relatie inhield. Het zit in mijn aard om iedereen te willen helpen ten koste van mijzelf. Dit is wat ik de afgelopen jaren heb geleerd over mezelf. Mijn boodschap is daarom: heb aandacht voor dat wat erachter het probleem schuilgaat, zodat deze meiden krachtiger worden. Je bent namelijk zo veel meer dan slachtoffer. Je kunt je levenslessen omzetten in positiviteit!" ■

'Mijn ouders putten gewoonweg wanhopig uit de bron van waaruit zij zelf opgevoed waren.'



Podcastserie #lerenvanelkaar

Behalve de verhalen in dit magazine delen we ook ervaringshoorcolleges. In deze podcastserie praat Anita Kraak van het NJi met vier verhalenvertellers over geleerde lessen en inzichten, zodat steeds meer kinderen veilig, gezond en kansrijk kunnen opgroeien.

Luister de podcasts hier Weektegenkindermishandeling.nl/podcasts.

‘Als jeugdarts en als moeder wil ik niet de andere kant op kijken’

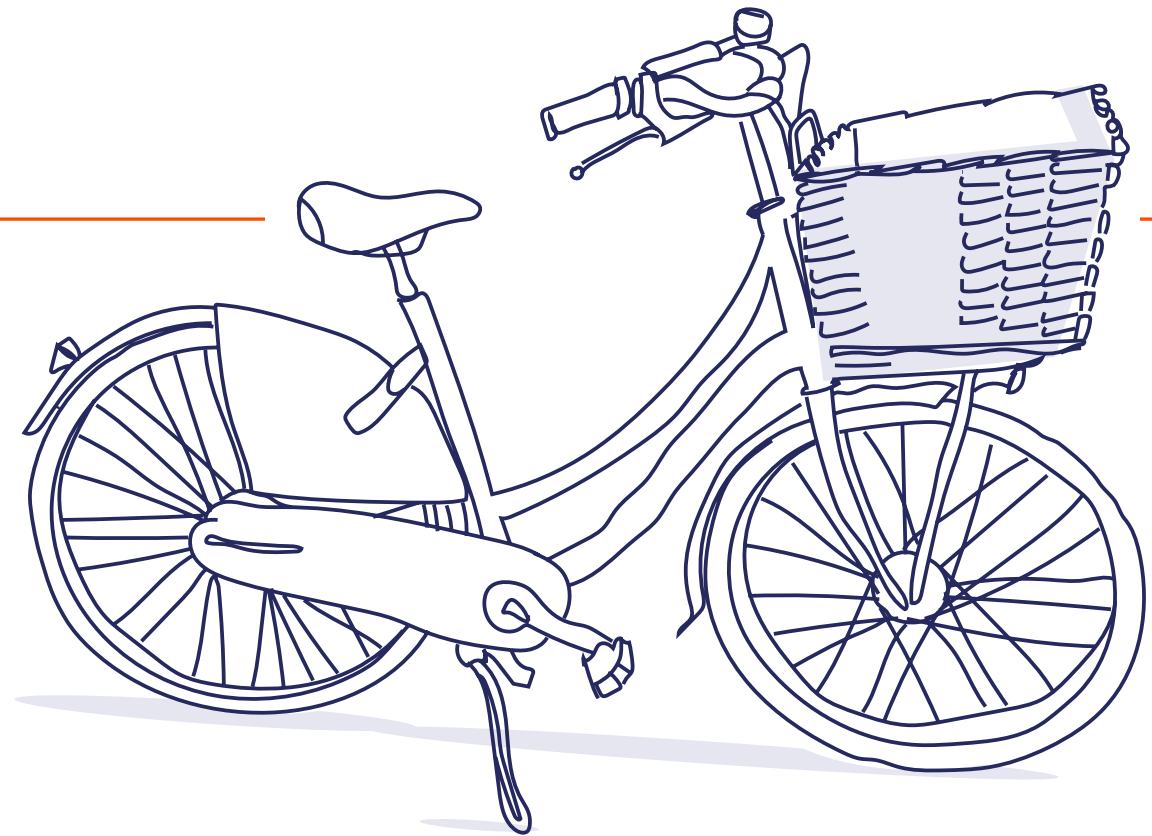
Eveline, jeugdarts.

‘Als jeugdarts heb ik helaas weleens te maken met casuïstiek rondom kindermishandeling. Maar toen ik in mijn privéleven ermee te maken kreeg, bleek het zelfs voor mij lastig te zijn om aan de bel te trekken.

Sinds een paar maanden sport ik samen met Tessa, de moeder van het beste vriendinnetje van mijn dochter. Iedere maandagavond fietsen we samen naar crossfit en kletsen we over onze dochters van zeven, die bij elkaar in de klas zitten. Tessa vertelt ook weleens over Mila, de dochter van haar broer. Die zit ook bij onze kinderen in de klas. Mila is een pittig dametje, dat erg claimend kan zijn naar andere kinderen. Ook is ze moeilijk te corrigeren. Ze luistert niet goed naar volwassenen en zegt dingen die voor een zevenjarige best heftig zijn.

Ik zie Mila op school en op die maandagavonden hoor ik stukje bij beetje van Tessa hoe het met haar gaat. De ouders van Mila zijn gescheiden en haar vader heeft een nieuwe vriendin, die nauwelijks omkijkt naar Mila en haar zus. Op school gaat het niet goed, de intern begeleider is bezig met de thuissituatie. Haar moeder praat regelmatig met een psycholoog en ook Mila gaat naar een kinderpsycholoog. Er speelt dus veel in dat gezin.

Vanuit mijn werk weet ik dat gedrag een signaal kan zijn. Claimend gedrag kan een teken zijn van een moeilijke hechting. Tegelijkertijd realiseer ik me dat ik de informatie over Mila vooral uit derde hand heb en vanuit één oogpunt. Daar denk ik over na als ik op maandagavond naar huis fiets. Wat vertelt Tessa vooral vanuit haar eigen gevoel en in hoeverre is dat objectief?



Op een van die avonden vertelde Tessa me dat haar broer tijdens een ruzie een keer bovenop de moeder van Mila was gesprongen en was gaan meppen. Oma moest hem van haar af trekken. Mila en haar zus stonden erbij en zagen het gebeuren.

Ik dacht meteen: wow, dit is heftig. Vooral omdat de kinderen het hebben gezien. Ik heb direct tegen Tessa gezegd dat zo iets veel doet met kinderen. Hoe vreselijk moet het zijn om te zien hoe je vader bovenop je moeder springt en jij als kind helemaal niets kunt doen? Het verhaal raakte me enorm.

Ik heb ook gezegd dat hoe meer zij vertelt over de thuissituatie van Mila, hoe meer ik haar gedrag begin te begrijpen. Dit is haar manier om te uiten dat ze in de knel zit. Ze krijgt alleen maar negatieve aandacht; thuis, van school, van familie. En ze is de helft van de week bij haar vader en zijn vriendin, in een huis waar ze zich ongewenst voelt. Wat doet dat met een kind?

Je moet hier echt iets mee, zei ik tegen Tessa. Ook al is dit al een tijdje geleden gebeurd, Mila draagt dit met zich mee. Ik heb voorgesteld om Veilig Thuis te bellen. Dat kan zonder

‘Ze luistert niet goed naar volwassenen en zegt dingen die voor een zevenjarige best heftig zijn.’



‘Het liedje van de campagne zoemt door mijn hoofd: “Het houdt niet op, niet vanzelf”’

namen te noemen en alleen om advies te vragen. Tessa maakte zich natuurlijk ook zorgen en wilde erover nadenken.

Ik vond het zo'n zorgelijk verhaal dat ik zelf iets wilde doen. Tegelijkertijd wist ik dat het geen spoedsituatie was en ik wilde niet iets doen achter de rug van Tessa om. Ik moest mezelf tegenhouden, maar dat is maar deels gelukt. Twee dagen later heb ik Veilig Thuis gebeld. Ongeacht wat Tessa zou gaan doen, wilde ik zelf advies. De week ervoor had ik een cursus over kindermishandeling gevolgd. Ik realiseerde me weer hoe belangrijk het is dat iemand in de omgeving van een kind iets doet. Het zou mij niet gebeuren dat ik weet wat er thuis bij Mila speelt, maar er vervolgens niets gebeurt.

Ik vond het lastig om Veilig Thuis te bellen. Ik was bang dat ik een onsamenhangend verhaal zou vertellen. Komt de ernst van de situatie wel over? En aan de andere kant: maak ik het niet te groot? Want Mila heeft het nu moeilijk, maar misschien lost de situatie zichzelf wel op. Zonder dat wij ons ermee bemoeien. Is er nu echt actie van mij nodig? Maar ik weet en ik voel dat het niet uit zichzelf beter zal gaan. Het liedje van de campagne zoemt door mijn hoofd: ‘Het houdt niet op, niet vanzelf’.

In mijn werk vind ik het altijd fijn om met Veilig Thuis te overleggen. Ook nu kreeg ik goede adviezen, vooral voor mijn contact met Tessa. Ik gun haar de tijd om rustig te bedenken wat zij wil doen. Maar ik moet het er binnenkort met haar over hebben. Ik zie er tegenop, maar ik vind het belangrijk dus ik moet daar overheen stappen.

Als ik Mila op school zie, wil ik haar het liefst een knuffel geven. Maar dat zou raar zijn, want zo goed ken ik haar niet. Ik merk wel dat als ik iets tegen haar zeg, ik net wat meer oogcontact maak en een hand op haar schouder leg. Door haar situatie ben ik me bewust geworden hoe moeilijk het is voor mensen in de omgeving om iets te doen als je je zorgen maakt. Maar daar is professionele hulp voor. Bij Veilig Thuis kun je niet alleen terecht om een melding te doen, maar je kunt ze ook bellen om mee te denken. Voor mij was dat prettig. Want als jeugdarts, maar vooral als moeder en als lid van deze maatschappij, wil ik niet de andere kant op kijken. ■

‘Niets is wat het lijkt, dat heb ik wel geleerd.’

‘Via school raakte ik betrokken bij dit gezin. Het zoontje van vier was net begonnen in groep 1, en school vermoedde een ontwikkelingsachterstand. Daarbij was zijn vader terminaal ziek. De vraag was of dit gezin steun kon krijgen bij zowel de start van de zoon op school als de situatie thuis.

Kort daarna overleed de vader. Met de moeder raakte ik in gesprek over de laatste periode met haar man. Die was heel dominant geweest. De dochters (17 en 19 jaar) moesten steeds bij hem zitten, gesprekken met hem voeren of hem voorlezen. Daardoor misten ze dingen op school en lukte het niet om hun huiswerk te maken.

De moeder had zelf een moeilijke jeugd gehad. Zij was geadopteerd, en bij een gezin terechtgekomen waar ze mishandeld werd. Fysiek geweld, maar ook vernederen, kleineren en haar zelfbeeld omlaag praten. Op haar 17e was ze uit huis gegaan, en al snel trouwde ze. Nu haar man was overleden, vertelde ze, kon ze voor het eerst in haar leven zelf keuzes maken. Ze sprak daar ook over met de praktijkondersteuner bij de huisarts.

In mijn gesprekken met de twee dochters vertelden zij dat ze het rustiger vonden nu hun vader er niet meer was.

Ze kwamen weer aan school toe en konden een bijbaantje nemen. Het zoontje had zijn weg gevonden in de klas. Er was positiviteit en het ging voorspoedig met de kinderen. Na een tijdje hebben we de begeleiding afgesloten.

27

Judith, gezinswerker in een lokaal wijkteam.

'Fysiek geweld,
maar ook
vernederen,
kleinere en haar
zelfbeeld omlaag
praten.'

Een jaar later kwam ik op m'n werk. Twee collega's vertelden dat we een tijdelijk huisverbod binnen hadden gekregen, van een oude casus van mij. Omdat ik de dag ervoor afwezig was, hadden zij het eerste gesprek gevoerd. Toen ze mij vertelden dat het om dit gezin ging, en wat er was gebeurd, viel mijn mond open van schrik.

De moeder was dronken geweest en had gedreigd met geweld, en de kinderen hadden zichzelf opgesloten in een van de slaapkamers. Uiteindelijk heeft de politie de moeder meegenomen om haar elders haar roes te laten uitslapen. Vervolgens zijn de kinderen gehoord. De dochters vertelden dat moeder vaker dronken was, en dan lag te slapen op de bank, of agressief was tegen de kinderen. Die avond wilden de zussen hun broertje beschermen door hem bij zijn moeder weg te houden.

De dochters deden tegenover de politie een boekje open over de thuissituatie.

Langdurig had er mishandeling plaatsgevonden. Fysieke dreiging en geweld, en de kinderen werden continu bekritiseerd, afgekraakt en gekleineerd. Die avond is de politie ook naar boven gegaan. Op de deur van een van de slaapkamers zat een hangslot. Het bleek dat de moeder het normaal vond om het jongetje in zijn kamer op te sluiten.

Ik schrok enorm toen ik dit hoorde. Van de heftigheid van de mishandeling, en ook van het hangslot. Dit was al lang aan de

gang, en misschien ook al toen ik bij het gezin thuis kwam. Maar ik was altijd beneden geweest. Als hulpverlener ben ik bij een gezin te gast, dus ik ga niet zonder aanleiding in huis rondkijken.

Maar hoe kan het dat ik dit niet had gemerkt? Ik voelde dat ik gefaald had. Ik ben een hulpverlener die oog moet hebben voor wat er gaande is in een gezin. Hier had ik een heel stuk van de situatie gemist. Ik voelde schaamte en een schuldgevoel naar de kinderen. Als ik dit eerder had geweten, hadden zij minder lang in deze situatie hoeven zitten. Ik voelde me verantwoordelijk als de professional die dit had moeten zien.

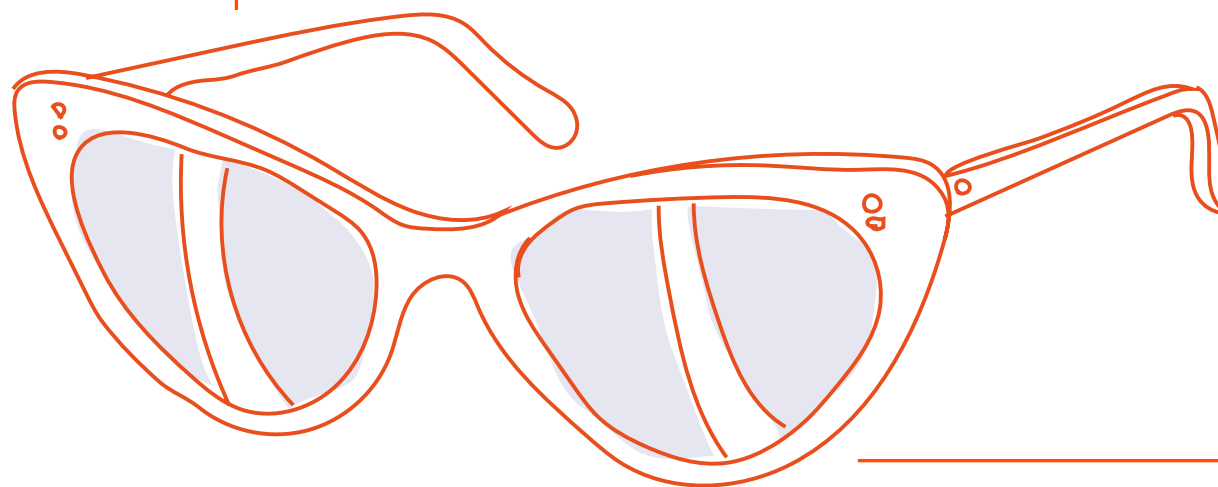
Achteraf heb ik me afgevraagd of ik signalen heb gemist. Ik weet nog dat ik het opmerkelijk vond dat op de eerste dag het jongetje meteen bij mij op schoot kwam zitten. Vanuit mijn opleiding en werk weet ik dat het opvallend is als een kind dat je niet kent zo snel zo nabij komt. Ik heb dat opgemerkt, maar niet direct als zorg bestempeld.

Ik voelde ook boosheid naar de moeder, omdat zij zich zo anders naar mij had voorgedaan dan ze was. In onze gesprekken kreeg ik de indruk dat moeder in haar ouderschap zorgzaamheid en ruimte wenste voor haar kinderen, juist vanwege haar eigen kwetsbare verleden. Maar mijn collega's vertelden me wat moeder tegen hen had gezegd, als verklaring voor haar gedrag: "Ik wil niet dat mijn kinderen een betere jeugd hebben dan ik zelf heb gehad." Die opmerking shockeerde mij. Dit was niet uit onmacht, maar dit was moedwillig je kinderen slecht behandelen. Daarin kon ik me totaal niet verplaatsen.

De vraag was of ik de begeleiding van dit gezin weer zou oppakken. Maar ik voelde dat ik, met mijn pijn, boosheid en schuldgevoel, niet de aangewezen persoon was. Ik kon er niet een streep onder zetten, en oprecht gaan verkennen wat zij nodig hadden om na het huisverbod met elkaar verder te gaan. Ik was zelf te veel geraakt.

Als ik terugkijk, ben ik daar nog het meest tevreden over. Dat ik die afweging heb gemaakt, op basis van de informatie die er was, maar ook wat het met mij had gedaan. Als hulpverlener neem je jezelf immers altijd mee in de begeleiding van een gezin.

'Ik heb dat
opgemerkt, maar
niet direct als zorg
bestempeld.'



Sinds deze ervaring ben ik voorzichtiger geworden met het beeld dat iemand voor mij wil schetsen. Niets is wat het lijkt, dat heb ik wel geleerd. Ik ben alerter: probeert iemand mijn bril te kleuren? Wat wil die wel en niet vertellen? Ik maak dat ook bespreekbaar bij cliënten, en praat daarover met collega's en samenwerkingspartners.

Maar terugkijkend denk ik soms ook: wat ben ik blind geweest. Ik probeer mild naar mezelf te zijn. Het kan gebeuren dat je een keer iets niet ziet. Maar ik vind dat moeilijk. Ik zal altijd de drive hebben om alles op tafel te krijgen wat ertoe doet voor een kind.' ■

'Ik heb nooit kind mogen zijn'

'Als kind pas je je snel aan. Mijn moeder was psychisch ziek; een postnatale depressie die meer dan 8 jaar heeft geduurd. Mijn vader dronk veel, te veel. Dit maakte dat ruzie in ons huis heel normaal was. Schreeuwen, dreigen met scheiding, weggaan van huis, gooien met borden en andere voorwerpen, elkaar bedreigen met een mes. De situatie was heel onvoorspelbaar. Het kon ineens exploderen.

Hier anticipeerde ik als kind op. Meerdere uren per dag werd er geschreeuwd. Was er geen ruzie, dan hing er een spanning alsof er iets ging gebeuren. Als kind was ik alert en op mijn hoede. Hierdoor weet ik niet hoe liedjes van vroeger gaan, welke tekenfilms we keken. Dit heb ik nooit kunnen onthouden, want daar had ik geen ruimte voor. Dat zorgeloze heb ik niet gehad.

We werden niet geslagen, dus blauwe plekken waren er niet. Maar ons gedrag moet opvallend geweest zijn. Kleine diefstallen terwijl we tussen de 6 en 9 jaar oud waren. Te 'volwassen'

Lianne

Lianne is maatschappelijk werker

antwoorden geven. Wegloopgedrag. Vieze kleren. Zonder jas buiten in de winter. Ondanks de gekamde haren altijd onverzorgd en moe zijn.

Eén moment kan ik me nog heel goed herinneren. Ik was 6 jaar en had een trui aan met een col. Zwart met groene strepen. Toen ik op school kwam zei een jongetje: "Je stinkt naar kots". Dat vond ik natuurlijk heel erg om te horen, want ik wist niet dat ik stonk. Ik pakte gewoon kleding die ik paste, maar wel van de ongewassen kledingstapel.

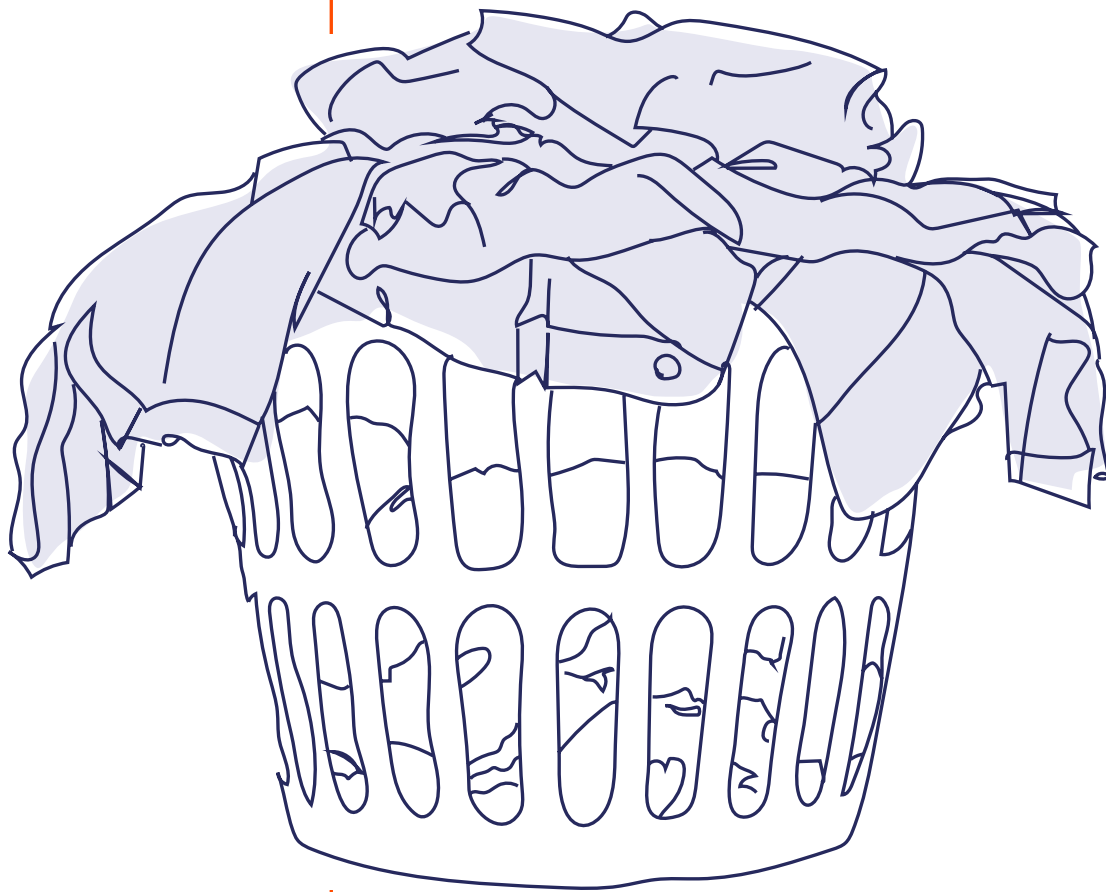
Buitenshuis werd er niet gesproken over wat er thuis gebeurde. Buitenshuis waren we op het eerste gezicht een gelukkig gezin. We gingen op vakanties, waren op verjaardagen en iedereen was altijd welkom. Maar achter de dichte voordeur ging het mis.

Er was geen hulp, want daar was door de jeugd van mijn moeder geen vertrouwen in. Op school en aan vriendjes en vriendinnetjes mochten wij er niets over vertellen. Als iemand erachter kwam, dan zouden we weggehaald worden. Dat was door de ervaring van mijn moeder de waarheid van de situatie. En daarmee ook die van ons.

Dat de situatie niet normaal was, werd mij duidelijk toen ik op de middelbare school zat. Bij vrienden thuis werd heel anders omgegaan met problemen en emoties. Er werd niet geschreeuwd, er werd gepraat als iets niet goed ging. Ik had het door, maar propte het weg. Want ik was nog steeds minderjarig, dus nog steeds zou ik weggehaald kunnen worden als ik iets zou vertellen. En als ik dan een balletje opgooide, dan was het voor buitenstaanders toch vaak dat ik die leuke moeder en die grappige vader had. Dan voelde ik me onbegrepen.

Het wegproppen stopte tijdens mijn studie tot maatschappelijk werker. Allerlei thema's kwamen voorbij. En ook het thema huiselijk geweld. Daar kwam ik een deel van mijn leven in de boeken tegen. Ik deed kennis op over het thema en dit gaf

'Buitenshuis werd niet gesproken over wat er thuis gebeurde. Buitenshuis waren we op het eerste gezicht een gelukkig gezin.'



erkenning in wat ik had meegemaakt. Met lessen en reflecties op mijzelf, raapte ik de stenen op. Ik wilde sterker worden en mijn jeugd in mijn werk gebruiken. Je kunt alleen anderen helpen, wanneer je jezelf hebt geholpen. In de verwerking heb ik heel veel aan mijn vriend gehad. Op school kon ik reflecteren en thuis met mijn vriend kon ik het bespreken en een plaats geven.

Mijn ouders zouden niet begrijpen dat onze thuissituatie als huiselijk geweld of kindermishandeling wordt beschreven. Ze weten dat het niet goed was thuis, daar hebben we het over gehad. Dat hebben ze erkend en dat heeft geholpen in de verwerking. Maar het was niet met opzet, het was de situatie. Dus over het thema 'kindermishandeling' hoeven we het niet

te hebben. Dát zullen ze niet erkennen. Het zal hen ook niet helpen in hun proces. Ze worden wakker geschud op hun onvermogen van destijds. Daar hebben zij niets aan. Want ik ben al volwassen en gezond. Het zijn hun stenen niet meer. Hun taak zit erop. Het zijn nu mijn stenen, die pak ik op en ik leg ze neer waar ik ze wil hebben.

Ik ben ook niet boos op mijn ouders. De lessen die ik heb geleerd, hebben mij gemaakt tot wie ik ben en helpen mij in mijn werk. Veel verhalen die ik dagelijks hoor, klinken mij niet gek in de oren. Tuurlijk raken verhalen mij ook wel, maar ik kan ze dragen en daardoor kan ik blijven helpen. Met de mensen die het vertellen heb ik geen medelijden, wel mededogen.

Zonder angst voor een diepere laag in het verhaal vraag ik door en kan ik met mijn cliënten vooruit kijken. Dat heeft wel echt met mijn jeugd te maken.

Ik denk dat het goed is om mijn verhaal te vertellen. Het is namelijk niet het klassieke beeld van kindermishandeling. De omgeving heeft een beeld dat mishandeling er pas is wanneer er fysiek blauwe plekken zijn. Mijn blauwe plekken waren niet te zien. Ik werd niet geslagen thuis. Het hoeft niet opzettelijk te zijn. En daar ligt misschien de misvatting. Verwaarlozing zonder opzet, een situatie die te groot is, een zorgmijndend gezin door eigen jeugdtrauma's. Mijn ouders hielden, en houden, zielsveel van ons, maar ze kwamen handen tekort in de opvoeding en vertrouwen tekort voor hulp. Eigenlijk is dat wat er speelde bij ons.

Begeleiding, zoals het nu kan zijn, die naast mijn ouders had gestaan, was heel goed geweest. Dan hadden mijn ouders meer in hun kracht kunnen staan. Opvoedondersteuning of therapie voor mijn moeder, daar zouden wij ook weer beter van geworden zijn. Maar die ruimte is er nooit geweest. Het is doorgegaan van generatie op generatie. Tot hier, punt.' ■

'Mijn blauwe plekken waren niet te zien. Ik werd niet geslagen thuis.'

‘Iedereen in de omgeving van een jongere kan van positieve invloed zijn’

Bianca Boender

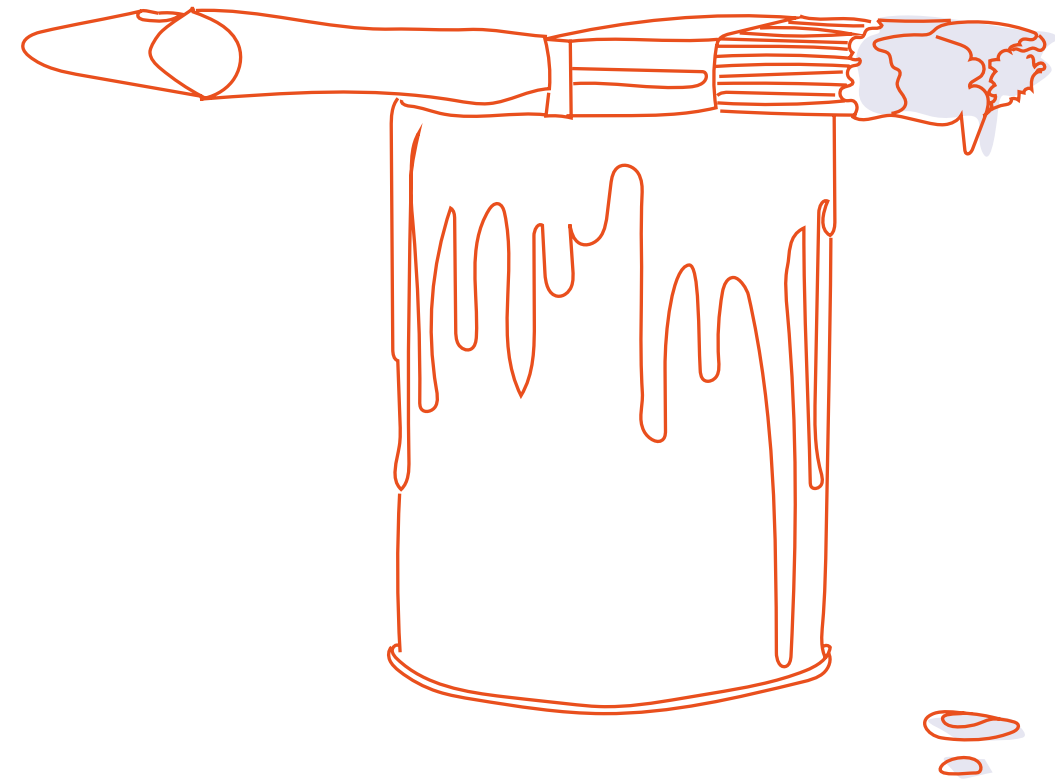
is pleegmoeder en jongerenwerker, trainer en methodiekontwikkelaar bij You!nG: www.you-ng.nl

‘Het was 2009. We waren net verhuisd met onze kinderen van 10, 8, 5 en 3. Ik was het raamkozijn in de keuken aan het schilderen, toen mijn blik naar buiten werd getrokken. Daar zag ik een jongen met een grote bos krullen, hij speelde op straat met mijn zoon. Iets in zijn blik raakte me en op datzelfde moment wist ik dat ik voor hem zou gaan zorgen.

Deze jongen, Ad, bleek in de klas te zitten bij onze oudste. Vaak kwam ik hem, zijn vader en zusje tegen als ze naar school liepen. Ads ouders zijn beiden doof. Ik leerde gebarentaal om met hen te kunnen communiceren en bood de vader mijn hulp aan. Hier ging hij graag op in. Al snel waren Ad en zijn zusje meerdere dagen per week na school bij ons te vinden. Een aantal dingen viel op: hij was altijd op zijn hoede, de sociale interactie was anders en hij had weinig meegekregen over lichamelijke verzorging. Door onze kinderen na te doen, leerden Ad en zijn zusje als vanzelf een hoop bij. Na een half jaar vond er bij hen thuis een grote escalatie plaats en werd ons gevraagd de kinderen tijdelijk op te vangen.

Ad en zijn zusje wonen nog steeds bij ons, we hebben hen zelfs geadopteerd. We vormen inmiddels een gespecialiseerd, 13-koppig puber- en adolescentengezin.

Naast Ad, zijn zusje en onze biologische kinderen zorgen mijn man Leonard en ik voor vijf pleegkinderen van wie er twee verstandelijk beperkt zijn. Het was voor ons van jongs af aan een uitgemaakte zaak dat we ons huis zouden openstellen voor kin-



deren die het nodig hadden. De jongeren komen ook als vanzelf op ons pad. Geen toeval denken we, we zijn een gelovig gezin.

Een van ons is altijd thuis voor de kinderen. We hebben allebei een eigen bedrijf, zodat we onze tijd zelf kunnen indelen. Ik ben jongerenwerker, trainer en methodiekontwikkelaar met een achtergrond in de psychiatrische verpleegkunde en contextuele therapie. Leonard is boekhouder, heel iets anders. Al onze pleegkinderen hebben te maken gehad met verwaarlozing en huiselijk geweld. Vaak is er sprake van PTSS en hechtingsproblematiek. Al zo vaak hebben we gehoord dat het met een bepaald kind niets meer zal worden, omdat het te beschadigd is. Zo ook met Ad. Maar wij geloven er heilig in dat het wél goed kan komen. Iedereen in de omgeving van zo'n jongere kan van positieve invloed zijn. Dat is onze levensvisie. En als ouders willen wij hen onvoorwaardelijke liefde geven, liefde zonder er iets voor terug te verwachten.

Als het goed gaat met een kind is dit makkelijk. Maar soms, als zij door hun problematiek een bodemloze put lijken, is het heel moeilijk...



‘Als ouders willen wij hen onvoorwaardelijke liefde geven.’

Schreeuwen en ruziemaken is normaal

Voor Ad en zijn zusje wilden we boven alles eerst een veilig nest creëren. Er gewoonweg zijn voor hen. We boden hun boekjes aan, keken het nieuws en namen hen mee in de gesprekken met onze kinderen. Hierin tonen wij onze emoties en zoeken we altijd naar verbinding. Want alleen vanuit verbinding kan een kind groeien. Dat waren Ad en zijn zusje niet gewend. Hun referentiekader was dat schreeuwen en ruziemaken normaal waren. Dát was veilig voor hen. Ook nu nog is dit soms een aandachtspunt.

Ad kreeg als advies om het laagste niveau van het vmbo te doen. Wij wisten de schoolleiding ervan te overtuigen om hem het hoogste niveau te laten doen. Hij heeft de intelligentie, maar vindt het moeilijk om in zichzelf te geloven. Dat is het nadeel als kinderen zich in de eerste zes jaar van hun leven niet goed hebben kunnen hechten en vraagt om veel begeleiding. Voor zijn eindexamen hing mijn man een briefje boven Ads bureau met de tekst: ‘Jij kan het. Wij geloven hierin.’

Als we therapie opperden, zei Ad steevast: ‘Ik praat alleen met u.’ Maar wij wisten dat er nog iets uit moest. Hij hield zijn woede en verdriet binnen. Met zeventien jaar raakte hij zwaar depressief. Hij deed aan automutilatie en wilde niet meer leven. Ik was heel erg bang dat hij een einde aan zijn leven zou maken. Op een dag zaten we met elkaar te praten en zei ik tegen hem: ‘Wij houden van je, ook als je depressieve gevoelens hebt. Je hebt zoveel meegemaakt als klein kind.’ Allebei moesten we vreselijk huilen. ‘Volgens mij wil je niet dood, je wilt van je pijn af’, zei ik tenslotte. ‘Ja’, antwoordde hij, en hiermee ging de deur open naar (schema)therapie. Ruim een jaar later heeft hij zoveel meer inzicht gekregen in wie hij is en waar bepaald gedrag vandaan komt. Hij is nu emotioneel stabiel, zo stabiel zelfs dat hij als verpleegkundige op een covid-afdeling werkt. Wij zijn ongelooflijk trots op hem.

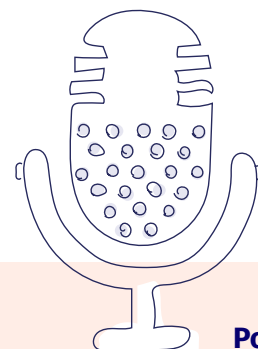
Ik heb veel over mezelf geleerd

Ik geloof zeer in de methodieken die ik heb ontwikkeld voor professionals en verzorgers, maar veel meer dan vroeger geef ik door: jij bent de methodiek. Werk aan jezelf! Ad heeft mij dit mede laten zien.

Doordat ik mezelf geregeld tegenkwam in ons contact, heb ik veel over mezelf geleerd. Ik weet nu dat mijn gedrag, goed of slecht, altijd van invloed is op de ander. Ik ben geduldiger geworden en trek het me minder persoonlijk aan als onze kinderen of hun biologische ouders lelijk doen. Ik heb geleerd om soms ergens een nachtje over te slapen en om ervoor te zorgen dat ik überhaupt genoeg slaap, want dan ben ik een leukere moeder.

Over het algemeen handel ik minder vanuit eigenbelang. Het gaat om het kind en diens proces, om onvoorwaardelijke liefde, waar begrenzing deel van uitmaakt. En dat is een grote, mooie les. Ons geloof is hierbij een grote inspiratiebron voor ons. God is onvoorwaardelijke liefde, Zijn kracht draagt ons, dit levenswerk zou ik nooit alleen kunnen doen. En een stukje van Zijn liefde probeer ik door te geven. Ik zie dagelijks dat dit een positief verschil kan maken. ■

‘Volgens mij wil je niet dood, je wilt van je pijn af, zei ik tenslotte. “Ja”, antwoordde hij.’



Podcastserie #lerenvanelkaar

Behalve de verhalen in dit magazine delen we ook ervaringshoorcolleges. In deze podcastserie praat Anita Kraak van het Nji met vier verhalenvertellers over geleerde lessen en inzichten, zodat steeds meer kinderen veilig, gezond en kansrijk kunnen opgroeien.

Luister de podcasts hier [Weektegenkindermishandeling.nl/podcasts](https://weektegenkindermishandeling.nl/podcasts).

Wat is jouw verhaal?

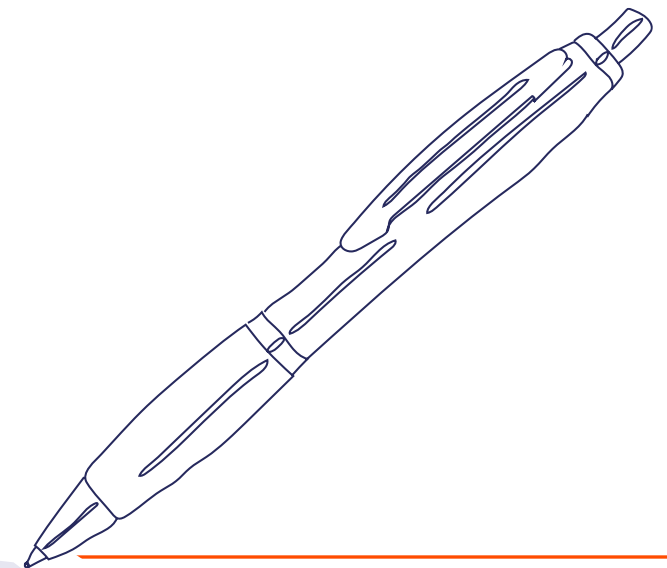
Verhaal nummer 30 moet nog geschreven worden. En wel door jou. Een prominente plek voor een verhaal dat er, in jouw gesprekken over de aanpak van kindermishandeling, misschien wel het meeste toe doet. Want we leren van elkaar door samen in gesprek te gaan over onze eigen ervaringen en geleerde lessen.

Wat heeft jou geholpen?

Meer informatie:

www.weektegen-kindermishandeling.nl/jouw-naam/

30



Colofon

© 2020 Nederlands Jeugdinstituut

Openbaar maken en vermenigvuldiging van deze publicatie is toegestaan. Bij gebruik van onderdelen uit deze uitgave, eerst contact opnemen met weektegenkindermishandeling@nji.nl.

Auteurs Mark Snijder, Korine van Veldhuizen, Els Witte, Joanka Prakken, Martijn Drost

Met medewerking van Anita Kraak, Gaby Nota

Eindredactie Meike Kleemans

Vormgeving Punt Grafisch Ontwerp

Illustraties Buro Marmelade

Een woord van dank aan iedereen die heeft bijgedragen aan deze bijzondere bundeling van ervaringsverhalen.

En met extra nadruk dank aan **Marianne, Sofie, Evi, Erik, Rosa, Elke, Peter, Anja, Esther, Myra, Marieke, Maarten, Desirée, Laura, Hameeda, Marjolein, Linda, Paulien, Judith, Gerard, Ted, Ankie, Marcia, Ilona, Mohini, Eveline, Judith, Lianne en Bianca**. Dank jullie wel voor het delen van jullie persoonlijke, aangrijpende en leerzame verhalen.

#lerenvanelkaar, maar in ieder geval van jullie.

